

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

INDID
Instytut Dyskursu
i Dialogu

RAPORT INDID

podsumowujący monitoring przekazów
medialnych dotyczących stanu i roli
Kościoła Katolickiego w Polsce

lipiec, 2023

Raport powstał w ramach projektu „Lepiej rozmawiajMY i zmieńMY media na DOBRE!”. Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

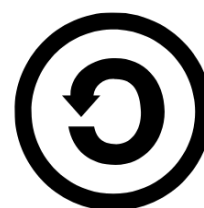
Instytut Dyskursu i Dialogu

ul. Jana Dekerta 14/1a,
87-100 Toruń
biuro@indid.pl
www.indid.pl

ISBN 978-83-964373-9-6

Tę publikację możesz za darmo kopiować, rozpowszechniać, zmieniać, remiksować i tworzyć na jej bazie, pod warunkiem, że:

oznaczysz autora,

publikacja nie będzie
wykorzystana do
celów komercyjnych,

przetwarzając utwór lub
tworząc na jego
podstawie, swoje dzieło
rozpowszechnisz na tej
samej licencji co oryginał

Publikacja udostępniona jest na licencji Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0. Tekst licencji jest dostępny na stronie
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl>

SPIS TREŚCI

KILKA SŁÓW O INDID.....	4
DANE WSTĘPNE I METODOLOGIA.....	6
1 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako obrońca życia i moralności.....	35
2 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako oblężona twierdza.....	54
3 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako instytucja słaba i niemoralna.....	75
4 RAMA INTREPRETACYJNA: Kościół jako Bizancjum.....	88
5 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół u władzy państwowej.....	96
6 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako instytucja przemocy seksualnej.....	110
7 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół ostoją codzienności i fundamentem polskości.....	124
8 RAMA INTERPRETACYJNA: Papież Franciszek – papież nadziei i zmiany.....	139
9 RAMA INTERPRETACYJNA: “Słaby Franciszek”.....	147
10 RAMA INTERPRETACYJNA: Papież Jan Paweł II jako wzór i ideał.....	152
Spis tabel.....	156
Spis wykresów.....	157
Spis grafik.....	158
Twórcy raportu.....	159

KILKA SŁÓW O INDID

Nasze działania nie miałyby sensu, gdyby nie zmierzały do zrobienia czegoś dobrego i ważnego dla nas wszystkich. Jesteśmy organizacją pozarządową (fundacją), która dba o to, żeby w naszej wzajemnej komunikacji mniej było nienawiści, manipulacji czy wrogości, a więcej wzajemnego szacunku i zrozumienia. Nie działamy dla pieniędzy tylko dla WARTOŚCI. To one nadają naszym działaniom sens. Najważniejsze z nich to: wolność słowa, rzetelne dziennikarstwo, pluralizm poglądów, dialog bez nienawiści, media bez manipulacji, dobra rozmowa, szacunek, wzajemne zrozumienie czy dobro wspólne.

Działamy na zasadach think-tanku – ośrodka analitycznego, którego analizy i opracowania dotyczące mediów oraz komunikacji zawsze będą w pełni rzetelne, uczciwe i pozbawione stronniczości. W naszych działaniach zawsze będziemy kierować się zasadami uczciwości, jawności i transparentności. Nigdy nie pozwolimy sobie na jakiegokolwiek naginanie prawa ani zasad moralnych, aby osiągnąć jakiś cel. Tacy już jesteśmy! Uchwałą zarządu przyjęliśmy Kodeks Etyki, który reguluje nasze funkcjonowanie w przestrzeni publicznej i wewnątrz organizacji. To fundament, na podstawie którego podejmowane są nasze działania.

Wspierając dobre dziennikarstwo chcemy sprawić, żeby w mediach więcej było: rzetelnej informacji, bezstronności, obiektywizmu, a mniej manipulacji, propagandy czy fake newsów. Bez dobrze poinformowanego społeczeństwa nie ma szans na zdrową demokrację i mądre społeczeństwo obywatelskie. To, co dziś przeszkadza nam normalnie rozmawiać, to tzw. „plemienność” w debacie publicznej. Politycy, zamiast spokojnie i chłodno debatować, kłócą się, albo powtarzają te same frazesy, wyuczone „przekazy dnia”, mające na celu wyłącznie zdyskredytowanie przeciwnika. To nie jest konstruktywne i przenosi się na: ekspertów, komentatorów, artystów, „celebrytów” czy dziennikarzy występujących w mediach. Ale wpływa także na nas samych w naszych codziennych rozmowach... Kłócimy się zamiast pielęgnować relacje.

Dlatego postanowiliśmy to zmienić! Będziemy monitorować media na bieżąco prowadząc działalność strażniczą. Czuwać czy nie dzieje się nic złego, a następnie alarmować, jeśli potrzeba. Będziemy też nagłaśniać dobre praktyki oraz edukować Obywateli w zakresie odpowiedzialnego korzystania z mediów – aby impregnować ich na złe zjawiska. Nie ma rzeczy niemożliwych, a my lubimy wyzwania.

Zmieniamy nasze rozmowy – na dobre!

Odwiedź nas na:

<https://indid.pl/>

<https://www.facebook.com/indidpl/>

<https://www.instagram.com/indid.pl/>

INDID
Instytut Dyskursu
i Dialogu

INDID
Edukacja Medialna

INDID
Dobrzy Dziennikarze

INDID
Dyskurs & Dialog

INDID
Media Watch

DANE WSTĘPNE I METODOLOGIA

JAKI JEST CEL BADANIA?

Kościół katolicki jest w Polsce instytucją szczególną. Odegrał on ważną rolę w historycznych przemianach, był i jest swoistym regulatorem norm społecznych istotnym z punktu widzenia znacznej części społeczeństwa, a także dostarcza ważnych rytuałów, obrzędów i obyczajów społecznych, w których przeplatają się nawzajem sfery sacrum i profanum. Jednak kościół jako instytucja od wielu lat w naszym kraju niewątpliwie jest w kryzysie. Odkrywanie kolejnych afer związanych z molestowaniem małoletnich przez księży i zinstytucjonalizowanym unikaniem przez nich kar za te czyny, liczne kontrowersje wokół wysoko postawionych duchownych i hierarchów kościelnych, znaczny odpływ wiernych z kościoła i uczestniczenia w mszach świętych, zwłaszcza wśród młodych ludzi, to tylko niektóre z elementów obrazujących realność tego kryzysu. Mimo tego kościół zdaje się sprawiać wrażenie ignorowania go i nadal próbuje pełnić funkcję moralnego arbitra w debacie publicznej. Doprowadza to tego, że – jak to w przypadku trudnych i kontrowersyjnych tematów bywa – relacje nt. poczynąń kościoła w mediach bywają skrajne, w zależności od ich linii redakcyjnych. Jedne kanały komunikacji bronią go niczym oblężonej twierdzy, a inne atakują próbując obniżyć jego rangę, czasem bez wystarczających przesłanek.

Z perspektywy Instytutu Dyskursu i Dialogu cel badania przekazów medialnych nt. stanu i roli kościoła katolickiego jest jednoznaczny. Chcemy ukazać jaki obraz tej niezwykle zasłużonej, ale jednocześnie kontrowersyjnej i niejednoznacznej instytucji wyłania się z narracji konstruowanych przez media. To, w jaki sposób kształtowane są owe narracje medialne, wpływa przecież nie tylko na postrzeganie samego kościoła, ale także religii, księży i samych wiernych w naszym kraju. W nieco inny niż dotychczas sposób, bo z użyciem analizy ramowania (szczegóły poniżej), chcemy ukazać w tym dokumencie swoistą mapę kształtowania postrzegania kościoła katolickiego przez polskie media. Nie od dziś bowiem wiadomo, że odbiór rzeczywistości przez obywa-

teli (w tym także tej dotyczącej działań kościoła) jest w dużej mierze zapośredniczana przez kanały komunikacji, a opinie publiczna na jej temat wyrabiane są właśnie na podstawie doniesień medialnych.

Niniejszy raport powstał na podstawie bieżącego monitoringu przekazów medialnych dokonywanego przez Wolontariuszy INDID, jednak z uwzględnieniem priorytetu, który jest istotny z punktu widzenia projektu „Lepiej rozmawiajmy i zmieńmy media na DOBRE!”, w ramach którego jest on finansowany. W raporcie opisane zostały także inne, manipulacyjne i emocjonalne aspekty, które z kościołem katolickim wiążą się jedynie pośrednio.

CO BADAMY?

Jednostką analizy dla wolontariusza (przekazem medialnym) jest zawsze jeden zwarty i spójny element wyodrębniony z całego wydania z prasy, radia, TV bądź portalu internetowego. Najczęstsze i najbardziej typowe przykłady jednostek analizy, względem których wypełniane są formularze, to: jeden materiał reporterski z telewizyjnego serwisu informacyjnego, jeden artykuł prasowy bez rozróżniania na dzienniki, tygodniki i miesięczniki, jeden artykuł zamieszczony na portalu internetowym czy jeden radiowy serwis informacyjny (który, wyjątkowo, ze względu na swój krótki charakter traktowany jest jako jedna jednostka analizy).

W JAKI SPOSÓB PRZEPROWADZAMY ANALIZY?

Każdy materiał kodowany jest przez trzech wolontariuszy. W przypadku rozbieżności analiz między wolontariuszami, grupa weryfikatorów INDID powracała do pierwotnych materiałów i rozstrzygała o odpowiednim zakwalifikowaniu odpowiedzi.

Względem każdego badanego przekazu (materiału) medialnego wolontariusze odpowiadali na 14 następujących po sobie pytań wybierając jedną z opcji: „Tak”, „Nie” lub „Nie dotyczy/nie da się ustalić” w dedykowanym, internetowym systemie. Pytania z klucza kodowego dotyczyły:

- zasadności tytułu materiału wobec jego treści (pytanie nr 1),
- określeń oceniających w tytule materiału (pytanie nr 2),
- powoływania się na źródła anonimowe (pytanie nr 3),
- przywołaniu postaci po raz pierwszy tylko i wyłącznie z nazwiska (pytanie nr 4),
- określeń negatywnych względem osoby, podmiotu lub grupy (pytanie nr 5),
- negatywnej prezentacji wizualnej (pytanie nr 6),
- określeń pozytywnych względem osoby, podmiotu lub grupy (pytanie nr 7),
- pozytywnej prezentacji wizualnej (pytanie nr 8),
- zachowywaniu równych standardów w prezentowaniu znajdujących się w nim osób, podmiotów lub grup (pytanie nr 9),
- przywoływaniu danych opartych na źródłach zewnętrznych (pytanie nr 10),
- manipulacji (pytanie nr 11),
- nawoływaniu do nienawiści (pytanie nr 12),
- wypowiedzi tzw. ekspertów-komentatorów (pytanie nr 13),
- oraz głównych obszarach tematycznych badanych materiałów (pytanie nr 14).

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi sugerującej możliwe niepokojące zjawisko, pojawia się dodatkowe pole (lub kilka pól), umożliwiające dodanie opisu konkretnych informacji. Wprowadzający analizy wolontariusze zostają odpowiednio przeszkoleni w celu zapoznania się z tzw. kluczem kodowym, a kolejne etapy szkolenia zakończone są podsumowującymi testami sprawdzającymi wiedzę.

JAK POWSTAŁA BAZA DO TEGO BADANIA?

Dla kodujących przygotowana została baza zgromadzonych materiałów dostępnych do analizy, składająca się z przypadkowo wybranych przekazów największych ogólnopolskich mediów (z prasy, radia, telewizji oraz internetowych serwisów informacyjnych). W każdym momencie wolontariusze mogą także wstawiać do bazy znalezione przez siebie materiały dziennikarskie – istnieje w tej kwestii pełna dowolność, jednak w zakresie dużych ogólnopolskich tytułów medialnych. Z powstających w ten sposób zbiorów danych zespół analityczny INDID stworzył bazę badawczą, w której dane zostały dobrane celowo według interesujących badawczo kryteriów (czasowych i tematycznych).

JAK ANALIZOWALIŚMY DANE?

Ze względu na pewnego rodzaju wybiórczość danych w bazie (powstałą na etapie ich gromadzenia), jako główny kierunek badawczy przyjęto analizę ramowania (framing analysis), a podmiotami referencyjnymi badania stali się Kościół katolicki (rozumiany docelowo jako instytucja, a w bardzo rzadkich i wyraźnie zaznaczonych przypadkach – również jako wspólnota), papież Franciszek oraz Jan Paweł II. Wybór ten dokonany został celowo na podstawie zebranych danych. Wybrane do niniejszego raportu ramy, wraz z pozostałymi danymi zakodowanymi według 14 następujących po sobie pytań, stworzyły analizę dyskursu polskich mediów na temat stanu i roli kościoła katolickiego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem odnotowanych stronnictw, nacechowań oraz technik manipulacyjnych badanych przekazów.

CZYM SĄ RAMY INTERPRETACYJNE?

W podstawowym polu zainteresowania analizy ramowania są rozmaite schematy interpretacji. Angielskie frame i jego polski odpowiednik rama to termin metaforyczny, który może „odnosić się do ramy obrazu ograniczającej i zamykającej jakiś fragment obserwowanej rzeczywistości”¹. W jednej z najpopularniejszych prac w tym temacie – *Frame Analysis* – E. Goffman pisał o próbie „wyzolowania niektórych podstawowych ram rozumienia dostępnych w naszym społeczeństwie, umożliwiających nadawanie sensu wydarzeniom oraz przeanalizowanie szczególnych słabości wyzwań, na jakie te ramy odniesienia są podatne”². Klasyczną, często cytowaną definicję framingu podał natomiast T. Gitlin, rozumiejąc ramowanie ramy „trwałe wzorce poznania, interpretacji i prezentacji, selekcji, akcentowania i wykluczenia, za pomocą których twórcy symboli rutynowo organizują dyskurs”³. W takim też rozumieniu analiza framingu została wykorzystana w niniejszym raporcie.

1 J. Maćkiewicz, Ramy interpretacyjne jako narzędzie badań medioznawczych, *Studia Medioznawcze* 3/2020, s. 616.

2 E. Goffman, *Analiza ramowa. Esej z organizacji doświadczenia*, Kraków 2010, s. 11.

3 Por. T. Gitlin, *The whole world is watching: Mass media in the making and unmaking of the new left*, Berkeley 1980; K. Franczak, *Analiza ramowania*, [w]: M. Czyżewski i in. (red.), *Analiza dyskursu publicznego. Przegląd metod i perspektyw badawczych*, Warszawa 2017, s. 145–173.

BADANE MATERIAŁY

Ostatecznie, w bazie badania znalazły się 224 materiały medialne opublikowane pomiędzy 1 stycznia 2021 a 31 grudnia 2022, co stanowi pełne dwa lata najbardziej aktualnych danych. Tematyka stanu i roli kościoła w Polsce wyszukiwana była zarówno poprzez kategorię „obszar tematyczny” wprowadzaną przez kodujących (m.in. jako „Stan i rola kościoła katolickiego w Polsce”), jak poprzez ręczne wyszukiwanie haseł w całej kilkutyśięcznej bazie materiałów. Wyszukiwanie w bazie odbywało się za pomocą różnorodnych słów kluczy typu „kościół”, „ksiądz”, „papież”, „kuria”, „proboszcz”, „biskup”, „kler”, „religia”, „liturgia”, itp. W bazie znalazło się 120 materiałów z 2021 roku oraz 104 – z 2022 roku. Warto jednak mieć na uwadze, że baza do niniejszego badania nie jest wyczerpującą bazą wszystkich materiałów opublikowanych w tym okresie, a stanowi losową próbkę materiałów informacyjnych i publicystycznych z najpopularniejszych mediów w Polsce w tym okresie. Ponieważ nasza baza nie odzwierciedla częstotliwości publikowania materiałów, nie możemy określić jak bardzo temat stanu i roli kościoła katolickiego w Polsce był w tym czasie popularny. Jest on jednak wciąż stale obecny w polskich mediach i nie traci na znaczeniu. Ze względu choćby na kampanie wyborcze, związki nieheteronormatywne, dyskusje wokół aborcji, afery pedofilskie, czy rozmowy o zasadności religii w szkołach, temat wciąż powraca i jest nieodłączną częścią dyskursu polskich mediów.

Grafika 1a. Spis tytułów medialnych objętych badaniem

Źródło: opracowanie własne

Fakty (TVN)
Wiadomości (TVP)
Wydarzenia (Polsat)
Informacje dnia
(TV Trwam)

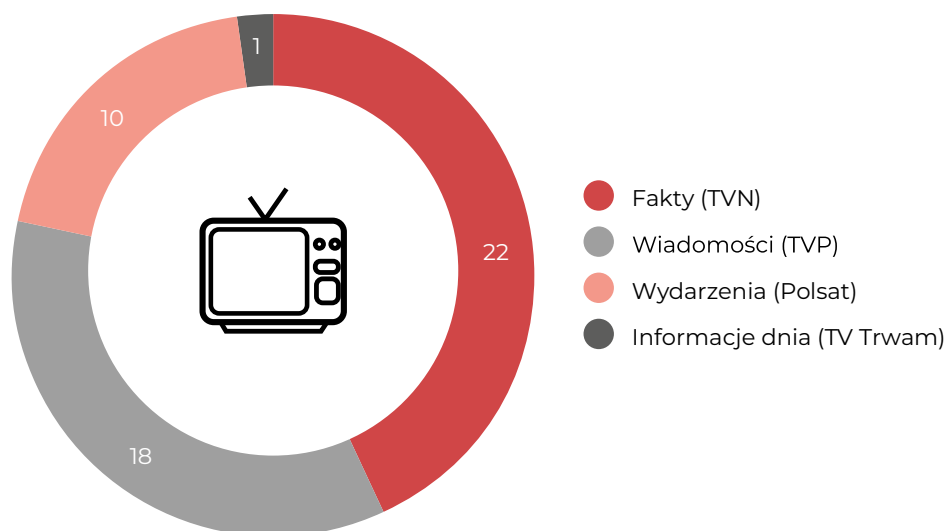

Do Rzeczy
Gazeta Polska
Gazeta Wyborcza
Gość Niedzielny
Nasz Dziennik
Newsweek
Nowe Państwo
Polityka
Polska the Times
Przegląd
Rzeczpospolita
Sieci
Tygodnik Powszechny
Wprost

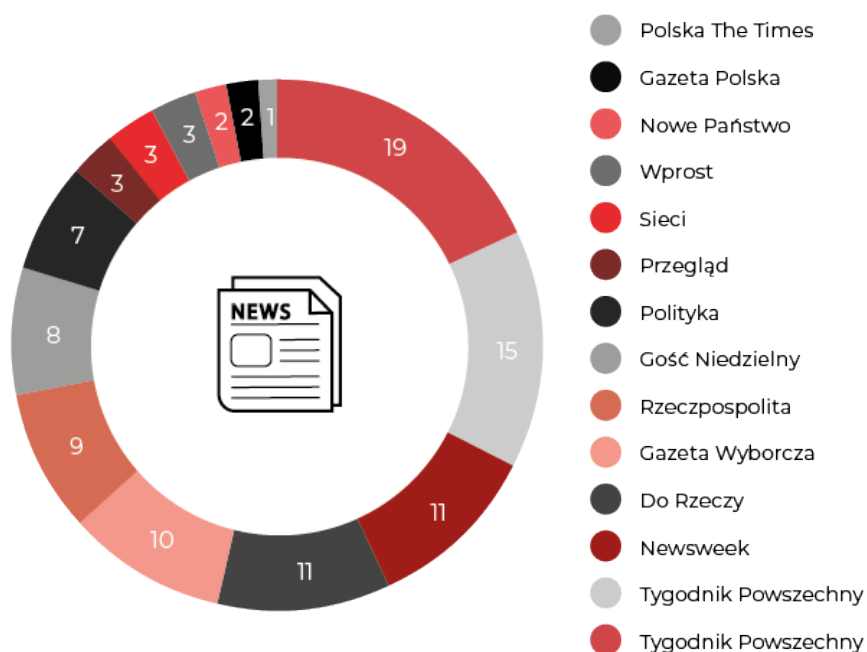
Gazeta.pl
Queer.pl
Interia.pl
Niezależna.pl
OKO.press
Onet.pl
Tvp.info
Wp.pl
Wpolityce.pl
Warszawa.wyborcza.pl
Wyborcza.pl

Wykres 1a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z telewizji

Źródło: opracowanie własne

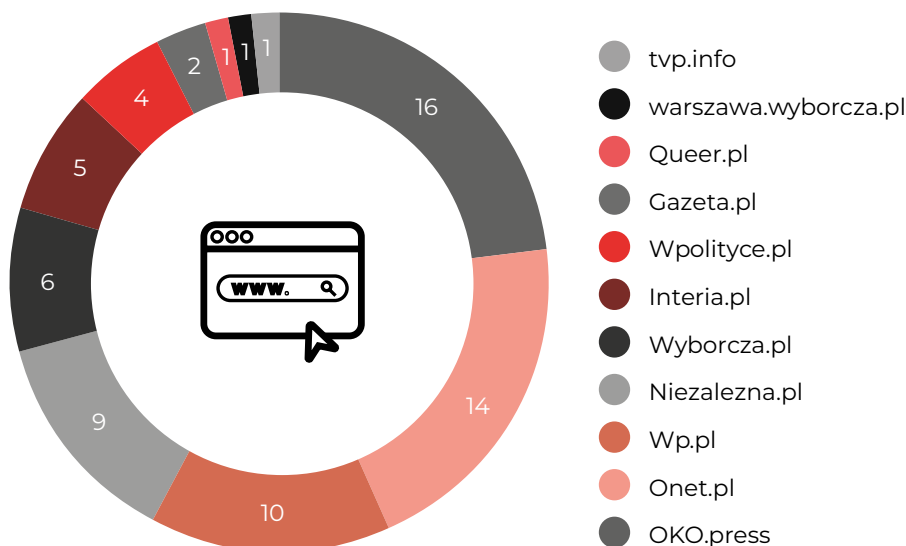
Wykres 2a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z prasy

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z internetu

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej badanych materiałów pochodziło z „Faktów” TVN-u – 22, „Naszego Dziennika” – 19, „Wiadomości” TVP – 18, OKO.press – 16, „Tygodnika Powszechnego” – 15, Onet.pl – 14. Wśród telewizyjnych serwisów informacyjnych znalazło się również 10 materiałów z „Wydarzeń” Polsatu. Spośród internetowych artykułów warto wspomnieć także o 10 materiałach z Wp.pl, 9 – z Niezalezna.pl, 6 – z Wyborcza.pl i 5 – z Interia.pl. Wśród prasy były to natomiast: „Newsweek” i „Do rzeczy” – po 11 materiałów, „Gazeta Wyborcza” – 10, „Rzeczpospolita” – 9, „Gość Niedzielny” – 8, „Polityka” – 7 itd. W bazie nie znalazły się żadne źródła radiowe.

SZCZEGÓŁY BADANYCH MATERIAŁÓW

Poniżej prezentowane wykresy przedstawiają szczegółowe rozkłady badanych materiałów w podziale na ich typ, formę przekazu oraz polityczną zależność.

Grafika 2a. Rozkład badanych materiałów w podziale na typ mediów (N=224)

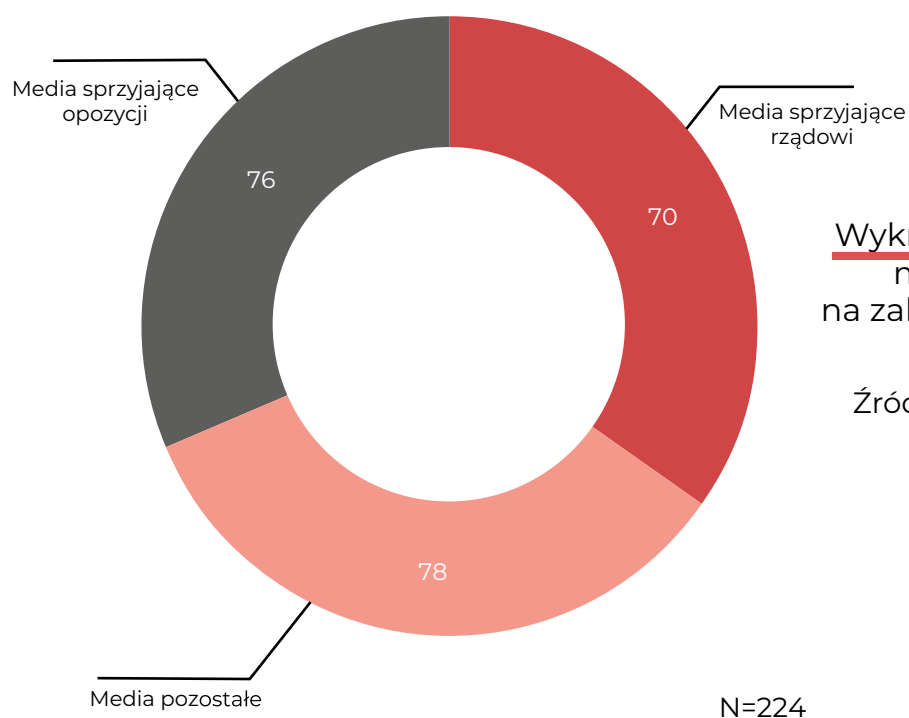

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej analizowanych materiałów pochodziło z prasy, czyli z gazet i magazynów – 104 materiały. W skład bazy wchodziły także materiały ze źródeł internetowych (69) oraz z telewizji (51).

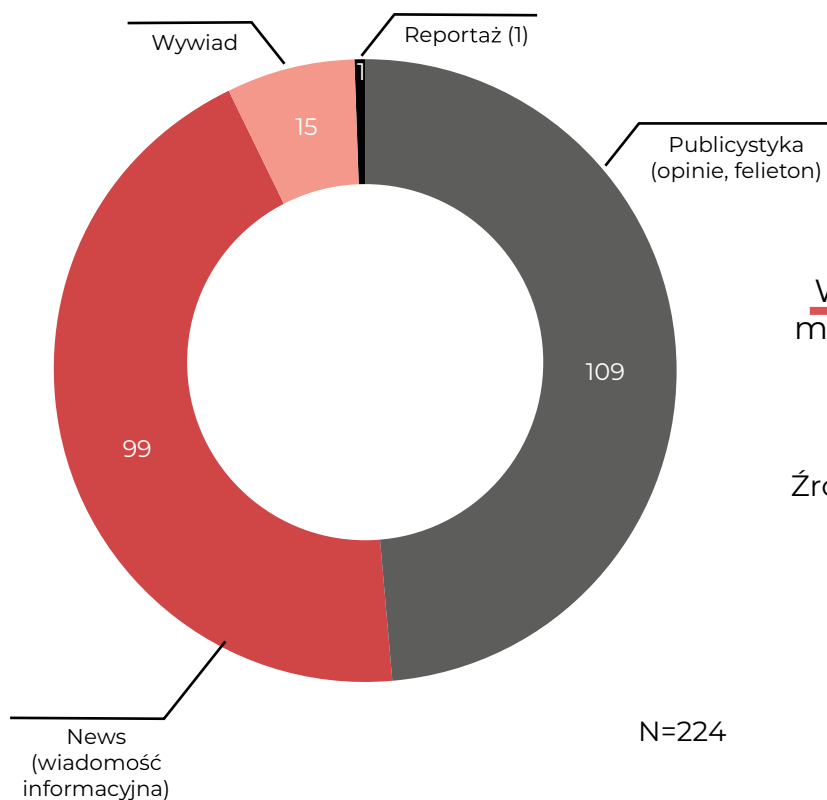
W bazie badania znalazło się 78 materiałów (35 proc.) pochodzących z mediów pozostałych, zwykle niesprzysięgających żadnej ze stron politycznych. Z mediów sprzyjających opozycji zbadano 76 materiałów (34 proc.), a 70 materiałów (31 proc.) – z mediów sprzyjających rządowi. Zaproponowane kategorie należy traktować nieostro – nie mają one wpływu na sposób monitorowania danego medium. Ten wstępny podział został stworzony wyłącznie ze względów logistycznych, aby wolontariusz(k)om dokonującym monitoringu dostarczać treści z różnych stron polityczno-medialnego sporu.

Najczęściej badanymi materiałami była krótka publicystyczna forma, do której zaliczono krótkie publicystyczne formy typu komentarz, opinia, felieton – 109 materiałów (49 proc.). Drugim najczęściej spotykanym formatem były newsy, czyli wiadomości informacyjne – baza zawiera 99 takich materiałów. Wśród analizowanych materiałów znalazło się także 15 wywiadów i 1 reportaż.

Wykres 4a. Rozkład badanych materiałów w podziale na zależność polityczną (N=224)

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5a. Rozkład badanych materiałów w podziale na formę przekazu (N=224)

Źródło: opracowanie własne

Przy analizie badanych materiałów wolontariusze mieli także za zadanie oznaczyć czy dany materiał zawierał fake newsa, był szczególnie eksponowany i/lub czy był wzorcowym materiałem:

- **Fake news**

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: „Jeżeli uważasz, że istnieje podejrzenie, że analizowany przez Ciebie materiał jest nieprawdziwą wiadomością, oznacz go naciskając przełącznik. Zespół INDID będzie następnie sprawdzał dokładnie przekazane przez Ciebie”.

W analizowanych materiałach nie odnotowano sytuacji występowania fake newsów w czystej postaci. Należy jednak podkreślić, że INDID nie jest organizacją stricte fact-checkingową w związku z czym weryfikacja nie jest dokonywana w sposób bardzo pogłębiony w tym aspekcie. Wiele przekazów zawierało jednak manipulacje i inne nieprawidłowości niebędące fake newsami, o których więcej w kolejnych podrozdziałach.

- **Szczególna ekspozycja**

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu niniejszego elementu: „Jeśli uważasz, że materiał przez Ciebie analizowany był szczególnie mocno wyeksponowany w większej całości/wydaniu, oznacz go, naciskając przycisk. W późniejszych analizach nadamy mu wyższą rangę oddziaływania. Na przykład: znajduje się na pierwszej stronie gazety, albo jest to materiał prezentowany w wiadomościach informacyjnych TV jako pierwszy”.

Ze wszystkich przeanalizowanych materiałów 5 (ok. 2 proc.) było szczególnie wyeksponowanych. Takie materiały umieszczone były w serwisie informacyjnym jako pierwsze (odnotowano 2 takie materiały) lub były głównym tematem wydania w tytule prasowym (3), a były to:

- „EWANGELIA PRZED URZĄDEM” z Tygodnika Powszechnego (7.06.2021),
- „konwencja przyszłości” z Faktów TVN-u (1.07.2022),
- „Młodzi ludzie mają dość. Wymyślają nowe społeczeństwo” z Polska the Times (15.03.2021),
- „PAWIE NA PŁOCIE SOŁTYSA GŁÓDZIA” z Newsweeka (28.06.2021),
- „DUŻY WZROST ZGŁOSZEŃ” z Wydarzeń Polsatu (28.06.2021).

- **Wzorowy materiał dziennikarski**

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu niniejszego elementu: „Jeżeli uważasz, że analizowany przez Ciebie materiał był bez zarzutu, a jego autor (dziennikarz) dochował w pełni zasad rzetelności dziennikarskiej, oznacz go naciskając przycisk. Będziemy następnie promować go, jako dobrą praktykę”.

Z całej bazy wyróżniono 7 (ok. 3 proc.) materiałów, które subiektywnie zostały uznane za wzorcowe. W niniejszym pytaniu chodziło o znalezienie takich materiałów, które dochowywały w pełni zasad rzetelności dziennikarskiej, a jednocześnie wyróżniały się na tle innych. Wzorcowymi materiałami są dla nas tylko szczególne treści – te, które nie są krótkimi newsami lub prostymi felietonami, ale takie, które wyróżniają się na tle innych, są rozbudowane i poprawnie skonstruowane. Materiały uznane za wzorcowe nie mogły więc zawierać zauważalnych form manipulacji.

Trzy z nich pochodziły z prasy, trzy z internetu, a jeden z telewizji. Ponadto, cztery pochodziły z mediów zwykle sprzyjających opozycji, a trzy z mediów pozostałych (zwykle nie opowiadających się za żadną ze stron politycznych). Z bazy badawczej niniejszej analizy wyróżniono następujące materiały:

Tabela 1a. Spis materiałów dziennikarskich pochodzących z bazy badawczej subiektywnie uznanych za wzorcowe

Tytuł materiału	Autor materiału	Tytuł medialny	Forma przekazu	Data publikacji
Gwoździe życia	Justyna Kopińska	Polityka	Publicystyka (felieton, opinie)	16-08-2022
DUŻY WZROST ZGŁOSZEŃ	Agnieszka Milczarz	Polsat	News	28-06-2021
"GW": Mazowieckie. Abp Głódź stracił kolejny tytuł honorowego obywatela. Dyskusja radnych	Marta Gostkiewicz	Wirtualna Polska	News 2	29-04-2021
Ofiary zakonników ujawniają. "Gwałcił i wykrzykiwał na cały głos grzechy" [WYWIAD]	Artur Nowak	Onet.pl	Wywiad	21-03-2021
BOGA NIE BĘDZIE	Kasper Kalinowski	Gazeta Wyborcza	Publicystyka (felieton, opinie)	05-02-2022
Dlaczego płoną kościoły	Emilia Stawikowska	Newsweek	Wywiad	05-07-2021
Państwo – Kościół: lepsza naprawa niż wojna domowa. Polska 2050 odpowiada krytykom	Stanisław Zakroczyński	OKO.press	Publicystyka (felieton, opinie)	11-03-2021

Źródło: opracowanie własne

PODSUMOWANIE DANYCH ANALIZY ZAWARTOŚCI

Wyniki odpowiedzi na pytania z klucza kodowego w stosunku do 224 analizowanych materiałów (kodowanych przez przeszkolonych wolontariuszy i sprawdzonych przez weryfikatorów) zaprezentowane zostały na poniższej grafice.

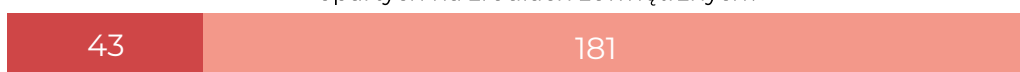
Grafika 3a. Zestawienie odpowiedzi na 14 głównych pytań z klucza kodowego badanych materiałów

9. Czy twórca materiału stosuje różne standardy w prezentowaniu znajdujących się w nim osób/podmiotów/grup?

10. Czy w materiale pojawia się przywołanie konkretnych danych opartych na źródłach zewnętrznych?

11. Czy w materiale pojawia się jakakolwiek forma manipulacji?

12. Czy materiał nawołuje do nienawiści wobec jakiejkolwiek osoby/grupy?

13. Czy w materiale przytoczona/e została/y wypowiedź/i tzw. eksperta-komentatora (ekspertów-komentatorów)?

14. Czy w materiale można wyróżnić jego główny obszar tematyczny?

Źródło: opracowanie własne

W związku z odnotowaniem kilku poważnych nadużyć medialnych, poniżej krótko omówiono najważniejsze z nich.

1. Czy tytuł materiału medialnego jest uzasadniony jego treścią?

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: „W tym pytaniu należy zaznaczać "Nie" zarówno w przypadku kiedy mamy do czynienia ze zjawiskiem tzw. "clickbait" jak i w przypadku zbyt pochopnych/nieuprawnionych wniosków sformułowanych w tytule, w porównaniu z treścią całego materiału medialnego. W przypadku odpowiedzi "Nie" wymagany będzie dodatkowy, obowiązkowy opis - postaraj się sformułować go maksymalnie precyzyjnie. Opcja "Nie dotyczy/nie da się ustalić" jest przewidziana wyłącznie dla sytuacji niestandardowych (np. jeśli materiał nie ma tytułu w ogóle) i należy jej używać bardzo rzadko - w uzasadnionych przypadkach. W przypadku materiałów TV za "tytuł" uznajemy pasek, który pojawia się na ekranie w trakcie trwania serwisu informacyjnego w bezpośrednim połączeniu z analizowanym materiałem”.

W 95 proc. (212) przypadków tytuł materiału medialnego był uzasadniony jego treścią. Nie można było rozstrzygnąć tej kwestii w 6 (niespełna 3 proc.) materiałach – wszystkie z nich to przekazy telewizyjne z „Faktów” lub „Wiadomości”, które nie nadały tytułu emitowanemu przekazowi.

Tytuł odbiegający od treści materiału wystąpił w 6 (niespełna 3 proc.) przypadkach. Były to 2 przekazy telewizyjne i 4 prasowe, a 5 spośród nich pochodziło z mediów popierających rządzących.

W pierwszym z nich – „OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ” z „Wiadomości” TVP (6.08.2022) – autor w sposób subiektywny i nierzetelny dokonuje oceny i kreuje (w serwisie informacyjnym) własną narrację sytuacji. Wyraża daleko posunięte wnioski, że to właśnie opozycja odpowiada za rzekome prowokacje na polityków partii rządzącej, czego w żaden sposób nie udowadnia nieprecyzyjnymi archiwalnymi materiałami. W materiale „PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?” (23.06.2022) krytykowano natomiast wyrok sądu, który orzekł, że nie będzie oceniał wartości artystycznych występu. Autorka materiału przedstawia natomiast nadinterpretacje, przyrównując kulturowe wystąpienia do czynów łamiących prawo – aktów wandalizmu i ich skandalicznych zachowań, jak np. niszczenia krzyży przydrożnych czy niszczenie ołtarza. Sąd nie udzielił zatem tytułowego „przywolenia na agresję”, wydając orzeczenie na temat wydarzenia kulturowego.

Tytuł „Ratujmy Polskę” z „Naszego Dziennika” (22.07.2022) sprawia wrażenie, jakoby Polsce groziło jakieś bezpośrednie niebezpieczeństwo, przed którym należy ją uratować. Materiał wykazuje jedynie mowę o czysto subiektywnej kategorii zagrożeń duchowych (nie poparte żadnymi danymi ze źródłem). Przy obecnej niestabilnej sytuacji politycznej na świecie i realnym konflikcie zaraz za polską granicą, tak silne nagłówki są szczególnie clickbaitowe i szkodliwe dla publicznego zdrowia. Podobną problematykę zbyt silnych, nieuzasadnionych treścią tytułów dopatrzonego się w przypadku materiałów „Drugi zamach na papieża” z „Naszego Dziennika” (21.11.2022) oraz „Największa wojna obecnych czasów” z „Naszego Dziennika” (31.07.2022). Drugi z materiałów wcale nie odnosił się do konfliktów zbrojnych, obecnych napięć i wojen na arenie międzynarodowej, a do aborcji, co jest także (ze względu na obecną sytuację na świecie) dużym nadużyciem i clickbaitem, szkodzącym zdrowiu publicznemu tytułem.

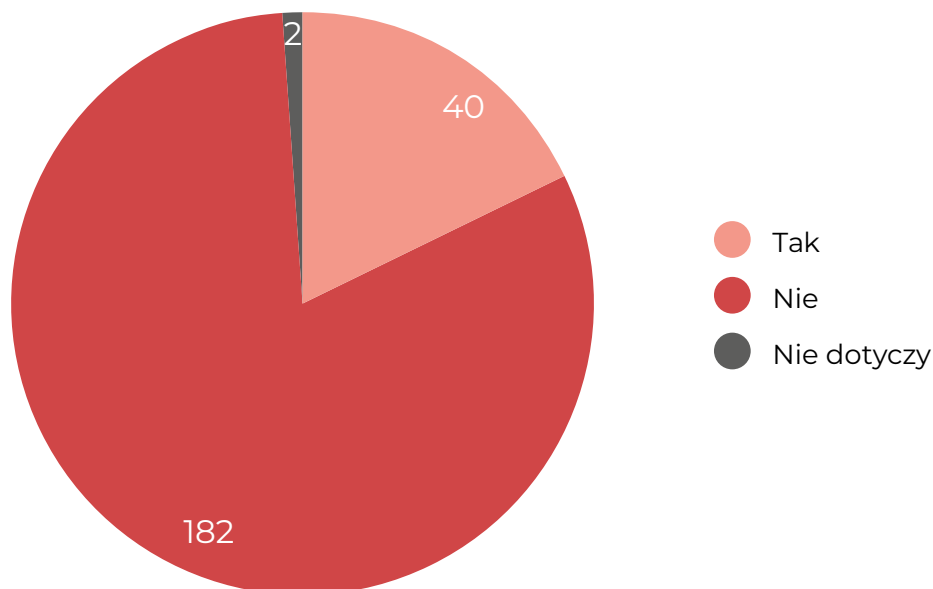
„Płeć w Kościele” z „Tygodnika Powszechnego” (21.05.2022) jest tytułem nieuzasadnionym, zaskakująco nie traktującym o żadnych różnicach płci czy np. roli kobiety w kościele, a jest materiałem poświęconym zawieraniu związków homoseksualnych i zmian w zdaniu kościoła co do takich związków.

3. Czy w materiale znalazło się powołanie się na anonimowe źródła?

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: „Jeśli 'Tak' - wpisz jakiego użyto sformułowania, np. 'Jak twierdzi nasz informator...', 'Z tego co przekazały nam źródła zbliżone do...', itp. Jeśli powołanie się na anonimowe źródła miało miejsce więcej niż raz - wypisz wszystkie takie sytuacje”.

W pytaniu numer 3 analizowano obecność anonimowych źródeł. Przykładem może być powoływanie się na ekspertów bez podawania ich nazwisk. Większość materiałów (81 proc.) nie zawierała anonimowych źródeł. Około 18 proc. analizowanych materiałów zawierało co najmniej jedno powołanie się na anonimowe źródło. W bazie pojawiły się również materiały, które nie podawały żadnych źródeł, dlatego zostały zliczone osobno w kategorii „Nie dotyczy”.

Wykres 6a. Czy w materiale znalazło się powołanie się na anonimowe źródła? (N=224)

Źródło: opracowanie własne

Powołania na anonimowe źródła odnotowano w 24 materiałach prasowych, 11 materiałach internetowych i 5 z telewizji. W mediach sprzyjających rządowi wystąpiło 11 takich przywołań, w mediach sprzyjających opozycji – 19, a w pozostałych mediach – 10. Materiały przywołujące anonimowe źródła wystąpiły w 11 materiałach newsowych, 26 materiałach publicystycznych, 2 wywiadach i w jednym reportażu.

Czasem niektóre informacje przekazywane są dziennikarzom anonimowo, co może być jedynym sposobem na dotarcie do prawdy, wykrycie afery czy zapobiegnięcie skandalowi. Szczególnie często dotyczy to informatorów wewnętrznych jakiejś instytucji czy ofiar chcących zachować anonimowość (np. przy aferze pedofilskiej). Mamy jednak zalew działań o charakterze manipulacyjnym, propagandowym, a także zmagamy się z szumem informacyjnym i nieustannym przekazywaniem informacji niesprawdzonych.

Tabela 2a. Sposoby określania źródeł anonimowych – wybrane materiały

Tytuł medialny	Tytuł materiału i data publikacji	Przytaczane źródła anonimowe
Nasz Dziennik	Kapelan też leczy (4.01.2021)	„Jak informuje „Nasz Dziennik” ...”
Newsweek	Sacrum i komercja (15.08.2022) Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspiruje prezesa (31.07.2022); BLISKIE KONTAKTY STANISŁAWA DZIWIŚA (10.07.2022)	„mówi ekspert ds. handlu”; „skarży się nam jeden z krakowskich księży”; „W kuluarach można usłyszeć...”; „jedno z naszych amerykańskich źródeł”, „twierdzi mój rozmówca”, „Nieoficjalnym”, „Legenda głosi”, „W nagraniach, do których dotarliśmy, zapewniam, że...”
Gazeta Wyborcza	NIEREALNE takie "nic" (15.08.2022)	„Amerykańskie badania mówią, że...”, „opowiada lokalna dziennikarka”
„Wydarzenia” Polsat	PIENIADZE ZNIKNEŁY KSIĄDZ ZAWIESZONY (31.08.2022)	„Nieoficjalnie mówi się, że może chodzić o więcej niż milion złotych”
Nowe Państwo	Co w nas pozostało z nauk Jana Pawła II? (28.04.2022); Staram się ratować Kościół (31.05.2022)	„Wiele badań socjologicznych pokazuje, że...”; „Media mówią...”
Rzeczpospolita	KOŚCIÓŁ Episkopat na dywanik (26.05.2021)	„relacjonuje informator Rz”, „mówi nasz roz- mówca zza Spółowej Bramy”, „Nasze watykań- skie źródła wskazują”
„Fakty” TVN	skandaliczny HiT (11.08.2022)	„Środowiska (...) chcą zrobić wszystko...”
„Wiadomości” TVP1	ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI (3.01.2022); OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ (6.08.2022)	„Komentatorzy przypominają...”; „Anonimowy polityk Platformy Obywatel- skiej”, „Opozycje wbrew faktom zarzuca...”, „Komentatorzy podkreślają”, „coraz głośniejsz mówi się...”
tvp.info	Jesienią wygasa porozumie- nie z Chinami. Papież dąży do jego przedłużenia (4.07.2022)	„Jego krytycy twierdzą, że...”

Źródło: opracowanie własne

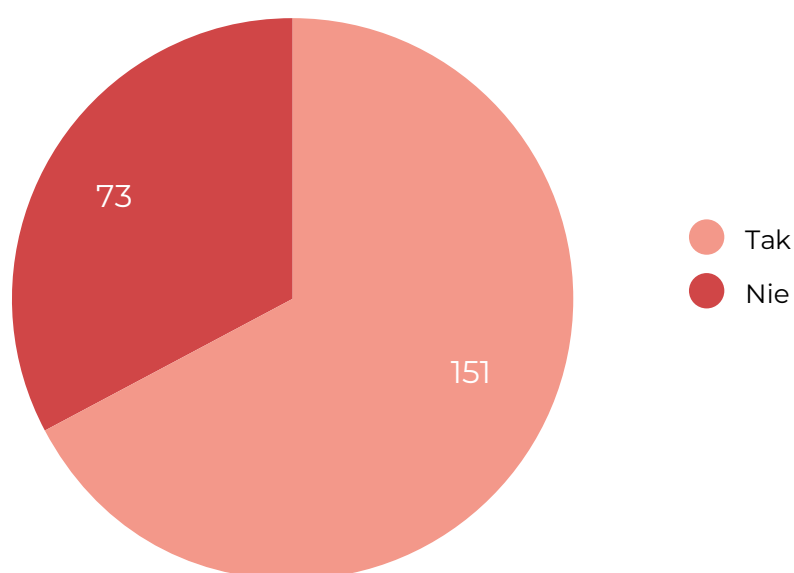

Właśnie dlatego tak ważne jest podawanie jedynie sprawdzonych informacji z konkretnym źródłem. Jak można było zauważyć z przykładowego wyboru materiałów (Tabela 2a), polskie media mają jednak pewien nawyk podawania nie tylko informacji anonimowych czy nieoficjalnych, ale również danych czy opinii eksperckich, które bez konkretnego wskazania źródła tych danych czy faktycznego eksperta wypowiadającego się w tej kwestii, stanowią jedynie puste hasła popierające tezę konkretnego materiału.

5. Czy w materiale pojawia/ją się słowne określenia/e negatywne względem jakiejś osoby/podmiotu/grupy?

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: „Jeśli 'Tak' - wybierz te osoby/podmioty/grupy z listy rozwijanej poniżej i, w osobnym polu, określenie/a, jakie pojawiło/y się w odniesieniu do nich. Chodzi tu tylko i wyłącznie o określenia słowne! Ponadto, zaznacz kto jest autorem tych negatywnych sformułowań - wybierz odpowiednią opcję z listy rozwijanej. Jeśli w pytaniu 2. (o określenia oceniające w tytule) już wpisano określenie, które pasuje także tu, to wpisz je ponownie!”.

Wykres 7a. Czy w materiale pojawia/ją się słowne określenia/e negatywne względem jakiejś osoby/podmiotu/grupy? (N=224)

Pod względem liczbowym i procentowym najwięcej materiałów zawierających negatywne określenia odnotowano w przypadku artykułów z prasy – 80 materiałów, co oznacza, że aż 77 proc. badanych przekazów z prasy zawierało negatywne nacechowanie względem kogoś lub czegoś. W przypadku internetowych materiałów było to 49 (czyli wskaźnik dla tej kategorii wyniósł 71 proc.), a dla telewizji – 22 (43 proc.).

Źródło: opracowanie własne

Najwyższe wskaźniki osiągnęły ponadto wywiady i reportaż (po 100 proc.), co jest zrozumiałe ze względu na ich (zwykle) dłuższą, rozbudowaną i włączającą mowę potoczną formę. Niepokojące są natomiast wyniki newsów – 50 na 99 badanych materiałów zawierało negatywne nacechowania (czyli ok. 51 proc.), których celem powinno być raczej oddzielenie informacji od komentarza i emocjonalności. Publicystyka zawierała nacechowanie na poziomie prawie 80 proc. (87 materiałów).

Bez względu na polityczną zależność – zarówno media sprzyjające rządowi, opozycji, jak i te pozostałe – zawierały w większości określenia negatywnie nacechowane (między 60 a 76 proc.). Najwyższym wskaźnikiem odznaczyły się media sprzyjające opozycji, a było to 76 proc., czyli 58 materiałów.

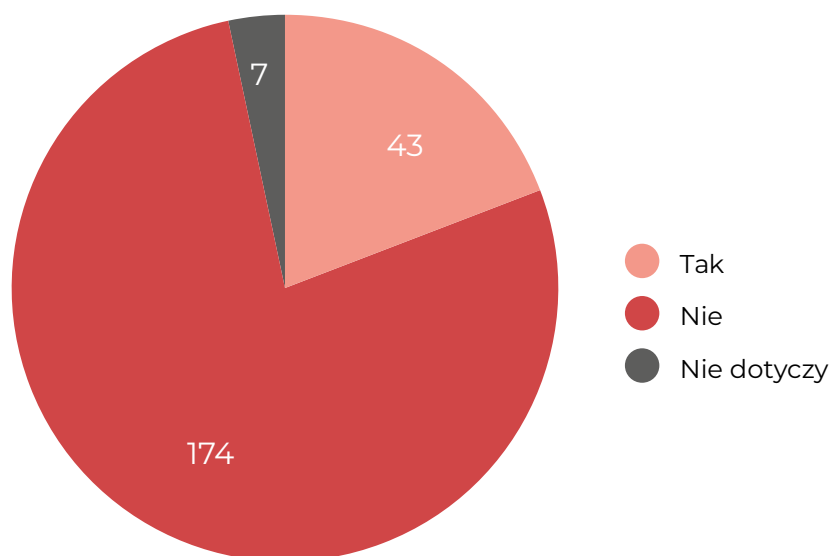
Łącznie aż 67 proc. (151 materiałów) zawierało negatywnie nacechowane określenia. Dokładniejsze dane dotyczące nacechowań uwzględniono przy analizach ramowania, w dalszej części raportu.

9. Czy twórca materiału stosuje różne standardy w prezentowaniu znajdujących się w nim osób/podmiotów/grup?

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: „Jeżeli masz wrażenie, że jakaś osoba/podmiot/grupa jest traktowana przez twórcę materiału gorzej lub lepiej niż inna/e (ma on/a względem niej uprzedzenia lub przesadnie faworyzuje), zaznacz "Tak". Przejawiać może się to np. w nieoddaniu głosu jednej ze stron (uprzedzenie) lub poświęcaniu jej nieadekwatnie dużej części materiału (faworyzowanie). Tego typu sytuacji może być wiele, jeśli nie jesteś pewien/na - zaznacz "Tak", a później weryfikator rozstrzygnie”.

W zdecydowanej większości (78 proc.) badanych przekazów nie zauważono stosowania różnych standardów wobec stron prezentowych w materiale. W 19 proc., czyli w 43 materiałach, dostrzegane było stosowanie różnych standardów w prezentowaniu znajdujących się w nich osób/podmiotów/grup: 30 pochodziło z prasy, 8 z telewizji, a 5 z internetu. Pozostałe 7 przeanalizowanych przekazów miało zaś specyfikę uniemożliwiającą weryfikację tej kwestii.

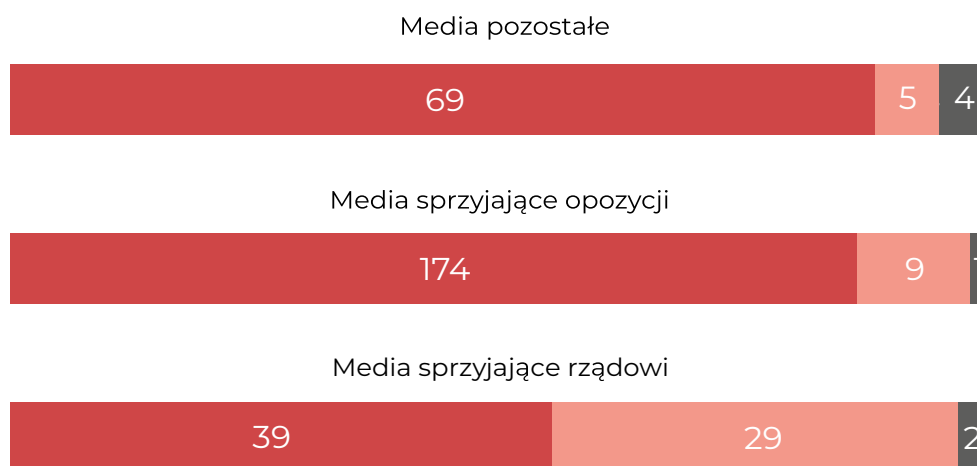
Wykres 8a. Czy w materiale pojawia/ją się słowne określenia/e negatywne względem jakiejś osoby/podmiotu/grupy? (N=224)

Źródło: opracowanie własne

Grafika 4a. Stosowanie różnych standardów w prezentowaniu znajdujących się w nim osób/podmiotów/grup – w podziale na polityczną zależność

● Liczba materiałów, które nie stosowały różnych standardów w prezentowaniu podmiotów
● Liczba materiałów, która stosowała różnych standardów w prezentowaniu podmiotów
● Nie dotyczy

Źródło: opracowanie własne

Najwyższym wskaźnikiem stosowania różnych standardów odznaczyły się media sprzyjające rządzącym – 29 materiałów, czyli 41 proc. wśród takich mediów zawierało nierówne traktowanie opisywanych stron. W przypadku mediów sprzyjających opozycji – było to zaledwie 9 materiałów, a więc 11 proc. w tejże grupie.

W opozycji do siebie najczęściej stawiano:

- kościół katolicki wobec osób LGBT+ czy homoseksualistów,
- kościół katolicki wobec osób niewierzących czy przeciwników kościoła,
- polski kościół katolicki wobec papieża Franciszka,
- Prawo i Sprawiedliwość wobec Platformy Obywatelskiej,
- rządzący wobec opozycji.

Konkretniejsze opisy sytuacji konfliktowych uwzględniono przy analizach ramowania, w dalszej części raportu.

11. Czy w materiale pojawia się jakakolwiek forma manipulacji?

Polecenie dla wolontariusza przy zgłaszaniu tego typu nieprawidłowości: Chodzi o manipulowanie dowolnym elementem pojawiającym się w materiale (wypowiedziami, kontekstem, danymi, itp.). Przykładów manipulacji może być wiele. Chociażby: jeżeli masz pewność, że czyjaś przywołana wypowiedź została wyrwana z kontekstu i zmienia to jej wydźwięk - zaznacz "Tak" i opisz o co chodzi. Jeśli zaprezentowano prawdziwe dane liczbowe, ale sposób ich prezentacji/wizualizacji zmienia ich wydźwięk - zaznacz "Tak" i opisz o co chodzi. Jeżeli przywołano informację o danym zjawisku, ale zabrakło wyjaśnienia kontekstu, który zmienia nieco wydźwięk informacji - zaznacz "Tak". Jeśli masz inne obserwacje i uważasz, że twórca materiału dopuścił się manipulacji - również zaznacz "Tak" i wyjaśnij co masz na myśli możliwie jak najbardziej precyzyjnie - wówczas weryfikator będzie mógł lepiej zrozumieć Twój punkt widzenia. Jeśli nie zauważasz w materiale niczego podejrzanego w kwestii manipulacji - zaznacz "Nie".

W 17 zbadanych materiałach zauważono przejawy manipulacji. Stanowi to 7,5 proc. całości badanych materiałów. W poniższej tabeli przedstawiono opis tychże materiałów.

Tabela 3a. Szczegółowy opis materiałów, w których dopuszczono się manipulacji

Data publikacji	Tytuł medialny	Tytuł materiału
11-08-2022	„Fakty” TVN	skandaliczny HiT
Nazwisko autora książki nie było wspomniane ani razu, za to autor materiału robi wszystko, żeby utożsamić podręcznik z ministrem Czarńkiem. Świadczy o tym m.in. ten cytat: "treści, których minister edukacji w rządzie PiS chce uczyć dzieci ze swojego nowego podręcznika". Autor całą uwagę i niechęć odbiorcy chce skupić nie na autorze podręcznika, ale na Ministrze.		
06-08-2022	„Wiadomości ” TVP1	OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ
W materiale pojawiają się nagrania wideo, które ukazują jak działania opozycji wpływają na dewastowanie kościoła katolickiego w Polsce, jednakże źródłem jest archiwum, więc tak naprawdę nie wiemy z kiedy są te nagrania, czy rzeczywiście są w jakikolwiek sposób związane z opozycją i czy wydarzenia na nich ukazane mają jakiegokolwiek powiązanie z treścią materiału. Przypisywanie opozycji łatki esbecji, wszystkich prowokacji oraz ataków na urzędników kościoła.		
03-01-2022	„Wiadomości ” TVP1	ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI
Twórcy materiału używają materiałów archiwalnych, które prezentują czyny wandalizmu w kościołach, jednak zostało to ukazane naprzemiennie z materiałami gdzie pokazani są działacze ruchów LGBT+ i wypowiedziami polityków opozycji, co ma zasugerować widzom ich jednoznaczny związek z wandalizmem. Zawarte w materiale nagrania video sugerują, że osoby ze środowiska LGBT+ dopuszczają się wandalizmu niszcząc mienie i symbole religijne. Jednak patrząc na nagrania nie da się jednoznacznie stwierdzić, że dane osoby są z tego środowiska. Nagrania nie mają rzetelnego potwierdzenia co chodzi o tożsamość danych osób, równie dobrze mogli to być zwykli wandale.		
13-09-2022	niezalezna.pl	Etyka czy ateizacja?
Autor próbuje przekonać czytelnika za wszelką cenę, że celem opozycji, autorki wspomnianego tekstu oraz osoby wypowiadające się w nim jest ateizacja szkoły. Autor nieumiejętnie porównuje współczesną polską Lewicę oraz ateizm do marksistów i komunistów.		

10-07-2022	„Do rzeczy”	Polska bez księży
Autor artykułu insynuuje słowami Polska, w której nie będzie wierzących księży, będzie o wiele gorszym miejscem, że Polska świecka byłaby siedliskiem zepsucia, a jedynym ratunkiem jest kościół katolicki, jest to twierdzenie nie do sprawdzenia, więc wniosek ten jest zdecydowanie za daleko idący. Ponadto dochodzi do manipulacji danymi z szacunków ONZ. Przewidywania liczby ludności Polski w 2100 roku podaje raczej liczby przekraczające 20 mln osób, a nie jedynie kilkanaście milionów.		
10-07-2022	„Do rzeczy”	Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia
Dziennikarz sugeruje, że konwencja stambulska przez UE narzuciła Polsce i Ukrainie konwencję gender i trzeba z nią walczyć.		
09-07-2022	„Wiadomości ” TVP1	"Z MARYJĄ POŚLANI W POKOJU"
Minister Edukacji i Nauki Przemysław Czarnek udzielając wywiadu powiedział o blisko stutysięcznym tłumie, natomiast żadne znalezione w internecie źródła nie potwierdzają tej liczby, a nawet zaprzeczają jej, podając, że wiernych mogło być ok. 50 tys. podając za biurem prasowym sanktuarium na Jasnej Górze.		
08-02-2021	„Do rzeczy”	Sposób na rewolucję
Autor dokonał porównania mającego znamiona manipulacji. Z jednej strony przedstawiając twórczość Olgi Tokarczuk jako inspirację do zburzenia istniejącego porządku rzeczy, czyli Polski katolickiej (przypomina, że autorka nawołuje do „łagodnej rewolucji”). Jednocześnie z drugiej strony sugerując destrukcyjność tego typu działań. Jako przykład podając działania z przeszłości, które przyniosły śmierć milionom ludzi, czyli Rewolucją Październikową. Oczywiście nadużycie, wykraczające poza znamiona krytyki, które ma uzmysłowić czytelnikowi jak zła i szkodliwa jest twórczość Olgi Tokarczuk.		
23-06-2022	„Nasz Dziennik”	Szkodliwa promocja lgbt
Narracja która jednoznacznie kieruje odbiorcy wizerunek osób LGBT, wydarzeń typu Pride Month czy Marsz Równości. Pełno porównań do ideologii powszechnie uznanych za złe, za negatywne - do marksizmu, do komunizmu. Według autora celem ugrupowań LGBT+ jest zdominowanie świata, a globalne koncerny mają im w tym pomóc. Czytelnik jest dosłownie zachęcany do wzięcia udziału w swego rodzaju wojnie, inaczej wyznawane przez niego wartości przepadną i starci własne dzieci. Czytelnik zostaje też wprowadzony w błąd - w materiale Pride Month, Miesiąc Dumy ma być obchodzony w kontrze do chrześcijańskich, czerwcowych nabożeństw do Serca Pana Jezusa. Nie ma natomiast nawet wspomnienia o wydarzeniach z czerwca 1969 z Stonewall.		
25-03-2022	„Wiadomości ” TVP1	POMOC DLA OFIAR ROSYJSKIEGO LUDOBÓJSTWA
Polskę i Polaków przedstawiono w materiale w sposób bardzo wyidealizowany. Skupiono się na samych pozytywach i całość zmontowano tak, by wrażenie tego ideału tylko potęgować. Przykładem są fragmenty wiecu TVP wraz z przebitkami na ogromne manifestacje z innych krajów.		

26-06-2022	„Do rzeczy”	Rota bez Boga
Artykuł jednoznacznie wskazuje tylko na negatywne skutki możliwości zmiany przysięgi harcerskiej. Wyeksponowane są tylko i wyłącznie bardzo stronnicze opinie autorki tekstu. Przykładem manipulacji jest tutaj ten fragment: "Etyk ks. prof. Paweł Bortkiewicz nie ma wątpliwości, że efektem wykreślenia Boga z tożsamości będzie upadek organizacji".		
28-04-2022	„Nowe Państwo”	Co w nas pozostało z nauk Jana Pawła II?
W materiale odnotowano sytuację manipulacji: "Dziś obserwujemy działania zmierzające do jej zacierania i coraz bardziej bezwzględna próba zafałszowania prawdy o papieżu Polaku" - ten fragment przypomina syndrom oblężonej twierdzy. Nie poparte żadnymi danymi/sytuacjami zagrożenie i wzbudzanie nieuzasadnionego lęku w odbiorcach.		
10-04-2022	„Nasz Dziennik”	Powstrzymać szykany
W tekście wspomniany jest przykład pracownika IKEI, który został zwolniony rzekomo za cytowanie Biblii. Nie zostało jednak dopowiedziane, że Biblia była cytowana w kontekście szerzenia nienawiści wobec osób homoseksualnych, a takich zachowań zakazuje sam Kodeks Pracy, wobec czego zwolnienie było z nim zgodne. W materiale znalazły się określenia umniejszające mniejszości LGBTQ+. Poza tym, twórca materiału przekonuje, że prawa LGBTQ+ są dla katolików nie tyle zgorszeniem co prześladowaniem.		
09-08-2021	„Sieci”	Trzęsienie ziemi w polskim Kościele
Twórca materiału posługując się sformułowaniem "afery homoseksualno-pedofilskie" wprowadza czytelnika w błąd, szerzy mit na temat homoseksualności rozpowszechniany przez środowiska niechętnie osobom LGBT, jakoby istniała korelacja między orientacją psychoseksualną a zaburzeniem pedofilii. Użycie terminu obecnego głównie w prawicowej i homofobicznej propagandzie (tj. "homoseksualne lobby") również jest formą manipulacji. Sugeruje ono jakoby równouprawnienie mniejszości seksualnych wynikało ze stosowania lobbingu politycznego i ideologicznego zamiast z racjonalnego rozumienia praw człowieka czy rzetelnych badań naukowych.		
31-05-2021	„Gość Niedzielny”	Kościół zrobił najwięcej
W materiale odnotowano sytuację manipulacji polegającej na faworyzowaniu Kościoła, opisie tego, że to on podjął największe działania w sprawie pedofilii w ich instytucji. W ten sposób umniejsza się rolę innych państw, a opinia jest silnie jednostronna, nie poparta żadnymi danymi ze źródłem ani opinią eksperta.		

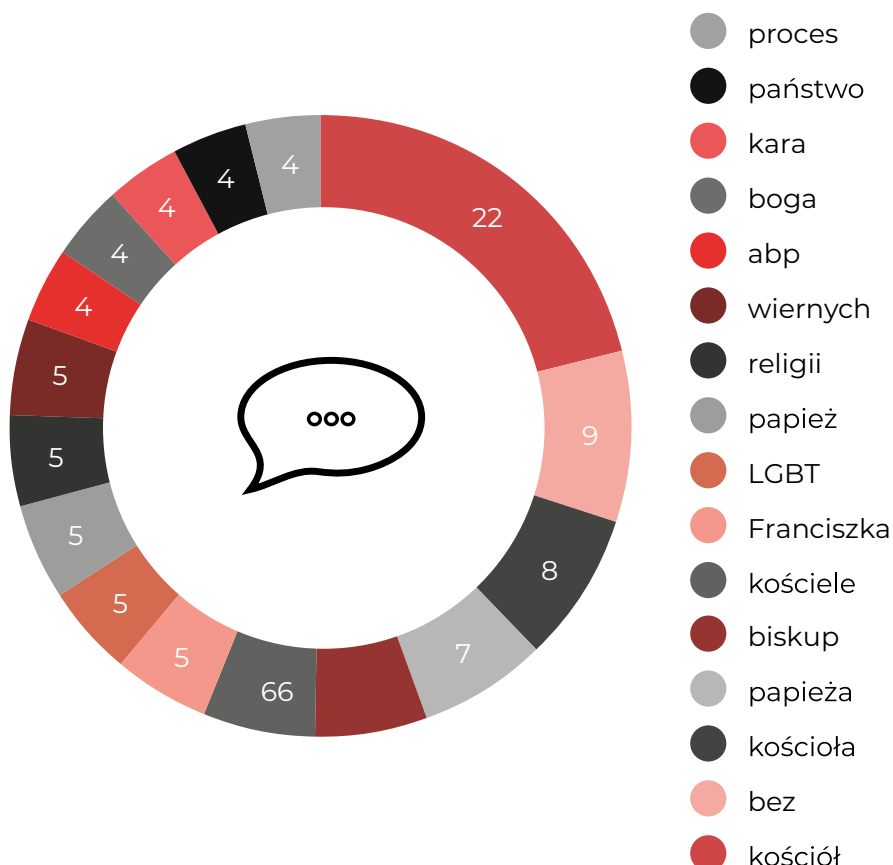
11-03-2021	niezalezna.pl	Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół
Materiał podtrzymuje sposób ukazywania Strajków Kobiet jako aktów wandalizmu. Skupia się na tym aspekcie, nie mówiąc o postulatach strajkujących, czy aktach agresji ze strony policji. Głównym zdjęciem materiału jest fotografia policjantów na tle posągu Jana Pawła II, zdjęcie jest tak przedstawione w kontekście całego materiału, jakby policjanci bronili rzeźby (metaforycznie Kościoła). W materiale pojawiło się także stwierdzenie "Od kilku miesięcy strajków, media nie przestawały informować o kolejnych atakach na kościoły w całej Polsce - od dewastacji elewacji kościołów, poprzez zakłócanie ewangelii, aż po fizyczną agresję wobec duchownych".		
18-02-2021	OKO.press	Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces o ograniczanie przez Kościół praw człowieka” [Słowo w słowo]
Artykuł zaznacza na wstępie, że publikuje „w całości wystąpienie obrońcy oskarżonych kobiet adwokata Radosława Baszuka. Tytuł i śródtytuły od redakcji”. Materiał nie jest jednak typowo informacyjny (jak sam sugeruje), a sam wstęp, wybór i śródtytuły są silnie jednostronne i same wydają wyrok (np. „Oskarżyciele już przegrali”).		

Źródło: opracowanie własne

ANALIZA TYTUŁÓW BADANYCH MATERIAŁÓW

Najczęściej używanymi słowami w 224 zbadanych materiałach były słowa: „kościół” (które użyto w 22 tytułach), „bez” (9), „kościół” (8), „papieża” (7), „biskupa” (6), „kościół” (6) oraz po 5 razy – „Franciszka”, „LGBT”, „papież”, „religii”, „wiernych”. Polskie tytuły medialne najchętniej mówiły zatem o ogólnie kościele (jako instytucji i wspólnocie), a nieco rzadziej odnosiły do konkretnych hierarchów.

Wykres 9a. Liczba najczęściej występujących słów w tytułach badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne

Słowo „bez” zawarte było głównie w krótkich tytułach tworzących jasne połączenia słowna, jak np. „wina bez kary?” („Fakty” TVN z 20.02.2021), „Kara bez winy” („Nasz dziennik” z 22.02.2021), „Kościół bez Eucharystii umiera” („Nasz dziennik” z 4.02.2021), „Rota bez Boga” („Do rzeczy” z 26.06.2022). Widoczne są także główne wątki wobec których często przywoływany jest kościół takie, jak osoby LGBT, religia w szkołach, procesy pedofilów czy powiązanie z władzami państwowymi.

Przywołując w tytułach kościoł, media najczęściej mówiły o:

- zmierzchu kościoła jako instytucji – np. „Jesień Kościoła” („Polityka” z 7.09.2022), „Kościół nie wygra z Netflikiem” („Newsweek” z 10.01.2022), „Dlaczego płoną kościoły” („Newsweek” z 5.07.2021), „WOLNI OD KOŚCIOŁA” („Gazeta Wyborcza” z 15.04.2022), „BOGA NIE BĘDZIE” („Gazeta Wyborcza” z 5.02.2022);
- potrzebie wprowadzenia zmian – np. „Boniecki: Jak reformować Kościół” („Tygodnik Powszechny” 6.04.2021), „Staram się ratować Kościół” („Nowe Państwo” z 31.05.2022);
- atakom na kościół – np. „Cel: zniszczyć Kościół” („Nasz dziennik” z 28.05.2021), „Marginalizowanie Kościoła” („Nasz dziennik” z 30.08.2022), „Powstrzymać szykany” („Nasz dziennik” z 10.04.2022).

1 RAMA INTERPRETACYJNA: **Kościół jako obrońca życia i moralności**

OPIS ZNACZENIA RAMY

Kościół jako obrońca życia i moralności przedstawiany jest w polskich mediach jako instytucja, która broni wartości konserwatywnych i tradycyjnych nagłaśnianych przez nauczanie Kościoła (np. prawo do życia, tradycyjne rozumienie małżeństwa i rodziny, prawo do niezakłóconego praktykowania) i sprzeciwia się postępowym ruchom społecznym oraz normom moralnym pochodzącym z “Zachodu”.

Z przekazów medialnych wynika, że źródła największych zagrożeń dla siebie i przekazywanych przez siebie zasad oraz wartości, Kościół dostrzega wśród zwolenników aborcji, w społeczności LGBTQ+, w “ideologii gender” oraz w sprzyjającym tym środowiskom - “Zachodowi” i Unii Europejskiej.

Kościół wraz ze swoimi działaniami tytułowany jest jako “gwarant bezpieczeństwa”, “ostoją tradycyjnego rozumienia i postrzegania świata oraz porządku natury”, głos wykluczonych i prześladowanych chrześcijan, strażnik życia i niosący pomoc obrońca w sytuacjach zagrożenia (wojna, ubóstwo, izolacja). Silnie rysuje się także postawa Kościoła jako obrońcy dziedzictwa Jana Pawła II, którego nauczanie i posągowy wizerunek są obecnie poddawane w wątpliwość lub krytykowane.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Użycie tej ramy interpretacyjnej zidentyfikowano w 29 materiałach pochodzących z 13 różnych mediów, w tym w 4 sprzyjających rządowi, w 3 sprzyjających opozycji oraz w 6 mediach pozostałych.

Tej występowanie najczęściej odnotowywano w mediach sprzyjający rządowi (14 wpisów), nieco rzadziej w mediach pozostałych (9 wpisów), natomiast w mediach sprzyjających opozycji wykryto ich najmniej (6 wpisów).

Najchętniej sięgał po nią „Nasz Dziennik”, który należy do mediów prawicowych, sprzyjających rządowi. Znalaziono w nim aż 9 materiałów, w których występuje owa rama interpretacyjna. Nieco mniej materiałów wpisujących się w tą ramę znaleziono w portalu „Onet.pl” oraz w tygodniku „Do Rzeczy” - w obu po 3 wpisy. W pozostałych mediach wykryto jedynie pojedyncze wpisy z tą ramą.

Grafika 1b. Spis materiałów, w których występuje rama interpretacyjna

Media sprzyjające rządowi

9 MATERIAŁÓW Z: Nasz Dziennik

„Drugi zamach na papieża”
„Unia głucha na prześladowania chrześcijan”
„Marginalizowanie Kościoła”
„Największa wojna obecnych czasów”
„Katolicy politycy tylko za życiem”
„Szkodliwa promocja lgbt”
„Groźna rezolucja”
„Kościół nie może milczeć”
„Kościół bez Eucharystii umiera”

3 MATERIAŁY Z: Do rzeczy

„Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia”
„Głosiciele złej nowiny”
„Sposób na rewolucję”

1 MATERIAŁ Z: Wpolityce.pl

„Kardynał Nycz: Skala rozwodów i związków niesakramentalnych przerosła nasze przewidywania. Przed Kościołem stoi wyzwanie”

1 MATERIAŁ Z: TVP1

„APEŁ BISKUPÓW O POSZANOWANIE NIEDZIELI”

Media sprzeciwiające się rządowi

MATERIAŁ Z:
1 Gazeta Wyborcza
„NIEREALNE takie ‘nic’ ”

MATERIAŁ Z:
1 Newsweek
„Pakt Kaczyński-Jędraszewski.
Jak "kapelan dobrej zmiany" inspirowuje
prezesa”

MATERIAŁY Z:
2 wyborcza.pl
„Tadeusz Rydzyk chce napisać
antyaborcyjną książkę. Zbiera
historie wiernych”

„Trzy jajka na kościele postawiły na
nogi całą żandarmerię i agenta 0907.
Kulisy obławy”

MATERIAŁY Z:
2 OKO.press
„Lex Czarnek, czyli gwałt na edukacji.
Ośiem skutków ustawy, o których
możecie nie wiedzieć”
„Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces
o ograniczanie przez Kościół praw
człowieka” [Słowo w słowo]”

Media pozostałe

MATERIAŁ Z:
1 Tygodnik
Powszechny
„BOŻE ŚCIERNISKO”

MATERIAŁ Z:
1 Wirtualna Polska
„Wierni bez masek na mszy biskupa?
Hierarcha tłumaczy”

MATERIAŁY Z:
3 Onet.pl
„Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca
Rydzyka znów apelują do papieża”
„Rodzina tylko z Bogiem i bez aborcji.
Agenda religijna w konkursie
ministerstwa rodziny
[PRZESWIETLAMY]”
„Abp Jędraszewski o ultimatum Unii
w sprawie stref wolnych od LGBT:
perfidne sposoby nacisku”

1 MATERIAŁ Z: Interia.pl

„Mimo apelu papieża Franciszka wykonają karę śmierci”

2 MATERIAŁY Z: Gość Niedzielny

„Twarde słowa prawdy”

„Ksiądz Natanek znów szokuje”

1 MATERIAŁ Z: Polsat

„PALMOWA NIEDZIELA”

Źródło: opracowanie własne

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama interpretacyjna podejmuje w przeanalizowanych materiałach tematy:

1. Kościół broni (moralności) dzieci, młodzieży i rodziny przed LGBT:

- W wydanym na łamach portalu onet.pl tekście “Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku znajduje się następująca wypowiedź arcybiskupa Marka Jędraszewskiego” „Nie możemy zgodzić się na to, że chcą deprawować nasze dzieci i młodzież”. Przytoczony fragment jest częścią homilii wygłoszonej na Jasnej Górze, w której zwracający się do pielgrzymów arcybiskup kładzie nacisk na to, by wierni byli nastawieni na ochronę życia od poczęcia, niezgodę wobec życia w którym nadrzędną wartością jest pozyskiwanie jak największych zasobów, czy wobec wprowadzenia nauczania (prawdopodobnie chodzi o kwestię edukacji seksualnej i wskazań zawartych w matrycy edukacji seksualnej oraz „International technical guidance on sexuality education”) dzieci w wieku przedszkolnym, które miałyby je „deprawować”, pozbawiając „czystości, niewinności, naturalnej dobroci”. Język użyty przez hierarchę wskazuje na niezgodę na działania Komisji Europejskiej oraz konieczność obrony życia, obrony dzieci

czy godności człowieka przed jej wpływem na sfery wartości i wolności.

- Artykuł „NIEREALNE takie 'nic'” zawiera w treści poniższe słowa: „Na arenie ogólnopolskiej bp Mendyk, od lat związany z Radiem Maryja, zasłynął walką z edukacją seksualną i środowiskami LGBT. Jako przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego KEP stworzył apel „Stop deprawacji dzieci i młodzieży!”, w którym radził rodzicom składanie oświadczeń, by ich dzieci nie uczestniczyły w dodatkowych zajęciach z „szeroko rozumianej edukacji seksualnej”. Ostro sprzeciwiał się także organizacji „tęczowego piątku” w szkołach. „Po raz kolejny przypominamy, że sprawy kształcenia i wychowania powinny być jak najbardziej odległe od koniunktur politycznych i ideologicznych. Szkoła nie jest i nie może być miejscem na jakiegokolwiek propagowanie środowisk LGBTQ” – pisał.”

Wskazują one na wyraźny sprzeciw biskupa wobec edukacji seksualnej oraz powiązanych z instytucjami edukacyjnymi wydarzeń związanych ze środowiskiem LGBTQ+. Hasło „Stop deprawacji dzieci i młodzieży!” w połączeniu z podkreśleniem, że szkoła, kształcenie i wychowanie nie mogą w opinii hierarchy być związane z „ideologiami” i „LGBTQ”, sugeruje odbiorcy niemoralność owych powiązań.

- W publikacji „Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia” znajduje się następujący fragment: „Metropolita ciągle wzywał do „przeciwstawienia się ideologii gender, a szczególnie – konwencji stambulskiej”, ostrzegał przed „przekształceniem Ukrainy w państwo, gdzie w imię walki o wolność i prawa będzie się prześladować i ograniczać i wolność, i prawa”, skarżył się „na ciągłą presję, aby Ukraina ratyfikowała konwencję”, przypominał, że zagraniczne próby narzucenia ideologii gender gwałcą „generalną normę ukraińskiej konstytucji, która zakazuje ustanawiania obowiązującej ideologii”.

Przytoczone przez autora słowa Epifaniusza, zwierzchnika Ukraińskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, wskazują, że rolą Kościoła jest mobilizacja w celu obrony tradycyjnych wartości. Jest ona przedstawiona jako konieczność wobec „ideologii gender”, konwencji stambulskiej, „prześladowań i ograniczania wolności i praw”, czy „narzucania ideologii niezgodnej z ukraińską konstytucją”. „Ideologia gender” i konwencja stambulska, jawią się metropolicie jako niebezpieczne ze względu na prezentowane w nich odmienne od tradycyjnie chrześcijańskich poglądy na kwestie seksualności, płci i tożsamości - a więc i instytucję rodzi-

ny. To wszystko kształtuje wizerunek Kościoła broniącego społeczeństwa i rodziny przed „ideologią gender” oraz Kościoła - obrońcy moralności.

- W materiale „Szkodliwa promocja lgbt” występuje wiele sformułowań wpisujących się z zakres nadmienionej ramy interpretacyjnej. Są to nawiązania do ideologii gender jako:
  - ideologii niemoralnej - „skandaliczne przemarsze lgbt”;
  - agresywnej, podstępnej i niemoralnej - „Fala ideologii, agresywnej w swym oddziaływaniu, ogarnia świat i ludzkie umysły poprzez wykorzystywanie stanowisk, funkcji i koncernów.”;
  - agresywnej i zagrażającej tradycyjnemu modelowi rodziny - „uczestniczą w ruchu ideologicznym inspirowanym marksizmem, który wypiera tradycyjny model rodziny z przestrzeni społecznej, politycznej”;
  - Ideologii, której, jak wynika z kontekstu, chrześcijanie powinni się przeciwstawić, aby bronić tradycyjnych wartości - „Nasze działania wobec wrogich nam ideologii mogą polegać na bojkocie konsumenckim firm popierających lgbt”.

Tekst ukazuje Unię Europejską, duże koncerny (m.in. Netflix, Coca-Cola, Citibank, GoldmanSachs, Microsoft) i działania związane ze środowiskiem lgbt jako stanowiące bezpośrednie zagrożenie dla chrześcijaństwa „Wyrugować chrześcijaństwo”, dla moralności i dla dzieci „Bierność spowoduje, że stracimy własne dzieci, to już widać – mówi politolog. Nasze działania wobec wrogich nam ideologii mogą polegać na bojkocie konsumenckim firm popierających lgbt.”.

- W materiale „Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces o ograniczanie przez Kościół praw człowieka” [Słowo w słowo]” wyszukano treści wskazujące na postrzeganie przez osobę konsekrowaną:
  - osób nieheteronormatywnych, jako wymagających leczenia - „homoseksualnych, biseksualnych i tych wszystkich innych, których ks. Tadeusz Łebkowski tak chętnie nazywa zboczeńcami; „Dla mnie współżycie dwóch mężczyzn to zaburzenie i zboczenie, ukierunkowanie u osób tej samej płci uważam, że to jest zjawisko, które trzeba leczyć.”;
  - marszy równości jako wydarzeń niemoralnych, demoralizujących dzieci i młodzież - „zachowanie ludzi podczas marszy, które odbywają się z flagami tęczy dzieją się rzeczy obrzydliwe, rozebrane kobiety, mężczyźni z narządami

symbolicznymi, a część rozebranymi, dewiacją dzieci i młodzieży są obrzydliwe”.

- Kryteria ramy wypełnia także znajdujący się w „Naszym Dzienniku” „Drugi zamach na papieża.” Konflikt na linii Kościół – LGBT jest wyrażony poprzez pogląd dziennikarki, że głoszone przez papieża Jana Pawła II katechezy na temat teologii ciała stoją w sprzeczności z możliwością kategoryzacji jednostek wg większej ilości płci niż jedna. „Ta przestrzeń papieskiego nauczania jest dziś szczególnie atakowana przez ideologów neomarksizmu, którzy chcą narzucić ideologię gender redefiniującą płęć”. W artykule pojawia się również fragment sugerujący, że zarzuty stawiane postaci Jana Pawła II są konsekwencją działań osób związanych z LGBT lub ze środowisk lewicowych, mających na celu zniszczenia jego autorytetu, aby podważyć jego nauczanie i zmienić nauczanie Kościoła względem „płciowości, rozumienia małżeństwa i rodziny: „W rozmowie z nami ocenia, że kampania oczerniania św. Jana Pawła II jest próbą wprowadzenia w nauczanie Kościoła „korekt” dotyczących sfery płciowości, rozumienia małżeństwa i rodziny, narzucanych przez ideologię gender i środowiska lewackie. - Jan Paweł II w sposób bardzo klarowny sformułował antropologię chrześcijańską. Nie ma argumentów rozumowych, które by mogły podważyć to nauczanie, stąd próbuje się oczernić św. Jana Pawła II i w ten sposób zniszczyć jego autorytet. Niszcząc autorytet, jednocześnie podważy się to, czego nauczał – tłumaczy red. Sebastian Karczewski.”
- W materiale „Lex Czarnek, czyli gwałt na edukacji. Osiem skutków ustawy, o których możecie nie wiedzieć” przytoczono fragment programu wyborczego partii PiS pt. „Polski model państwa dobrobytu”, który brzmi: „Kościół katolicki jest depozytariuszem i głosicielem powszechnie znanej w Polsce nauki moralnej. Nie ma ona w szerszym społecznym zakresie żadnej konkurencji, dlatego też w pełni jest uprawnione twierdzenie, że w Polsce nauce moralnej Kościoła można przeciwstawić tylko nihilizm.”. Zgodnie z nim, Kościół jest strażnikiem moralności, a poza nim nie ma możliwości życia według prawidłowych wartości. Całość artykułu traktuje o potencjalnych skutkach przyjęcia ustawy Lex Czarnek. Dziennikarz w tekście rozpatruje motywy Ministra Edukacji Przemysław Czarneka w kontekście wcześniej głoszonych przez niego poglądów „ci ludzie [osoby LGBT] nie są równi ludziom normalnym i skończmy wreszcie z tą dyskusją” i poprzez pryzmat programu partyjnego PiS. Całość jest przedstawiona na sposób, który prezentuje korelację między

władzą Państwową, Kościołem i edukacją, stojącą w opozycji do osób LGBT: „Także organizacje typu Ordo Iuris będą polować na dyrektorki dopuszczające się takich przestępstw jak prowadzenie edukacji seksualnej”. Organizacje kościelne są więc i w tym wypadku przedstawione jako „strażnicy moralności” i „obrońcy dzieci”. Konieczne jest jednak, by dostrzec, że nie są oni w taki sposób przedstawieni w treści materiału, który sposób powiązania władzy państwowej i Kościoła oraz oddziaływanie tych dwóch podmiotów na system edukacji prezentuje jako negatywny.

- Ostatnim z przeanalizowanych materiałów, który znalazł się w tej ramie jest artykuł „Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspirował prezesa”. Całość traktuje o powiązaniach między Jarosławem Kaczyńskim a Abp Markiem Jędraszewskim, którzy w różnych momentach wspierali się, nawzajem budując narracje umacniające związek Kościoła z polityką PiS. Zdanie „Musimy bronić rodziny, jej właśnie broni ks. abp Marek Jędraszewski, jestem mu za to wdzięczny.” jest fragmentem przytoczonej przez autora tekstu wypowiedzi Jarosława Kaczyńskiego. Ta wypowiedź, jak wskazuje dziennikarz, jest związana z krytykowaną w tamtym czasie wypowiedzią arcybiskupa, który podczas mszy nazwał społeczność LGBTQ+ „tęczową zarazą” zrodzoną z „neomarksistowskiego ducha” i zestawiał ją z marksizmem oraz ideologią bolszewicką. Z tego powodu przytoczone zdanie wskazuje na przedstawiciela Kościoła katolickiego jako na obrońcę moralności i rodziny przed LGBTQ+.

2. Kościół broni moralności przed Unią Europejską i Zachodem:

- Założenia więcej niż jednej ramy spełnia materiał “Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku”. W przytoczonym tytule znajduje się fragment homilii arcybiskupa Marka Jędraszewskiego, w której ten w ostrych słowach określił warunkowanie przyznania środków unijnych, jakie zapowiedziała Komisja Europejska. Zarówno ten fragment jak i wydźwięk całości przemowy hierarchy wskazują na Unię Europejską i Zachód jako źródło zagrożenia dla moralności, na które należy uważać i któremu należy stawiać opór.

- Podobnie sytuacja ma się w przypadku tekstu „Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia”. W tym wypadku kryteria obu ram, tej i poprzedniej, spełnia ten sam cytat. W słowach: „Metropolita ciągle wzywał do „przeciwstawienia się ideologii gender, a szczególnie – konwencji stambulskiej”, ostrzegał przed „przekształceniem Ukrainy w państwo, gdzie w imię walki o wolność i prawa będzie się prześladować i ograniczać i wolność, i prawa”, skarżył się „na ciągłą presję, aby Ukraina ratyfikowała konwencję”, przypominał, że zagraniczne próby narzucenia ideologii gender gwałcą „generalną normę ukraińskiej konstytucji, która zakazuje ustanawiania obowiązującej ideologii” wyraźnie rysuje się obraz Kościoła jako obrońcy moralności przed Unią Europejską i Zachodem. Wynika to z faktu, iż: Unia Europejska działa na rzecz praw osób LGBTQ+; wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej były wzywane do ratyfikacji konwencji stambulskiej.
- Ujęte w publikacji „Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces o ograniczanie przez Kościół praw człowieka” [Słowo w słowo]” słowa „sześć kolorów flag LGBT, tak jak wcześniej znak swastyki, powód treści tego wszystkiego, co działo się na ulicach miast zachodnich, co było postrzegane, dostępne i co dzieje się teraz w Polsce.”, są, jak wskazuje autor materiału, fragmentem przytoczonej przez adwokata Radosława Baszuka refleksji ks. Tadeusza Łebkowskiego. Poprzez wypowiedziane słowa, ksiądz przedstawia przyczynę przez którą „zranił” go wizerunek Matki Bożej z tęczową aureolą. Jest nim kojarzenie tęczy, symbolu osób LGBTQ+, z działaniami, które występujący w roli pokrzywdzonego w sprawie o obrazę uczyć religijnych ks. Łebkowski uważa za „obrzydliwe”, „godne potępienia” i „dewiacyjne”. Niezgoda kapłana na ukazywanie wizerunku Matki Bożej w tęczowej aureoli jest więc w jego rozumieniu wyrazem obrony wiary, Kościoła i moralności zarówno przed LGBTQ+, jak i przed Zachodem.

3. Kościół broni poczętego życia przed aborcją:

- Tytuł „Rodzina tylko z Bogiem i bez aborcji. Agenda religijna w konkursie ministerstwa rodziny [PRZEŚWIETLAMY]” realizuje założenia ramy o Kościele broniącym życia poczętego przed aborcją poprzez stwierdzenie „Rodzina tylko z Bogiem i bez aborcji.”. Jest ono wyrazem katolickiej koncepcji małżeństwa, zgodnie z którą rodzina ma cztery podstawowe zadania: tworzenie wspólnoty osób, służbę

życiu, udział w rozwoju społeczeństwa, uczestnictwo w życiu i posłannictwie Kościoła [Familiaris consortio].

- Obraz Kościoła broniącego poczętego życia przed aborcją jest wyraźnie nakreślony w publikacji „NIEREALNE takie "nic".” Przytoczono w niej słowa biskupa świdnickiego Marka Medyka, który przemawiając do ludzi zebranych na mszy, zwracał uwagę na występujący w jego opinii rozdźwięk między tym, jak na świecie ograniczane są wolności społeczeństw w sytuacji pandemii, a niezgodą na ograniczanie części swobód, w celu posiadania możliwości dokonywania aborcji. Dla hierarchy aborcja jest morderstwem, przeciw któremu należy się sprzeciwiać, biskup zwraca więc uwagę na konieczność ochrony życia już od momentu poczęcia.

Dokładny cytat znajduje się poniżej: „Głośno było także o kazaniu, które Mendyk wygłosił już jako biskup świdnicki. W Kaliszu podczas mszy w intencji rodzin i obrony życia poczętego, transmitowanej przez Telewizję Trwam, mówił: – Dla walki z koronawirusem można zrezygnować niemal ze wszystkiego, ale gdy chodzi o walkę ze światową pandemią mordowania dzieci nienarodzonych, to ważne są: „wolność”, czyli źle pojmowana wolność do czynienia zła, „wybór”, czyli możliwość decydowania o uśmierceniu drugiej osoby, i „prawa kobiet” do rujnowania swego macierzyństwa. Poza chwilą poczęcia w życiu człowieka nie ma drugiego takiego momentu, który można by uznać za początek istnienia.”

W tym tekście jednak Kościół broniący życia poczętego i piętnujący „wolność do czynienia zła”, jest zestawiony z wizerunkiem biskupa Medyka, jako osoby oskarżonej o molestowanie seksualne 8-letniego w chwili zdarzenia, Andrzeja Pogorzelskiego – dzisiaj dorosłego mężczyzny, który uważa, że czyn duchownego zniszczył mu życie.

- W materiale: „Tadeusz Rydzyk chce napisać antyaborcyjną książkę. Zbiera historie wiernych” autor przytoczył fragment przemowy o. Tadeusza Rydzyka, który porusza kwestię aborcji, traktując ją jako działanie zagrażające życiu, normalności i naturze ludzkiej, mające swe źródło w swawoli: „Zobaczcie, jaka jest wolność. To jest aż swawola - wyzywanie, bluźnierstwa lewactwa. Na całym świecie jest zorganizowane działanie przeciwko życiu, przeciwko normalności, naturze ludzkiej - mówił w paździer-

niku 2020 r. dyrektor Radia Maryja, dodając, że to jest wybór wiecznego potępienia”.

Duchowny określa proaborcyjne manifestacje kobiet jako wulgarne: „protesty kobiet są wulgarne” i określa je jako „orgie satanistyczne”.

- Wywiad „Katolicy politycy tylko za życiem” dotyczy problemu stanowiska Kościoła wobec osób popierających aborcję. Ksiądz prof. dr. hab. Jan Machniak tłumaczy dlaczego, w jego rozumieniu, księża nie mają prawa udzielać komunii osobom popierającym terminację ciąży. Powołując się na to, że taką naukę głosił każdy z papieży, wskazuje „obronę życia” jako „istotę katolicyzmu” i podbiera argumenty przykazaniem „nie zabijaj”.

„[Joe Biden] Poparł finansowanie aborcji z funduszy federalnych. Nie da się tego pogodzić z nauczaniem Kościoła, które jest jasne i nie pozostawia wątpliwości, że życia należy bronić, a zgoda na aborcję jest grzechem.” - W tych dwóch zdaniach, duchowny podkreśla, że nie ma zgody na to, aby publiczne poparcie aborcji nie zostało potraktowane jako grzech.

Natomiast poprzez słowa - „Polityk czy działacz społeczny popierający „prawo do aborcji”, przystępując do Komunii św., czyni zgorszenie i burzy jedność Kościoła. Aborcja jest grzechem i popieranie jej na forum publicznym sprawia, że nie można przystępować do Komunii św.” - teolog podkreśla wagę, jaką ma publiczne wyrażanie zgody na aborcję i informuje, że osoba publicznie popierająca aborcję, w sytuacji przystąpienia do Komunii świętej poza popełnieniem grzechu, wyrządza szkodę całej wspólnoty Kościoła.

Na powyższych, wynotowanych z tekstu przykładach wyraźnie uwidacznia się postawa Kościoła jako obrońcy życia poczętego przed aborcją.

- Artykuł „Przepis na rewolucję” przedstawia opinię autora na temat jednego z opowiadań Olgi Tokarczuk, w którym ta, poprzez stworzone aluzje „atakuje chrześcijaństwo”. W akapicie zatytułowanym „Uderzenie w polskość” autor napisał: „ (...) katolicyzm, będący dla Tokarczuk synonimem polskości, która zdaniem środowisk libertyńsko-lewackich „blokuje postęp”, ponieważ przeciwstawia się aborcji na życzenie, legalizacji małżeństw tej samej płci, ideologii gender i z tego powodu

kreowana jest na ciemnogród lub intelektualny zaścianek o homo- i ksenofobicznych poglądach.” Tym samym ukazał, że w jego przekonaniu istnieje zależność między katolicyzmem a obroną życia poczętego. Religia katolicka jest ukazana jako synonim polskości i to ona sprawia, że społeczeństwo „przeciwstawia się aborcji na życzenie”.

- „BOŻE ŚCIERNISKO” pozwala czytelnikom spojrzeć na polskość i jej katolicyzm oczami zagranicznych historyków. Dziennikarz przedstawia ich sposoby na rozumienie związku katolicyzmu i polskości w naszym kraju, istniejących mitów i przekonań odnoszących się do narodu polskiego. Jednym z poruszonych wątków jest stosunek Kościoła do aborcji, o którym, jak odnotowuje dziennikarz, historyk z USA mówi, że Kościół postrzega go jako stanowiący o „przetrwaniu narodu”. Wizerunek Kościoła jako obrońcy życia poczętego jest więc kreślony grubą i wyraźną linią. „Spadkiem po tym jest, według Portera-Szűcsa, głębokość problemu, jaki polski Kościół ma z aborcją i antykoncepcją. Nie traktuje ich jako kwestii indywidualnych wyborów etycznych, ale jako sprawę przetrwania narodu. Dlatego tak szeroko przyjęło się porównywanie aborcji do Holokaustu albo „cywilizacji śmierci”, pojęcia powtarzanego przez Jana Pawła II”.

4. Kościół broni rodziny przed in vitro:

- „Ksiądz Natanek znów szokuje”: W tym materiale przytacza się wypowiedź suspenowanego duchownego, w której dehumanizuje dzieci poczęte metodą in vitro i mówi, że są produktami i zwierzętami - „(Dzieci poczęte za pomocą in vitro): Dziecko poczęte z próbówki, poza Bogiem, jest produktem, a nie bytem. Nie istotą. Jest zwierzęciem.

5. Kościół broni „wolności religijnych” zagwarantowanych przez konstytucję

- W artykule „Kościół nie może milczeć”: broniona jest możliwość uczestniczenia w praktykach religijnych, która została zagwarantowana w Konstytucji - „Środowiska lewackie domagały się wówczas odebrania katolikom prawa do praktyk religijnych – a jest to ta wartość, którą gwarantują Konstytucja i prawa człowieka.”, „nad-

rzędnym celem Kościoła jest doprowadzenie człowieka do Boga i zbawienia. A robi to w oparciu o zasadę szacunku do godności i praw człowieka.”

- “Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia” - „Metropolita (...) przypominał, że zagraniczne próby narzucenia ideologii gender gwałcą „generalną normę ukraińskiej konstytucji, która zakazuje ustanawiania obowiązującej ideologii”.

6. Kościół broni zakazu handlu w niedziele i święta:

- „APEL BISKUPÓW O POSZANOWANIE NIEDZIELI” - w tym artykule dowiadujemy się o apelu biskupów, którzy w imię wartości i świętego dnia, jakim dla katolików jest niedziela, bronią zakazu handlu - „Dlaczego opozycja atakuje wolne niedziele i dlaczego jest przeciwna? Dlaczego sprzyja korporacjom międzynarodowym?”

7. Kościół broni tradycyjnych wartości chrześcijańskich:

- „Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca Rydzyka znów apelują do papieża” - w tym artykule znajdziemy cytaty dot. Radia Maryja i środowiska Ojca Rydzyka, które ma służyć Bogu i bronić wartości chrześcijańskich: „Można w niej znaleźć pochwały dla ojca Rydzyka oraz stwierdzenia, że Radio Maryja wiernie służy Bogu i jako jedyna rozgłośnia "rzetelnie informuje oraz broni wartości chrześcijańskich.”
- „Marginalizowanie Kościoła” - w tym przykładzie wartości chrześcijańskie są traktowane jako naturalne. Kościół działa tak jak został stworzony świat. - „Kościół w Polsce jest ostoją tradycyjnego rozumienia i postrzegania świata oraz porządku natury.”
- „Drugi zamach na papieża” - ten artykuł zauważa, że Jan Paweł II jest aktualnie atakowany ze względu na obronę wartości chrześcijańskich i sprzeciwianie się tym niechrześcijańskim podczas swojego pontyfikatu - „W dokumencie wydanym przez Radę Stałą KEP wskazują oni wprost, że medialny atak na św. Jana Pawła II i jego pontyfikat znajduje także swoją przyczynę w nastawieniu do jego nauczania, ponieważ nie odpowiada ono współczesnym ideologiom propagującym hedonizm, relatywizm i nihilizm moralny”.

8. Kościół broni prawdy:

- W artykule „Marginalizowanie Kościoła” Kościół jest tą instytucją, która broni prawdy o człowieku i świecie: „Kościół stoi nie tyle na straży wartości, co na straży prawdy o człowieku i o świecie.”
- „Kościół nie może milczeć” - materiał ten sugeruje, że Kościół często staje w obro- nie prawdy: „Kościół jest dla nich wspaniały i potrzebny do momentu, gdy zaczyna zabierać głos w obronie prawdy.”

9. Kościół broni nauczania i dziedzictwa św. Jana Pawła II:

- „Drugi zamach na papieża” - ten artykuł wskazuje na dziedzictwo Jana Pawła II, które zostało niejako odziedziczone przez polski Kościół i broni on zarówno samej postaci papieża jak i jego nauczania i dziedzictwa - „Zwraca na to uwagę w roz- mowie z „Naszym Dziennikiem” ks. abp Wacław Depo, członek Rady Stałej KEP. Wskazuje, że ogromne dziedzictwo Papieża Polaka nie pasuje współczesnym „rewolucjonistom” odrzucającym wartości chrześcijańskie, moralność opartą na Ewangelii.”; „Nie ma argumentów rozumowych, które by mogły podważyć to nauczanie, stąd próbuje się oczernić św. Jana Pawła II i w ten sposób zniszczyć jego autorytet. Odrzuca wartości moralne i traci z perspektywy sens zbawienia”.

Najczęściej występujące zakresy tematyczne w tej ramie:

- **Kościół broni (moralności) dzieci, młodzież i rodziny przed LGBT,**
- **Kościół broni poczętego życia przed aborcją.**

Zachód i Unia Europejska są przedstawiane jako twarz/propagator „niemoralnych ide- ologii LGBT”, przed którymi trzeba się bronić. Z tego powodu, **„Kościół broni polskiej moralności przed Unią Europejską i Zachodem”** oraz **„Kościół broni (moralności) dzieci, młodzież i rodziny przed LGBT”** współwystępują:

- „Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT”: Kościół broni (moralności) dzieci, młodzież i rodziny przed LGBT + Kościół broni polskiej

moralności przed Unią Europejską i Zachodem.

- „Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia”: Kościół broni (moralności) dzieci, młodzież i rodziny przed LGBT + Kościół broni prawa człowieka „wolności religijnych” zagwarantowanego przez Konstytucję.

- „Tęczowe Maryjki. Adwokat”: Kościół broni (moralności) dzieci, młodzież i rodziny przed LGBT + Kościół broni polskiej moralności przed Unią Europejską i Zachodem.

DODATKOWE UMOCNIENIE RAMY

Tytuły materiału

W wielu tytułach są używane słowa nacechowane negatywnie np. *zamach, głucho na prześladowania, marginalizowanie, wojna, szkodliwa, groźna, umiera, złudzenia, zły, gwałt, ograniczanie praw człowieka, postawiły na nogi, perfidne, szokuje*. Tytuły te wzbudzają negatywne emocje.

Różne standardy

Ponad 40 proc. (12 z 29, czyli 41 proc.) materiałów, w których wykryto tę ramę, stosuje różne standardy. Najczęściej na linii sporu LGBT+ vs. Kościół oraz pro-life vs. pro-choice, co odpowiada dwóm najczęściej występującym zakresom tematycznym **„Kościół broni (moralności) dzieci, młodzieży i rodziny przed LGBT”** oraz **„Kościół broni poczętego życia przed aborcją”**. W tych przekazach medialnych często faworyzuje się Kościół, środowisko z nim związane, ugrupowania prawicowe (Prawica, PiS, Solidarna Polska itd.) oraz wartości konserwatywne. Natomiast te przekazy często mają uprzedzenie względem osób LGBTQ+, Strajku Kobiet, opozycji (Platforma Obywatelska, Lewica itd.), Unii Europejskiej oraz wartości liberalnych. Wyjątki stanowią dwa materiały: *Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspirował prezesa oraz Drugi zamach na papieża*.

Tabela 1b. Różne standardy stosowane w materiałach

Tytuł materiału	Strona pokrzywdzona	Strona faworyzowana
Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia	Unia Europejska wartości liberalne osoby LGBTQ+	Kościół katolicki wartości katolickie, rodzinne
Sposób na rewolucję	strona opozycyjna Twórczość Olgi Tokarczuk	strona rządząca; Religia
Drugi zamach na papieża	Kościół Katolicki; środowiska Lewicowe	przeciwnicy kościoła Katolickiego; Jan Paweł II; Kościół Katolicki i prawica
Unia głucha na prześladowania chrześcijan	Grupa kobiet uczestnicząca w Strajku Kobiet	Osoby ściśle powiązane z Kościołem przychylne władzy; Kościół katolicki;
Marginalizowanie Kościoła	Platforma Obywatelska; Lewica; Sławomir Nitras	Kościół Katolicki;
Największa wojna obecných czasów	społeczeństwa Zachodu akceptujące aborcję	Aborcja (Osoby pro-life)
Katolicy politycy tylko za życiem	Osoby pro-choice	Osoby pro-life
Szkodliwa promocja lgbt	Osoby LGBTQ+; Ugrupowania lewicowe	Kościół katolicki; Ugrupowania prawicowe
Groźna rezolucjaL	GBTS	olidarna Polska
Kościół nie może milczeć	szczepionki covid'owe	kościół katolicki
APEL BISKUPÓW O POSZANOWANIE NIEDZIELI	opozycja; osoby niewierzące	rządzący; katolicy
Pakt Kaczyński-Jędra- szewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspiruje prezesa	PiS; Marek Jędraszewski	opozycja

Źródło: opracowanie własne

Dane zewnętrzne

W 4 materiałach medialnych przytoczono dane zewnętrzne.

1. „Unia głucha na prześladowania chrześcijan”: Liczba prześladowanych chrześcijan w świecie oraz liczba postępowań karnych prowadzonych o naruszenie, obrazy uczuć wiernych w Polsce: „Według Światowego Indeksu Prześladowań 360 mln chrześcijan jest prześladowanych i dyskryminowanych z powodu wyznawanej wiary”, „W tej chwili mamy 2435 postępowań karnych prowadzonych przez prokuraturę o naruszenie, obrazy uczuć wiernych. Jeszcze kilka lat temu były to 163 postępowania. W ciągu 7 lat wzrost o 1400 proc. spraw – mówił prof. Marcin Warchoł, wiceminister sprawiedliwości”.
2. „Największa wojna obecnych czasów”: liczba aborcji na świecie w 2021 roku - „worldometers.info o liczbie aborcji na świecie w 2021 roku”
3. „Rodzina tylko z Bogiem i bez aborcji. Agenda religijna w konkursie ministerstwa rodziny [PRZEŚWIETLAMY]”: W materiale pojawiają się dane dotyczące wysokości przyznanych dotacji dla organizacji biorących udział w konkursie "Po pierwsze rodzina", oparte na wynikach konkursu.
4. „Lex Czarnek, czyli gwałt na edukacji. Osiem skutków ustawy, o których możecie nie wiedzieć”: sondażu Ipsos dla OKO.press z kwietnia 2021 roku głosowanie na PiS deklarowało... 2 proc. osób w wieku 18-29 lat.; „Według portalu Wynagrodzenia.pl mediana zarobków 440 dyrektorów w marcu 2017 roku wyniosła 5 650 zł. W 2021 roku portal podaje, że w styczniu wzrosła do 6 370 zł”.

Manipulacja

W 4 materiałach medialnych odnotowano sytuację manipulacji. Z wyjątkiem materiału „Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces o ograniczanie przez Kościół praw człowieka” [Słowo w słowo]”, wszystkie manipulacje mają na celu oczernienia wizerunku "przeciwników" Kościoła i uzasadnienia potrzeby zwalczania z nich.

W trzech z nich manipulacja polega na niewiernym przedstawieniu faktu:

- „Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia”: przedmiot manipulacji: konwencja stambulska
- „Sposób na rewolucję: przedmiot manipulacji”: Olga Tokarczuk i jej twórczości
- „Szkodliwa promocja lgbt: przedmiot manipulacji”: pochodzenie Pride Month, czyli Miesiąca Dumy i ugrupowania LGBT+, które rzekomo mają zdominować świat.

W dwóch z nich manipulacja polega na porównaniu, do wydarzeń, które wywołują negatywnie poczucie i wspomnienia:

- „Sposób na rewolucję”: przyrównuje fabułę książki Olgi Tokarczuk i zawarte w niej sytuację do zamiaru rewolucji porównanej do tej z 1917 roku w Rosji, na skutek której zginęło wiele ludzi.
- „Szkodliwa promocja lgbt”: przyrównuje LGBT do ideologii postrzeganych negatywnie - do marksizmu, do komunizmu.

„Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia”

Dziennikarz sugeruje, że konwencja stambulska narzuciła Polsce i Ukrainie konwencję gender i trzeba z nią walczyć.

„Sposób na rewolucję”

Poprzez przywołanie historii książki „Kalendarz Ludzkich Świąt” i swoją osobistą opinię i interpretację, autor tekstu ukazuje twórczość Olgi Tokarczuk w negatywnych odcieniach, przyrównując przy tym całą fabułę książki i zawarte w niej sytuację do zamiaru rewolucji porównanej do tej z 1917 roku w Rosji, na skutek której zginęło wiele ludzi.

„Szkodliwa promocja lgbt”

Narracja, która jednoznacznie kreuje odbiorcy wizerunek osób LGBT, wydarzeń typu Pride Month czy Marsz Równości. Pełno porównań do ideologii powszechnie uznanych za złe, za negatywne - do marksizmu, do komunizmu. Według autora celem ugrupowań LGBT+ jest zdominowanie świata, a globalne koncerty mają im w tym pomóc. Czytelnik jest dosłownie zachęcany do wzięcia udziału w swego rodzaju wojnie, inaczej wyznawane przez niego wartości przepadną i straci własne dzieci. Czytelnik zostaje też wprowadzony w błąd - w materiale Pride Month, Miesiąc Dumy ma być obchodzony w kontrze do chrześcijańskich, czerwcowych nabożeństw do

Serca Pana Jezusa. Nie ma natomiast nawet wspomnienia o wydarzeniach z czerwca 1969 r. ze Stonewall.

„Tęczowe Maryjki. Adwokat: „To proces o ograniczanie przez Kościół praw człowieka” [Słowo w słowo]”

Artykuł publikuje "w całości wystąpienie obrońcy oskarżonych kobiet adwokata Radosława Baszuka. Tytuł i śródtytuły od redakcji": wśród tytułów mamy m.in. "Oskarżyciele już przegrali" - już sam wstęp, wybór i śródtytuły są silnie jednostronne i same wydają wyrok.

Prezentacja wizualna

Pozytywna prezentacja wizualna: osoby związane z Kościołem przedstawione jako uśmiechnięte i radosne.

„Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak ‘kapelan dobrej zmiany’ inspirował prezesa”	
Jarosław Kaczyński Marek Jędraszewski	Abp Marek Jędraszewski oraz Jarosław Kaczyński uśmiechnięci na zdjęciu.
„NIEREALNE takie ‘nic’ ”	
Marek Mendyk	Marek Mendyk - Uśmiechnięty, ręka na piersi, pod którą prawdopodobnie znajdują się krzyż
„Drugi zamach na papieża”	
Jan Paweł II	Karol Wojtyła uśmiechnięty, z r ozłożonymi rękami jakby błogosławił ludzi.
„Największa wojna obecnych czasów”	
Michael Schooyans Papież Franciszek	Hierarchowie Kościoła s erdecznie ściskający sobie ręce; Przestawienie Michaela Schooyana razem z papieżem Franciszkiem, którzy są uśmiechnięci i trzymają się za ręce.

Brak negatywnej prezentacji wizualnej.

Grafika 2b. Spis materiałów,
w których występuje rama
interpretacyjna

Źródło: opracowanie własne

2 RAMA INTERPRETACYJNA: **Kościół jako oblężona twierdza**

OPIS ZNACZENIA RAMY

„Kościół jako oblężona twierdza” przedstawiany jest w polskich mediach jako obiekt ataku różnych grup społecznych. Kościół jest dyskredytowany, między innymi przez środowiska lewicowe i liberalne, ale także opozycję, Strajk Kobiet czy osoby LGBTQ+. Przeciwnicy Kościoła zgodnie z ramą dopuszczają się wandalizmu wobec świątyń oraz obiektów sakralnych, a wierni Kościołowi są prześladowani i dyskryminowani. Taka sytuacja ma miejsce nie tylko w Polsce, lecz na całym świecie. Według niektórych mediów ataki na Kościół są elementem wojny światopoglądowej i politycznej.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Ramę „Kościół jako oblężona twierdza” odnotowaliśmy w 29 materiałach, w 11 różnych podmiotach medialnych. Materiały z użyciem tej ramy były najczęściej wykorzystywane w mediach sprzyjających rządowi – to aż 20 przypadków (69%). W innych grupach mediów rama występowała zdecydowanie rzadziej: w mediach pozostałych (nie sprzyjających ani rządowi, ani opozycji) wykryliśmy 6 materiałów (21%), które traktują Kościół jako oblężoną twierdzę, natomiast w mediach sprzyjających opozycji odnotowaliśmy 3 takie materiały (10%). Przyglądając się pojedynczym tytułom medialnym należy zauważyć, że aż 11 artykułów (38% wszystkich artykułów wykorzystujących omawianą ramę), opublikowanych zostało na łamach Naszego Dziennika. To najwięcej spośród analizowanych tytułów. Biorąc pod uwagę profil dziennika, można zaryzykować stwierdzenie, iż to czasopismo bezpośrednio związane z Kościołem najchętniej sięga po tę ramę, pokazując Kościół jako obiekt ataku różnych grup społecznych. Rama została użyta również w 4 materiałach na portalu niezalezna.pl (14%). W TVP1 oraz w Onecie opublikowano po 3 materiały (10%), w których Kościół został przedstawiony jako oblężona twierdza.

Grafika 1c. Spis materiałów, w których występuje rama interpretacyjna

Media sprzyjające rządowi

11 MATERIAŁÓW Z: Nasz Dziennik

„Nagonka na wiernych”
„Kapelan też leczy”
„Rugowanie religii”
„Drugi zamach na papieża”
„Złe intencje pozywających”
„Marginalizowanie Kościoła”
„Powstrzymać szykany”
„Szkodliwa promocja LGBT”
„Groźna rezolucja”
„Kościół bez Eucharystii umiera”
„Unia głucha na prześladowania chrześcijan”

4 MATERIAŁY Z: niezależna.pl

„Praworządne podrzynanie gardeł”
„Etyka czy ateizacja?”
„Polityczny manifest na festiwalu Owsia-
ka. Nergal opowiadał
o eksterminacji hegemonii Kościoła”
„Strajk Kobiet pokojowy?
Od ogłoszenia wyroku TK
ws. aborcji - 152 ataki na Kościół”

3 MATERIAŁY Z: TVP1

„PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?”
„OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ”
„ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”

1 MATERIAŁ Z: Do rzeczy

„Rota bez Boga”

1 MATERIAŁ Z: tvp.info

„Jesienią wygasa porozumienie z Chinami.
Papież dąży do jego przedłużenia”

Media sprzeciwiające się rządowi

2 MATERIAŁY Z: Newsweek

„KOŚCIÓŁ ZA MUREM”
„TO DOPIERO POCZĄTEK”

1 MATERIAŁ Z: TVN

„zdaniem biskupa”

Media pozostałe

1 MATERIAŁ Z: Wirtualna Polska

„O. Gużyński o abp. Głodziu obecnym na beatyfikacji: pozbawiony jakiegokolwiek wstydu”

1 MATERIAŁ Z: Wprost

„SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI”

3 MATERIAŁY Z: Onet.pl

„Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca”

„Rydyka znów apelują do papieża”

„Pracownicy małopolskich lasów oskarżają dyrektora o mobbing. Urzędnicy nie reagują”

„Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku”

1 MATERIAŁ Z: Rzeczpospolita

„Kościół uzależnił się od władzy”

Źródło: opracowanie własne

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama interpretacyjna występuje w przeanalizowanych materiałach w następujących tematach:

1. Kościół atakowany przez lewicę oraz środowisko lewicowe i liberalne (atak w ramach sporu światopoglądowego i wojny kulturowej)

- W artykule „Nagonka na wiernych” wskazywane jest, że kościół jest fizycznie atakowany i szkalowany. Wytyka się również hipokryzję środowisk lewicowych i stosowanie różnych standardów w stosunku do np. Strajku Kobiet i Mszy Świętych - „Na wiele kościołów w Polsce miały miejsce „naloty” środowisk lewicowych, które domagają się zamknięcia świątyń.”; „stygmatyzuje Katolików.”; „kolejna forma walki z Kościołem w ramach trwającej wojny kulturowej.”; „Dzisiaj zamknięcia kościołów,

w których przestrzegane są drastyczne rygory sanitarne, najgłośniejsze domagają się te same środowiska lewicowe i liberalne, które podczas tzw. strajku kobiet popierały łamanie rządowych nakazów.”

- Artykuł “Kapelan też leczy” wskazuje na spór o obecność księży w szpitalach i odsłania kolejne pole walki światopoglądowej - „Dla mnie ataki lewicy, której przeszkadza, że księża są w szpitalach, to atak światopoglądowy, atak wymierzony w Kościół katolicki.”
- W artykule “Szkodliwa promocja lgbt” pojawia się nawiązanie do marksizmu, oskarżenia o brak bezstronności, ale także jasne sprecyzowanie wroga jako środowisk LGBTQ+ - „lewackie środowiska”; „uczestniczą w ruchu ideologicznym inspirowanym marksizmem, który wypiera tradycyjny model rodziny z przestrzeni społecznej, politycznej, ekonomicznej, a to oznacza, że nie są oni bezstronni.”; „Nasze działania wobec wrogich nam ideologii mogą polegać na bojkocie konsumenckim firm popierających lgbt.”
- Materiał “Etyka czy ateizacja?” porusza temat religii w szkołach. Przekonuje on, że usunięcie religii jest celem Lewicy, która chce ateizować społeczeństwo pod pretekstem wprowadzania do szkół etyki - „Wówczas zapewne, tak jak robi obecnie lewica w Polsce, wszelkie wysiłki będą się koncentrowały na usunięciu religii ze szkół w ogóle.”; „O to jednak apeluje i w tym kierunku działa Lewica. Jej członkowie nie ukrywają, że najchętniej wyrzuciliby religię ze szkół”.

2. Kościół atakowany przez opozycję (atak w ramach wojny politycznej)

- W samym tytule artykułu “OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ” widzimy jasne sprecyzowanie “złego”, a jego treść skupia się na wykazaniu intencji opozycji, jaką jest zniszczenie Kościoła - „Organizowane przez opozycję prowokacje i podsycane przez nią podziały społeczne ataki na kościół oraz wiernych.”; „Musimy was opłotać z pewnych przywilejów, dlatego, że jeżeli nie, to znowu podniesiecie głowę.”; “Na pewno skróciłbym, albo w ogóle eksterminował hegemonię Kościoła Katolickiego w Polsce.”

- “Etyka czy ateizacja?” - artykuł ten pozbawia “zdrowego rozsądku” obecną opozycję oraz ma wskazywać na brak umiaru w jej propozycjach programowych - „Niestety kolejny atak na polską szkołę unaocznia nam nie tylko brak umiaru opozycyjnych aktywistów, ale przede wszystkim brak elementarnego zdrowego rozsądku, bez którego nie może być mowy o jakiegokolwiek pozytywnej zmianie naszego systemu edukacji.”

3. Kościół atakowany przez Strajk Kobiet i zwolenników aborcji

- Materiał “Nagonka na wiernych” negatywnie wypowiada się o zwolennikach aborcji, oskarża przeciwników Kościoła o dewastowanie kościołów i drwienie z tej instytucji - „Aborcjoniści, ludzie, którzy drwią z Kościoła, profanują święte wizerunki, idą w tłumie dewastującym świątynie, dzisiaj chcą kontrolować kościoły.”
- W materiale “Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół” przeciwnicy Kościoła oskarżani są o fizyczne atakowanie duchownych i wandalizm - „Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół:”; „od dewastacji elewacji kościołów, poprzez zakłócanie ewangelii, aż po fizyczną agresję wobec duchownych.”

4. Kościół atakowany przez osoby LGBTQ+

- “Szkodliwa promocja lgbt” - w tym materiale środowisko LGBTQ+ oraz ich poglądy ujmowane są jako ideologia, która ma potężną i negatywną w stosunku do Kościoła siłę - „uczestniczą w ruchu ideologicznym inspirowanym marksizmem, który wypiera tradycyjny model rodziny z przestrzeni społecznej, politycznej, ekonomicznej, a to oznacza, że nie są oni bezstronni.”; „Fala ideologii, agresywnej w swym oddziaływaniu, ogarnia świat i ludzkie umysły poprzez wykorzystywanie stanowisk, funkcji i koncernów.”; „Nasze działania wobec wrogich nam ideologii mogą polegać na bojkocie konsumenckim firm popierających lgbt.”
- “Groźna rezolucja” - artykuł zwraca uwagę na toczącą się wojnę ideologiczną i jednocześnie staje po stronie tradycyjnych wartości - „To lewackie szaleństwo w kwe-

stach wartości stało się ich metodą funkcjonowania. Oni nie chcą poznać prawdy. Ich nie interesuje to, że Polska zapewnia równość wszystkim obywatelom. Ignorują sens uchwał prorodzinnych. Celem jest uderzenie w nasz kraj.”; „To jest czas wojny ideologicznej. Wrogowie naturalnego porządku, świata wartości, który zbudował Europę, znajdą każdy pretekst, aby rozszerzyć swoją strefę wpływów. Jeżeli ich pomysły przybierają formę instytucjonalną, to jest to tym bardziej niebezpieczne”; „Działacze lgbt chcą karać więzieniem ludzi, którzy ośmielają się mieć inne zdanie”; „Polskim systemie prawnym nie ma bowiem miejsca dla szkodliwej ideologii gender.”

- Materiał „PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?” odnosi się do wyroku sądu w sprawie odcięcia głowy lalki z twarzą arcybiskupa Jędraszewskiego - „(Oskarżony Michał M. - Mariolkaa Rebell – drag queen) Ten można powiedzieć nasycony nienawiścią, odrażający czyn, mający w sobie cechy de facto nawoływania do popełnienia przestępstwa;”

5. Kościół atakowany przez media (nieprzychylni Kościołowi)

- „Drugi zamach na papieża” - ten materiał wskazuje na sposób obrony przed oskarżeniami, które według autorów są nieprawdziwe i krzywdzące dla Kościoła - „Przykład, w jaki sposób reagować, dał nam ks. kard. Giovanni Battista Re, dziekan Kolegium Kardynalskiego, który odmówił udzielenia wywiadu dziennikarzowi ze względu na to, że pewne programy telewizji TVN, którą reprezentował, „obrzuciły błotem postać Papieża św. Jana Pawła II”

6. Kościół atakowany przez różne grupy społeczne, w tym NGOsy

- „Pracownicy małopolskich lasów oskarżają dyrektora o mobbing. Urzędnicy nie reagują” - „jesteśmy na celowniku różnych grup nacisku, które chcą zniszczyć jego, lasy, Kościół i cały kraj.”
- (Sieć Obywatelską Watchdog Polska) „Złe intencje pozywających” - artykuł przekonuje, że zapytania o dostęp do informacji publicznej są motywowane ideowo

i politycznie i mają na celu dyskredytację Ojca Rydzyka - „Nie mam najmniejszej wątpliwości, że sprawa wytoczona przeciwko Fundacji Lux Veritatis jest stricte polityczna. Nie mamy tu żadnej troski o dobro publiczne, a jedynie chęć walki politycznej i zaszkodzenia ojcu dyrektorowi, osobom i instytucjom z nim związanym oraz całemu temu środowisku.”; „Działania organizacji Watchdog zmierzają nie tylko do zniszczenia Fundacji, lecz także są atakiem na wartości katolickie i patriotyczne.”

- (Sieć Obywatelską Watchdog Polska) W artykule „Powstrzymać szykany” Stowarzyszenie Sieć Obywatelska Watchdog Polska oskarżane jest o niszczenie ludzi, dyskredytację ich, a nawet o zastraszanie - „Czy tak można postępować, czy to jest bezkarne, czy w ten sposób można niszczyć ludzi i organizacje, które pracują dla dobra ludzi.”; „jedna organizacja pozarządowa, wykorzystując pewne elementy prawa karnego, próbuje zablokować działalność innej fundacji, a „sąd daje się w to wmanewrować”; „Miało to publicznie dyskredytować fundację i skupione wokół niej osoby. Miało to zastraszać, zniechęcać do głoszenia religii, do wyznawania tego, co każdemu człowiekowi jest należne, i miało to zarazem spowodować zablokowanie ust. To cenzura osób, które nie boją się mówić o podstawowych prawdach wiary” ; „Czy tak można postępować, czy to jest bezkarne, czy w ten sposób można niszczyć ludzi i organizacje, które pracują dla dobra ludzi.”
- (artystę i WOŚP) „Polityczny manifest na festiwalu Owsiaaka. Nergal opowiadał o eksterminacji hegemonii Kościoła”
- (ZHP) „Rota bez Boga” - artykuł przekonuje, że usunięcie wyznania wiary w Boga z roty ZHP jest nietolerancyjne i dechrystianizacyjne - „ZHP STAWIA NA ATEIZACJĘ”; „Dokonuje się dezynfekcja życia publicznego z Boga”; „Usunięcie duchowego odniesienia do Boga zawartego w formule »Zuch kocha Boga i Polskę«, stanowiącej pierwszy punkt Prawa Zucha, jest działaniem, które wyczerpuje znamiona nietolerancji, a nawet może być odbierane jako dyskryminacja polegająca na jawnej dechrystianizacji w systemie wychowawczym od początku, czyli od formacji najmłodszych członków ZHP.”

7. Kościół atakowany przez Unię Europejską

- W artykule „Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku” podnoszona jest kwestia dzielenia Kościoła przez siły zewnętrzne oraz pewnego ukształtowania struktury Kościoła tak, aby tym siłom opowiadała - „Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku.”; „Jakie perfidne sposoby nacisku próbuje się stosować obiecując pieniądze za to, abyśmy odeszli od bożego prawa i przyjęli to w imię tzw. tolerancji, co uwłaszcza naprawdę godności człowieka często chcą nas podzielić, na katolików, których trzeba „opiłowywać” i tych mądrych, którzy chcą nami rządzić, wprowadzając nową moralność, uderzająca w to, co jest w nas, w naszych duszach.”
- „Szkodliwa promocja lgbt” - UE jest przedstawiona jako zło, które hołduje antywartościom i stara się wyprzeć chrześcijaństwo - „Unia Europejska wyparła chrześcijaństwo i zasady z nim związane i wypromowała wszystkie te wartości, które nazywamy antywartościami”
- „Groźna rezolucja” - w artykule Kościół utożsamiany jest z polskością i różnego rodzaju ataki mają zniszczyć wolność, wartości i tożsamość - „To atak na rodzinę pod płaszczykiem pseudotolerancji. Przyjęcie tej rezolucji (Rezolucji Parlamentu Europejskiego) oznaczałoby nie tylko kolejne przywileje dla wąskiej grupy działaczy lgbt i organizacji finansowanych przez George’a Sorosa, lecz także radykalne ograniczenie wolności w UE. De facto ucieczkę od niej i skierowanie się na drogę prowadzącą prosto do zniewolenia”; „Wymyślili tzw. strefy wolne od lgbt, których przecież w Polsce nie ma, aby w nas uderzać i niszczyć opinię w Europie.”; „za pomocą gender chcą zniszczyć nasze wartości i tożsamość.”

8. Kościół „atakowany” przez państwo i system państwowy (sąd, prokuraturę, organy ścigania itd.)

- „Kościół bez Eucharystii umiera” - Kościół poprzez wprowadzane regulacje prawne może tracić wiernych: „Niestety, przepisy dyskryminujące katolików, które wprowadzają władze, zbyt łatwo akceptują duchowni. Tymczasem ograniczenia takie

mogą stać się druzgocące dla religijności wiernych.”; „Żadne państwo na świecie nie ma prawa określać przepisów wpływających na przebieg liturgii świętej w Kościele. Nikt nie może ograniczać udziału wiernych w życiu liturgicznym i sakramentalnym. Państwo powinno pomagać, by każdy katolik w stanie łaski uświęcającej miał dostęp do sakramentów świętych.”

- “Powstrzymać szykany” - “To, co się stało w tym sądzie, jest nieprawdopodobne, postawić przed sądem z zarzutem wyssanym z palca i skazać tylko dlatego, że ideologicznie, światopoglądowo ktoś się z kimś nie zgadza”; „Kolejny prelegent mec. Paweł Panek zauważył, że są poważne wątpliwości, czy w tym wyroku sąd karny nie wkroczył w kompetencje sądu administracyjnego.”; „Niestety, obecnie zapomina się o gwarancjach prawnych wolności religijnej, które są traktowane w praktyce tak, jakby ich nie było. Dlatego trzeba o niej ciągle przypominać, zwłaszcza dziś, gdy ta praktyka zmierza do poszerzania wolności w innych dziedzinach, np. praw osób LGBT, i to kosztem właśnie chrześcijan.”; „Nowe brzmienie zyskują przepisy dotyczące ochrony uczuć religijnych, obecne są zbyt ogólnikowe, posługują się takim pojęciem, jak np. złośliwe obrażanie uczuć religijnych, co powoduje często bezkarność.”; „Prawo jest niedoskonałe, bowiem zrównuje ochronę wiary, za którą miliony oddawały życie, przez całe wieki, z prywatnym odczuciem osób biorących udział w danym nabożeństwie.”
- “PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?” - krytyka wyroków sądowych, które mogą być negatywne dla środowiska kościelnego - „(wyrok sądu to) aprobowanie narastania zjawiska nienawiści i agresji”.

9. Kościół atakowany przez korporacje międzynarodowe

- “Powstrzymać szykany” - artykuł wskazuje na łamanie zasady wolności religijnej przez wielkie zagraniczne korporacje - „Wskazał, że takie przypadki jak zwolnienie z pracy pracownika Ikei za to, że cytował Pismo Święte, i nieuznanie tego przez sąd za dyskryminację na tle religijnym, to kolejny dowód na to, że prawa ludzi wierzących są coraz częściej beczelnie łamane”.

Rama „Kościół jako oblężona twierdza” wielokrotnie występuje wspólnie z ramą **„Kościół jako fundament polskości”**. Z analizowanych materiałów medialnych wyłania się następująca narracja: kiedy Kościół jest atakowany, atakowana jest również nasza tożsamość. Przeżycie całego państwa i narodu, a nawet całej Cywilizacji Zachodniej wisi na włosku. Przykłady:

- **“OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ”** - „Jeśli przyjdą niszczyć ten naród, zaczną od kościoła, gdyż ten kościół jest siłą tego narodu”
- **“Groźna rezolucja”** - „To lewackie szaleństwo w kwestiach wartości stało się ich metodą funkcjonowania. Oni nie chcą poznać prawdy. Ich nie interesuje to, że Polska zapewnia równość wszystkim obywatelom. Ignorują sens uchwał prorodzinnych. Celem jest uderzenie w nasz kraj.”; „To jest czas wojny ideologicznej. Wrogowie naturalnego porządku, świata wartości, który zbudował Europę, znajdą każdy pretekst, aby rozszerzyć swoją strefę wpływów. Jeżeli ich pomysły przybierają formę instytucjonalną, to jest to tym bardziej niebezpieczne”
- **“Złe intencje pozywających”** - „Działania organizacji zmierzają nie tylko do zniszczenia Fundacji, lecz także są atakiem na wartości katolickie i patriotyczne.”
- **“Rota bez Boga”** - „Usankcjonowanie zwolnienia się ze służby Bogu podważa tożsamość harcerza polskiego, narusza ponad stuletnią tradycję skautingu stworzonego przez Baden-Powella, jak i harcerstwa Andrzeja Małkowskiego, które było jednoznacznie zorientowane na Boga i wartości chrześcijańskie”; „efektem wykreślenia Boga z tożsamości będzie upadek organizacji”; „Związek, wyzbywając się szlacheckiego dziedzictwa, traci tożsamość. Jest to działanie samobójcze”

W „wojnie w obronie tożsamości” Polska często jest pokazywana jako ostatni bastion chrześcijaństwa, który ma uchronić wiernych przed groźną falą dechrystianizacji pochodzącą z Zachodu. Przykłady:

- **“ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”** - „jesteśmy może ostatnim bastionem chrześcijaństwa w Europie, prawdopodobnie też na świecie.”

- “Rota bez Boga” - „Między wierszami można wyczytać, że odniesienie do Boga jest ograniczeniem w „rozwoju duchowym”. Brzmi to może absurdalnie, lecz jest kolejną odsłoną zjawiska, które właściwe zrównało już Europę Zachodnią w sferze moralnej z ziemią, a przez Polskę przetacza się coraz silniejszą falą.”
- “Rota bez Boga” - „Między wierszami można wyczytać, że odniesienie do Boga jest ograniczeniem w „rozwoju duchowym”. Brzmi to może absurdalnie, lecz jest kolejną odsłoną zjawiska, które właściwe zrównało już Europę Zachodnią w sferze moralnej z ziemią, a przez Polskę przetacza się coraz silniejszą falą.”

DODATKOWE UMOCNIE NIE RAMY

Tytuły materiału

W niektórych analizowanych materiałach, o tym, że Kościół jest atakowany, informuje już sam ich tytuł. Warto zwrócić uwagę na to, że nagłówki dobitnie wskazujące na uznanie Kościoła, jako oblężonej twierdzy, występują jedynie w przekazach mediów sprzyjających rządowi. W mediach sprzyjających opozycji i w mediach pozostałych takie tytuły w ogóle się nie pojawiają.

Interesującym aspektem jest również różnorodność podmiotów, wchodzących w skład Kościoła, które są według nagłówków atakowane. Tytuły nie skupiają się bowiem tylko na ukazywaniu samej instytucji Kościoła jako narażonej na ataki (takie tytuły również istnieją, np.: Marginalizowanie Kościoła), ale również odnoszą się do wiernych (np.: Unia głucha na prześladowania chrześcijan) czy kapłanów, w tym papieża (np.: Drugi zamach na papieża).

Ponadto nagłówki często posługują się przesadzonymi metaforami, które mogą wzbu-
dzić w czytelniku niepokój, ale i zachęcić do zapoznania się z materiałem (działając jak clickbait) – np.: Drugi zamach na papieża.

Wśród tytułów materiałów można wyróżnić również grupę tych, które ukazują "wro-
gów" Kościoła w złym świetle. Należy jednak zaznaczyć, że nie zawsze podmiot,

o którym mowa jest w nagłówku podany. Tytuły tych materiałów zaznaczyliśmy w tabeli powyżej kolorem turkusowym. Są to między innymi: Złe intencje pozywających; Szkodliwa promocja lgbt; Groźna rezolucja; Praworządne podrzynanie gardeł; PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?; OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ; ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI; Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku.

W przypadku tytułów z negatywną prezentacją podmiotów spierających się z Kościołem, siedem z ośmiu materiałów zaprezentowanych zostało przez media sprzyjające rządowi. Jeden materiał (Abp Jędraszewski o ultimatum Unii w sprawie stref wolnych od LGBT: perfidne sposoby nacisku) opublikowany został na Onet.pl, który należy, według przyjętej przez nas metodologii, do mediów pozostałych.

Podczas gdy tytuły w mediach sprzyjających rządowi ukazują atak na Kościół, to nagłówki mediów pozostałych stawiają konkretne zarzuty wobec samej instytucji kościoła i jego hierarchów. Te tytuły zaznaczyliśmy w powyższej tabeli kolorem żółtym. Są to między innymi: O. Gużyński o abp. Głodziu obecnym na beatyfikacji: pozbawiony jakiegokolwiek wstydu; SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI; Kościół uzależnił się od władzy.

Różne standardy

Ponad połowa (16 z 29, czyli 55%) materiałów, które korzystają z ramy Kościół jako oblężona twierdza, stosuje różne standardy. We wszystkich odnotowanych przypadkach media faworyzują Kościół oraz wspierające go środowiska polityczne (np.: rząd, PiS, Solidarna Polska, prawica). Na pozytywne przedstawienie w materiałach medialnych mogą liczyć również konkretne osoby, które podzielają wartości Kościoła, politycy związani z rządem i kościelni hierarchowie. Pokrzywdzeni zostali natomiast "wrogowie" Kościoła, zwłaszcza osoby LGBTQ+, opozycja (PO, Lewicę) i związane z nimi środowiska. Również osoby indywidualne krytykujące Kościół (np.: Barbara Kurdej-Szatan i Adam „Nergal” Darski) są przedstawiane w gorszym świetle niż te które go popierają.

Tabela 1c. Różne standardy stosowane w materiałach

Tytuł materiału	Strona pokrzywdzona	Strona faworyzowana
Nagonka na wiernych	Lewica	Kościół Katolicki
OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ	Opozycja; PO; Ludzie, którzy nie zgadzają się z postępowaniem Kościoła; PO/Opozycja	partia rządząca; PiS; Kościół Katolicki; Jarosław Kaczyński
ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI	osoby LGBT+; opozycja	Kościół Katolicki
Rugowanie religii	Lewica	Kościół; Katecheci; PiS
Drugi zamach na papieża	środowiska Lewicowe	Jan Paweł II; Kościół Katolicki i prawica
Unia głucha na prześladowania chrześcijan	Grupa kobiet uczestnicząca w Strajku Kobiet	Osoby ściśle powiązane z Kościołem przychylne władzy
Etyka czy ateizacja?	Lewica; ateiści	Kościół Katolicki; Ministerstwo Edukacji
Marginalizowanie Kościoła	Platforma Obywatelska; Lewica; Sławomir Nitras	Kościół Katolicki
Polityczny manifest na festiwalu Owsiaka. Nergal opowiadał o eksterminacji hegemonii Kościoła	B. Kurdej-Szatan; Adam Nergal Darski	-
Złe intencje pozywających	Organizacja Watchdog Polska	Środowiska katolickie

Szkodliwa promocja lgbt	środowiska LGBTQ+; ugrupowania lewicowe	Kościół katolicki; Ugrupowania prawicowe, środowiska katolickie; środowiska chrześcijańskie i popierający je podmioty
Praworządne podrzynanie gardeł	Osoby LGBTQ+	Kościół katolicki; abp. Marek Jędraszewski
Groźna rezolucja	Osoby LGBTQ+	Kościół katolicki; abp. Marek Jędraszewski
Rota bez Boga	Ateiści	Osoby wierzące
PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?	Osoby LGBTQ+	Katolicy
Powstrzymać szykany	Osoby LGBTQ+	Chrześcijanie; Katolicy; Ojcowie Redemptoryści

Źródło: opracowanie własne

Dane zewnętrzne

W 3 materiałach medialnych przytoczono dane zewnętrzne. Wszystkie dane mają udowodnić tezę, że katolicy i chrześcijanie są prześladowani zarówno w Polsce, jak i na świecie, a liczba ataków na Kościół i osoby z nim związane rośnie gwałtownie.

• **Unia głucha na prześladowania chrześcijan**

Liczba prześladowanych chrześcijan w świecie oraz liczba postępowań karnych prowadzonych o naruszanie, obrazy uczuć wiernych w Polsce.

- „Według Światowego Indeksu Prześladowań 360 mln chrześcijan jest prześladowanych i dyskryminowanych z powodu wyznawanej wiary.”
- "W tej chwili mamy 2435 postępowań karnych prowadzonych przez prokuraturę

o naruszanie, obrazy uczuć wiernych. Jeszcze kilka lat temu były to 163 postępowania. W ciągu 7 lat wzrost o 1400 proc. spraw – mówił prof. Marcin Warchoł, wiceminister sprawiedliwości".

- Największa wojna obecnych czasów: liczba aborcji na świecie w 2021 roku
- „worldometers.info o liczbie aborcji na świecie w 2021 roku”

- **PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?**

Dane podane przez prokuraturę dotyczące przestępstw motywowanych nienawiścią wobec chrześcijan. W 2016 roku takich czynów miało być ich 59, a w 2021 - 106.

- ***Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół***

statystyki Komendy Głównej Policji nt. Strajku Kobiet: „Od 25.10.2020 do 02.03 2021 - 152 ataki na Kościół” - przekazał dziś na Twitterze Wojciech Wybranowski, powołując się na statystyki Komendy Głównej Policji.

Manipulacja

W 7 materiałach medialnych odnotowano manipulację. Użycie technik manipulacyjnych ma przede wszystkim umocnić wrażenie, że Kościół jest atakowany. Np.: *Etyka czy ateizacja? Szkodliwa promocja lgbt; Powstrzymać szykany; Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół.*

W dwóch materiałach pochodzących z TVP manipulacja polega na powiązaniu ataków na Kościół i wandalizmu z osobami LGBT i opozycją.

- OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ
- ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI

Natomiast w dwóch innych materiałach manipulacja polega na porównaniu krytyki wobec Kościoła, do ideologii powszechnie uznanych za szkodliwe i niebezpieczne dla społeczeństwa (marksizm, komunizm):

- Etyka czy ateizacja? W tym materiale pojawiają się porównania współczesnej polskiej Lewicy do marksistów i komunistów. Sam ateizm również zestawiany jest na równi z marksizmem.

- Szkodliwa promocja lgbt: W dzienniku znajduje się duża ilość porównań do ideologii powszechnie uznanych za szkodliwe i niebezpieczne - do marksizmu i komunizmu.

Grafika 2c. Różne standardy stosowane w materiałach

„OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ”

Autor przypisuje agresywne działania przypadkowym ludzi opozycji. W materiale pojawiają się nagrania video, które próbują pokazać, że działania opozycji wpływają na dewastowanie Kościoła Katolickiego w Polsce. Źródłem nagrań są jednak filmy pochodzące z archiwum. Co więcej nie są one oznaczone konkretną datą i widz nie ma pewności czy rzeczywiście są one w jakikolwiek sposób związane z opozycją oraz czy wydarzenia ukazane na nagraniach mają jakiegokolwiek powiązanie z treścią materiału.

„ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”

Zawarte w materiale nagrania video sugerują, że osoby ze środowiska LGBT+ dopuszczają się wandalizmu, niszcząc mienie i symbole religijne. Widz oglądając zapis filmowy nie może jednak jednoznacznie stwierdzić do jakiego środowiska przynależą osoby ukazane na nagraniu. Filmy nie mają rzetelnego potwierdzenia dotyczącego tożsamości ukazanych osób.

Wypowiedź Sławomira Nitrasa została wyjęta z kontekstu. Twórca materiału wybrał tylko fragmenty z wypowiedzi posła, które odpowiednio dopasowane do materiału mogą podkreślić, że opozycja podsyca wandalizm wobec Kościoła.

„Etyka czy ateizacja?”

W materiale występuje porównanie współczesnej polskiej Lewicy do marksistów i komunistów.

W materiale występuje porównanie ateizmu do marksizmu.

Autor materiału próbuje przekonać czytelnika, że celem opozycji, autorki tekstu wspomnianego w artykule oraz osób wypowiadających się w nim, jest ateizacja szkoły.

„Szkodliwa promocja lgbt”

W materiale występuje duża ilość porównań do ideologii powszechnie uznanych za szkodliwe i niebezpieczne dla społeczeństwa – do marksizmu i komunizmu.

Według autora celem ugrupowań LGBT+ jest zdominowanie świata, a globalne koncerny mają im w tym pomóc. Czytelnik jest zachęcany do wzięcia udziału w „wojnie”. Jeśli tego nie uczyni, wyznawane przez niego wartości przepadną, a nawet starci on własne dzieci. Czytelnik zostaje też wprowadzony w błąd – w materiale Pride Month, Miesiąc Dumy ma być obchodzony w kontrze do chrześcijańskich, czerwcowych nabożeństw do Serca Pana Jezusa. Redaktor nie wspomina natomiast o wydarzeniach z czerwca 1969 ze Stonewall.

„Rota bez Boga”

"Etyk ks. prof. Paweł Bortkiewicz nie ma wątpliwości, że efektem wykreślenia Boga z tożsamości będzie upadek organizacji". Jest to manipulacja. Nie jesteśmy w stanie potwierdzić tej tezy, ponieważ organizacja działa, a jej los poznamy dopiero w przyszłości.

W tekście czytamy "Nie ma powodu, aby w XXI w. jednoznacznie odniesienie do Boga, do wartości chrześcijańskich, będących jednocześnie wartościami uniwersalnymi, postrzegać jako zawadę – przekonuje." Użycie terminu "Wartości uniwersalne" jest nadużyciem. W różnych kulturach możemy spotkać się z różnymi wierzeniami, które nie uwzględniają Boga monoteistycznego. Jeszcze mniej społeczności wierzy w Boga chrześcijańskiego.

„Powstrzymać szykany”

W tekście wspomniany jest przykład pracownika IKEI, który został zwolniony, według autora materiału, z powodu cytowania Biblii. Dziennikarz nie nakreślił jednak całego kontekstu sytuacyjnego, który jest istotny w tym przypadku. Pracownik – bohater materiału – cytował Biblię, szerząc jednocześnie nienawiść wobec osób homoseksualnych, a takich zachowań zakazuje Kodeks Pracy. Zwolnienie wynikało więc z powodu złamania Kodeksu Pracy.

W materiale znalazły się również kreślenia u mniejszających wartości mniejszości LGBTQ+. Autor materiału przekonuje również, że prawa LGBTQ+ są dla katolików nie tyle zagrożeniem, co prześladowaniem.

„Strajk Kobiet pokojoy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół”

Głównym zdjęciem materiału jest fotografia policjantów na tle posągu Jana Pawła II. Zdjęcie jest przedstawione w kontekście całego materiału w taki sposób, jakby policjanci bronili rzeźby (metaforycznie Kościoła).

W materiale pojawiło się stwierdzenie "Od kilku miesięcy strajków, media nie przestawały informować o kolejnych atakach na kościoły w całej Polsce - od dewastacji elewacji kościołów, poprzez zakłócanie ewangelii, aż po fizyczną agresję wobec duchownych."

Źródło: opracowanie własne

Prezentacja wizualna

Pozytywna prezentacja wizualna: Zaledwie 2 materiały (7%) zawierają wyraźnie pozytywną prezentację wizualną.

Grafika 3c. Pozytywna prezentacja wizualna

„Drugi zamach na papieża”	
Jan Paweł II	Karol Wojtyła jest uśmiechnięty, z rozłożonymi rękami jakby błogosławił ludzi
„Polityczny manifest na festiwalu Owsiaaka. Nergal opowiadał o eksterminacji hegemonii Kościoła”	
Adam „Nergal” Darski	na filmie w załączonym tweecie przemawia ze sceny, a tłum wiwatuje

Źródło: opracowanie własne

Należy zwrócić uwagę, że w materiale pt. Polityczny manifest na festiwalu Owsiaaka. Nergal opowiadał o eksterminacji hegemonii Kościoła pojawia się zarówno pozytywna, jak i negatywna prezentacja wizualna Adama „Nergala” Darskiego. Na dobranym do artykułu zdjęciu - negatywna prezentacja, natomiast w filmiku na załączonym Tweecie - pozytywna.

Negatywna prezentacja wizualna: 7 materiałów (24%) zawiera w sobie wyraźnie negatywną prezentację wizualną. W czterech z nich (OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ, ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI, PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ? Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół) negatywna prezentacja wizualna ma umocnić przekonanie, że Kościół oraz katolicy/chrześcijanie są atakowani przez opozycję, działaczy LGBT, uczestników Strajku Kobiet itd.

Warto zauważyć, że we wszystkich trzech materiałach pochodzących z TVP 1 (OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ, ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI, PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?) wykorzystywano to samo nagranie archiwalne pokazujące ludzi atakujących obiekty sakralne. Ich tożsamość nie została jednak potwierdzona – widz może polegać jedynie na słowach dziennikarza.

Kościół został przedstawiony w złym świetle w dwóch materiałach: KOŚCIÓŁ za murem oraz SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI.

Grafika 4c. Negatywna prezentacja wizualna

„Strajk Kobiet pokojowy? Od ogłoszenia wyroku TK ws. aborcji - 152 ataki na Kościół”

Strajk Kobiet

Zdjęcie uzbrojonych policjantów, którzy stoją przed kościołem – fotografia sugeruje, że Strajk Kobiet był na tyle groźny, że funkcjonariusze musieli bronić kościołów.

„OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ”

wyborcy opozycji	Ci którzy, tworzą prowokacje, bójki, namawiają do agresji, atakują kościół.
Władysław Frasyniuk	Pokazano Władysława Frasyniuka, który krzyczy na scenie, ze złą, skrzywioną miną. Następnie kłóci się z funkcjonariuszami policji na protestach.
Rafał Trzaskowski	Pokazano Rafała Trzaskowskiego rozkładają- cego ręce na scenie, z przygnębioną miną, jakby nie wiedział, co ma robić. Następnie prezydent Warszawy drapie się po twarzy.
Szymon Hołownia	Pokazano Szymona Hołownię rozkładającego ręce na scenie, w taki sposób, jakby nie wiedział co ma robić.
Chrześcijanie	Grupa festiwalowiczów parodiuje pieśń religijną, p rzebiera się z a postacie r eligijne (materiał audiowizualny z Pol'and'Rock).

„ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”

osoby LGBT+	Na nagraniu pokazano osoby niszczące symbole religijne oraz mienie Kościoła. Materiał przedstawia osoby LGBT+ jako wandal.

„KOŚCIÓŁ za murem”

Kościół katolicki	Ksiądz rozkładający ręce w geście bezradności na tle witraża przedstawiającego diabły goniące ludzi.

„Polityczny manifest na festiwalu Owsiaa. Nergal opowiadał o eksterminacji hegemonii Kościoła”

Adam „Nergal”
Darski

Na z djęciu głównym Adam „Nergal” Darski
wygląda na zmartwionego, zaciska usta
w taki sposób, jakby coś mu się nie powiodło.

„SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI”

Kościół katolicki

Ikona katedry złożona z symboli męskich
i kobiecych - w zestawieniu z tematyką tekstu
wskazuje na problemy obyczajowe Kościoła.

„PRYZWOLENIE NA AGRESJĘ?”

osoby LGBT+

Pokazanie zdjęć mężczyzny Marka M. (drag
queen) z lalką, której podcina gardło. Mężczyzna
jest we krwi. Prezentowanie osób niszczących
kościół, utożsamianie ich z osobami LGBT przy
mówieniu o przestępstwach i prześladowaniu
katolików. Pokazanie Matki Boskiej z tęczową
flagą.

Źródło: opracowanie własne

3 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako instytucja słaba i niemoralna

OPIS ZNACZENIA RAMY

W analizowanych materiałach medialnych odnotowano istnienie ramy interpretacyjnej, w ramach której Kościół przedstawiany jest jako instytucja słaba i niemoralna. Słabość instytucji wynika z niedostosowania jej funkcjonowania do współczesnych realiów życia społecznego – przez to, coraz więcej ludzi odchodzi od Kościoła i otwarcie krytykuje jego działania. Niemoralność instytucji wynika ze sprzeczności jej działań – z jednej strony Kościół stawia się jako autorytet w wielu aspektach życia społecznego oczekując od wiernych dążenia do realizacji moralnego i zgodnego z naukami Kościoła życia, z drugiej strony księża sami dopuszczają się niemoralnych czynów, które ze strony Kościoła nie spotykają się z karą czy potępieniem (zgodnie z analizowanymi materiałami chodzi w szczególności o pedofilię i nadużycia finansowe).

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Istnienie powyżej opisanej ramy interpretacyjnej odnotowano w każdym rodzaju medium – zarówno w mediach sprzyjających opozycji, mediach sprzyjających rządowi, jak i mediom pozostałym. Poniżej szczegółowy rozkład materiałów.

Grafika 1d. Negatywna
prezentacja wizualna

Źródło: opracowanie własne

Jak widać w powyższej tabeli, najczęściej przeanalizowanych materiałów, w których odnotowano opisywaną ramę, dotyczy tzw. mediów pozostałych (24). 21 materiałów występowało w mediach sprzyjających opozycji, natomiast 4 w mediach sprzyjających rządowi.

Grafika 2d. Negatywna prezentacja wizualna

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej materiałów, w których odnotowano ramę interpretacyjną „Kościół jako instytucja słaba i niemoralna” odnotowano w „Tygodniku Powszechnym” i materiałach stacji „TVN”. Niewiele mniej w „Wirtualnej Polsce”, „Onet.pl”, „Newsweeku” i „Polityce”.

Tabela 1d. Różne standardy stosowane w materiałach

Tytuł materiału	Tytuł medialny	Osoba/podmiot wobec której/go pojawia/ją się słowne określenie/a negatywne:	Osoba/podmiot wobec której/go pojawia/ją się słowne określenie/a pozytywne:	Manipulacja
Co wynika z religii o. Adama Szustaka	Do rzeczy	Kościół; Adam Szustak; Kościół katolicki	Adam Szustak	Nie
Polska bez księży	Do rzeczy	Kościół katolicki; Duchowni; Mężczyźni; Polska; Polscy biskupi; Polscy katolicy	kard. Józef Ratzinger; Kościół katolicki; Benedykt XVI	Nie
Kapeluszy kardynalskich nie będzie	Do rzeczy	Kościół katolicki; Papież Franciszek; Rosja; środowiska laickie; Osoby LGBTQ+; kościół katolicki w Niemczech; Watykańska "frakcja realtywistyczna"	abp. Gądecki; polscy biskupi; Kościół katolicki; Jan Paweł II; kard. Stefan Wyszyński	Nie
Trzęsienie ziemi w polskim Kościele	Sieci	Kościół katolicki; Osoby homoseksualne	Księża	Twórca materiału posługując się sformułowaniem "afery homoseksualno-pedofilskie" wprowadza czytelnika w błąd, szerzy mit na temat homoseksualności rozpowszechniany przez środowiska niechętnie osobom LGBT, jakoby istniała korelacja między orientacją psychoseksualną a zaburzeniem w postaci pedofilii. Użycie terminu obecnego głównie w prawicowej i homofobicznej propagandzie (tj. "homoseksualne lobby") również jest formą manipulacji. Sugeruje ono jakoby równouprawnienie mniejszości seksualnych wynikało ze stosowania lobbingu politycznego i ideologicznego.

Źródło: opracowanie własne

Kościół w analizowanych materiałach mediów rządowych został skrytykowany 4 razy – jednak należy zwrócić uwagę, że w dwóch materiałach była to wypowiedź w formie cytatu. Mimo występowania negatywnej ramy interpretacyjnej, każdy materiał umieszczał także pozytywne określenia wobec Kościoła i księży. Żaden z materiałów nie został wskazany jako wzorowy materiał dziennikarski.

ZAKRES TEMATYCZNY

Wskazana rama interpretacyjna podejmuje w przeanalizowanych materiałach następujące tematy:

1. Słabnąca pozycja Kościoła w polskim społeczeństwie

- *Szamani i inni szatani*, „Polityka”: wskazanie na „płytkość” wiary i „religijność przyjętą pozornie i po wierzchu” oraz „desperacją próbę zatrzymania młodych w Kościele”.
- *Ewangelia przed urzędem*, „Tygodnik Powszechny”: Kardynał Marx stwierdza, że Kościół instytucjonalny „znalazł się w martwym punkcie”.
- *Bez proroków i wyznawców*, „Polityka”: „No, a jeśli chodzi o Kościół... tu chyba nic nie pomoże. To już chyba koniec znaczącego wpływu Kościoła na artystów. Naszych synów, moich synów, a już na pewno moich wnuków Kościół niczym nie przyciągnie”.
- *Religia w szkole. Ławki pustoszeją*, „Wirtualna Polska”: „To wypisanie pociechy po komunii lub w kolejnych klasach wynika z różnych postaw, nie tylko z braku wiary lub z rozczarowania Kościołem w Polsce, uwikłanym w afery pedofilskie, atakującym osoby LGBT, sterującym władzą, która liczyć się musi z coraz większą dezaprobatą obywateli. Czasem chodzi o nudę na katechezach, złą atmosferę, niedobre metody wychowawcze, stratę czasu w zdalnym pandemicznym nauczaniu. Czasem łatwiej dziecko po prostu wypisać, niż toczyć boje o jakość edukacji”; „Według danych Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego, zebranych ostatnio (to znaczy w 2019 roku bardziej aktualnych jeszcze nie ma), na lekcje religii chodziło 87,6 proc. uczniów. Najwięcej w diecezjach pelplińskiej (99,2 proc.), radomskiej i rzeszowskiej (97,9). Najmniej dzieci, według ISKK, korzysta z katechezy w diecezji warmińskiej (70 proc.), warszawskiej (76 proc.) i łódzkiej (76,2 proc.)”. Autor artykułu przytoczył także badania Ipsos i CBOS – „W sondażu Ipsos, zleconym przez OKO.press respondenci zdecydowali jasno: za tym, by lekcje religii odbywały się

w parafii opowiedziało się 68 proc. ankietowanych, a w szkole chce takiej edukacji tylko 27 procent pytaných”, „Według badań CBOS w latach 1992-2021 nastąpił spadek poziomu deklarowanej wiary religijnej i praktyk religijnych. Najgwałtowniej spada liczba praktykujących osób w wieku 18-24 lata - z 69 proc. do 23 proc.”.

- *Renesans tradycji*, „Do rzeczy”: Kościół „działał zgodnie z ogólną świecką logiką, która nie zna wiary i powoduje między innymi zaniechanie sakramentów i opustoszenie sanktuariów pielgrzymkowych”.
- *Młodzi ludzie mają dość. Wymyślają nowe społeczeństwo*, „Polska the Times”: przywołane zostały wypowiedzi młodych ludzi – „Społeczność Kościoła jest dla mnie momentami bardzo toksyczna”, „Patrząc na instytucje Kościoła i jego rolę w państwie czuję zniesmaczenie i całkowite rozczarowanie”, „Mój stosunek do kościoła jest zdecydowanie negatywny. Instytucja Kościoła Katolickiego w Polsce jest w moich oczach kompletnie skompromitowana”.
- *Jesień Kościoła*, „Polityka”: oprócz negatywnej prezentacji wizualnej (dziecko chowające się przed cieniem krzyża/osobą księdza; niewyraźny, popękany rysunek przedstawiający kościół) autor wskazuje, że autorytet moralny Kościoła upada na naszych oczach, a jego nauka od dawna trafia w próżnię.
- *Co najbardziej wkurza wiernych w kościele?* „Stary, załęczony i zmęczony”, „konkubina państwa”, „OKO.press”: w materiale pojawiają się sformułowania takie jak „instytucja bez serdeczności”, „Pojazd wymagający gruntownej naprawy”, „coś dla starszych pokoleń”.
- *Seksskandal w białostockiej diecezji*, „Wprost”: „a kryzys w polskim Kościele się pogłębia. Nie dziwię się młodym ludziom, że odwracają się od Kościoła, nie chcą wstępować do zakonów i seminariów duchownych, skoro widzą, jak wszystko jest zamiatane pod dywan”.
- *Masowy odpływ uczniów z lekcji religii. Nowe badanie CBOS*, „OKO.press”: materiał dotyczący masowego odpływu uczniów z lekcji religii – „W ostatnich latach Kościół Katolicki w Polsce przeżywa poważny kryzys, a jego autorytet, szczególnie w roli wychowawczej, został poważnie nadszarpnięty. To widać nie tylko w odpływie

młodych od lekcji religii”; „Dyrektorzy, zasłaniając się trudnościami organizacyjnymi (układaniem planu, czy zatrudnieniem nauczycieli), a także nie oferując realnej alternatywy, w praktyce przymuszali rodziców do zapisywania dzieci, szczególnie najmłodszych klas, na lekcje religii”.

- *Polska bez księży*, „Do rzeczy”: „Kościół ponosi za ten stan rzeczy poważną odpowiedzialność. Polscy biskupi - nie są w tym wprawdzie wyjątkowi w przestrzeni zachodniej - przyglądają się dość biernie zarówno katastrofie demograficznej, jak i przyczynom tej katastrofy, wśród których poczesne miejsce zajmują hedonizm oraz odrzucenie przez wiernych kościelnego nauczania”, autor wskazuje na fatalny wizerunek Kościoła twierdząc, że „W Polsce nie zostało już nic z dawnego szacunku wobec sutanny”. W artykule odnotowano też negatywną prezentację wizualną – puste wnętrza kościołów, które mają symbolizować znaczny spadek uczestnictwa Polaków w życiu religijnym.
- *Kościół w kłopotach*, TVN: sondaże pokazują jednoznacznie, że kandydatów na księży brakuje i trzeba zamykać kolejne seminaria. Artykuł zwraca uwagę, że swoje piętno odcisnęły przypadki pedofilii wśród duchownych, a obecność Kościoła w debacie politycznej nie jest dobrze odbierana.

2. Zaściankowość i niedostosowanie kościoła do współczesnego świata

- *Młodzi ludzie mają dość*. Wymyślają nowe społeczeństwo, „Polska the Times”: aktualnie Polska wydaje się mocno zacofanym krajem, szczególnie na skutek dużej ingerencji Kościoła – (Kościół) „Zawiódł młodych, bo to, co jest często głoszone na mszach, nie ma żadnego pokrycia z Pismem Świętym, a jest jedynie projekcją poglądów duchownego”.
- *Szamani i inni szatani*, „Polityka”: „magiczna, zabobonna religijność staje się coraz bardziej powszechna w polskim Kościele”, „ta anarchiczna, spragniona magii i cudowności religijność jest z jednej strony zakorzeniona w niezwykle żywotnym w Polsce ludowym katolicyzmie, a z drugiej - odpowiada na falę nowego irracjonalizmu i teorii spiskowych, która przetacza się przez świat”.

- *Czy w szkole jest miejsce dla transpłciowych nauczycieli? Niespotykana otwartość Polek i Polaków*, „OKO.press” - Kościół podsycający uprzedzenia.
- *WIARA, NADZIEJA, POMOC*, „Tygodnik Powszechny”: „wielu duchownych nie postrzega tej nierównowagi jako problemu, któremu należy zaradzić, i że strukturalna dyskryminacja kobiet jest nadal usprawiedliwiana argumentami teologicznymi, które już dawno zostały obalone, a tym samym wymyka się wszelkiej krytyce”.
- *Skandaliczny HiT*, „TVN”: „to jest typowa doktryna kościoła rzymskokatolickiego, który tej metody nie akceptuje. Kościół ma prawo głosić swoje doktryny, tylko miejscem do tego jest ambona, a nie podręcznik szkolny”.
- *Przeprosił mnie biskup*, „Gazeta Wyborcza”: „Dziś Kościół przedstawia się jako instytucję opresyjną, która nie pozwala być sobą, nie pozwala być wolnym, tylko ciągle czegoś zakazuje, na coś nie pozwala”

2. Zaściankowość i niedostosowanie kościoła do współczesnego świata

- *Młodzi ludzie mają dość*. Wymyślają nowe społeczeństwo, „Polska the Times”: aktualnie Polska wydaje się mocno zacofanym krajem, szczególnie na skutek dużej ingerencji Kościoła – (Kościół) „Zawiódł młodych, bo to, co jest często głoszone na mszach, nie ma żadnego pokrycia z Pismem Świętym, a jest jedynie projekcją poglądów duchownego”.
- *Szamani i inni szatani*, „Polityka”: „magiczna, zabobonna religijność staje się coraz bardziej powszechna w polskim Kościele”, „ta anarchiczna, spragniona magii i cudowności religijność jest z jednej strony zakorzeniona w niezwykle żywotnym w Polsce ludowym katolicyzmie, a z drugiej - odpowiada na falę nowego irracjonalizmu i teorii spiskowych, która przetacza się przez świat”.

3. Kościół szkodliwy społeczeństwu i będący poza prawem

- *Szamani i inni szatani*, „Polityka”: „To karygodna psychomanipulacja. Tym bardziej, że dokonywana na bezbronnych dzieciach”, „To już na pewno nie folklor. To cięż-

kie nadużycie. W zorganizowanych na wzór sekt charyzmatycznych wspólnotach pozbawieni jakiejkolwiek kontroli liderzy mogą bezkarnie dopuszczać się mobbingu, molestowania, nawet gwałtów”.

- *Niespodziewany kandydat*, TVN: „W PRL Kościół Katolicki stał po stronie osób prześladowanych za poglądy i walczących o swoje prawa. Dziś, stojąc tam, gdzie kiedyś stało ZOMO, skazuje się sam na niebyt społeczny! W imię czego? W imię garści srebrników”.
- *Młodzi ludzie mają dość. Wymyślają nowe społeczeństwo*, „Polska the Times”: „w dzisiejszych czasach słyszy się głównie o pedofilii w kościele, nepotyzmie czy oszustwach finansowych”.
- *Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca Rydzyka znów apelują do papieża*, „Onet.pl”: „Biskupi sieją nienawiść, skłócają Polaków wykorzystując podziały polityczne oraz obyczajowe, pogardzają kobietami i mniejszościami. Ich Kościół wyklucza ogromne grupy ludzi”, „Kościół stał się w Polsce zagrożeniem dla standardów etycznych, bo tak należy interpretować zatajanie pedofilii i nadużyć finansowych”, „Tadeusz Rydzyk, zakonnik używający katolicyzmu jako narzędzia do zdobywania pieniędzy i władzy jest przykładem patologii występującej w polskim Kościele Katolickim”.
- *Księża z młodymi kobietami na plebanii. Do sieci wyciekło nagranie*, „Wirtualna Polska”: materiał dotyczący nagrania, na którym widać księży w towarzystwie młodych, wieczorowo ubranych kobiet na plebanii.
- *Nowy Sącz: Podczas transmisji mszy doklejono zdjęcia pustych ławek*, „Interia.pl”: „Podczas transmisji mszy zostały wklejone - w tak bezczelny sposób - puste ławki. To są Ci księża, którym ufamy, że będą pilnować obostrzeń?”.
- *Opluł kobietę z flagą LGBT i uciekł. Policja wylegitymowała kogoś innego*, „Onet.pl”: w reportażu wyraźnie wskazano, że winę za coraz częstsze ataki na osoby nieheteronormatywne ponosi polski rząd i Kościół katolicki.
- *SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI*, „Wprost”: „Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski przyznaje, że ma wiele sygnałów o skandalach obyczajowych w białostoc-

kim Kościele”, „ks. Andrzej Dębski, wieloletni rzecznik białostockiej kurii, współautor programów TVP dla dzieci oraz kapelan Jagiellonii Białostok wysyłał do kobiety smsy z propozycjami seksualnymi, a na jednym z filmików miał się masturbować”, „Urzędujący biskupi w Polsce są nietykalni”.

- *Polska bez księży*, „Do rzeczy”: „Jeszcze silniej skrywany jest problem homoseksualizmu duchowieństwa. Wielu wiernych zna osobiście księży i byłych kleryków, którzy zetknęli się w seminariach z tą patologią”, „Przestępstwa przeciwko dzieciom to tylko wierzchołek góry lodowej kryzysu moralnego w Kościele”.
- *Kościół uzależnił się od władzy*, „Rzeczpospolita”: „(Kościół) w sprawie polityki międzynarodowej popełnia kardynalne błędy”, „trzeba znaleźć też odpowiedni język, odpowiednie podejście, nie zmieniając oczywiście swoich poglądów. A tego niestety w Kościele nie ma. Język w wielu wypadkach jest fatalny”.
- *Płeć w Kościele*, „Tygodnik Powszechny”: „Odpowiadając, możemy stwierdzić: oficjalnie nie mamy problemów z dyskryminacją kobiet w Kościele, z ostracyzmem wobec osób LGBT+, z zachowaniem celibatu przez księży i z nadużywaniem władzy niepoddanej żadnej kontroli w strukturach kościelnych (to główne tematy Drogi Synodalnej). W rzeczywistości z wszystkim tym się borykamy w stopniu prawdopodobnie o wiele większym niż Niemcy.”
- *Trzęsienie ziemi w polskim Kościele*, „Sieci”: „Tymczasem głosu polskich duchownych dotkliwie brakuje w międzynarodowych debatach religijnych, kulturowych i cywilizacyjnych, a zamiast tego znad Wisły docierają kolejne doniesienia o skandalach pedofilskich i karach dla biskupów”.

4. Sprzeczność działań kościoła z religią

- *Młodzi ludzie mają dość. Wymyślają nowe społeczeństwo*, „Polska the Times”: „Zawiódł młodych / bo to, co jest często głoszone na mszach, nie ma żadnego” pokrycia z Pismem Świętym, a jest jedynie projekcją poglądów duchownego”.
- *Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca Rydzyka znów apelują do papieża*, „Onet.pl”: „Szokujące jest również, że polski Kościół reprezentuje poglądy, które zaprzeczają

ją naukom głowy Kościoła katolickiego. Co więcej, łamią wartości chrześcijańskie, zaniżając standardy etyczne w Polsce”.

- *Skandal z udziałem księdza. Metropolita przeprosza w liście do wiernych*, „Onet.pl”: „gorszące słowa i czyny (ks. Andrzeja Dębskiego) sprzeczne z Ewangelią”.
- *Polska bez księży*, „Do rzeczy”: „Kościół sam nie wie, czego chce nauczać, panuje olbrzymi chaos w ocenie wielu fundamentalnych zagadnień stanowiących o samej tożsamości katolicyzmu”.
- *Liturgia niekonsekwentna*, „Tygodnik Powszechny”: „Papieska diagnoza zawiera sporo skrótów myślowych, które mogą sugerować, że Franciszek krytykuje ważne elementy chrześcijańskiej tradycji”.
- *Zbiorczy akt oskarżenia*, „Tygodnik Powszechny”: „Kościół w wielu diecezjach nie spełnia swojej zasadniczej roli, jaką jest głoszenie Jezusa”.
- *Ks. Strzelczyk: "Dobrze, że ten miecz już na Kościół spadł"*, „Wirtualna Polska”: „przedstawiciele Kościoła starają się załatwiać sprawy sumienia za pomocą prawa państwowego, a nie na drodze przekonania ludzi do wartości”.

POGŁĘBIENIE RAMY

Opisywana rama pogłębiona została poprzez negatywną prezentację wizualną, a także tytuły analizowanych materiałów.

Negatywna prezentacja wizualna

- *Księża z młodymi kobietami na plebanii. Do sieci wyciekło nagranie*, „Wirtualna Polska” - ukazuje ona księży w towarzystwie młodych, wieczorowo ubranych kobiet,
- *Jesień Kościoła*, „Polityka” - obrazek przedstawiający dziecko chowające się w kącie

przed (sądząc po cieniu krzyża) księdzem,

- *Seksskandal w białostockiej diecezji, „Wprost”* - ikon katedry złożony z symboli męskich i kobiecych - w zestawieniu z tematyką tekstu wskazuje na problemy obyczajowe Kościoła;
- *Polska bez księży, „Do rzeczy”* - przedstawione w artykule zdjęcia ukazują puste wnętrza kościołów, co ma wskazywać na znaczny spadek uczestnictwa w życiu religijnym;

Tytuły

Analizowane tytuły często były nacechowane emocjonalnie – w szczególności odwołując się do przewinień, jakich dopuścili się członkowie Kościoła (pedofilia, wypowiedzi głów Kościoła) oraz widocznego odchodzenia społecznego od Kościoła (apostazja, rezygnacja z religii w szkołach).

W 19 tytułach na 49, przypisanych do ramy materiałów, pojawiły się określenia oceniające:

- *Bez proroków i wyznawców*
- *skandaliczny HiT*
- *NIESPODZIEWANY KANDYDAT*
- *droga "co łaska"*
- *Księża odmówili pogrzebu 38-latka. Matka zmarłego: to skandal*
- *Czy w szkole jest miejsce dla transpłciowych nauczycieli? Niespotykana otwartość Polek i Polaków*
- *BARTOSZ KOŁODZIEJCZYK12-09-2021 18:56 O. Gużyński o abp. Głodziu obecnym na beatyfikacji: pozbawiony jakiegokolwiek wstydu*
- *Jesień Kościoła*
- *Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspiruje prezesa*
- *SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI*
- *Skandal z udziałem księdza. Metropolita przeprosza w liście do wiernych*
- *Masowy odpływ uczniów z lekcji religii. Nowe badanie CBOS*

- *Liturgia niekonsekwentna*
- *Kościół uzależnił się od władzy*
- *Kościół w kłopotach*
- *Najgroźniejsza dla Kościoła jest ideologia abp. Jędraszewskiego*
- *Kościół nie wygra z Netflikiem*
- *Ks. Prusak: "Nie możemy mówić apostatom, że nie zrozumieli Kościoła. To też nasza wina"*
- *Co najbardziej wkurza wiernych w kościele? „Stary, załękniiony i zmęczony”, „konkubina państwa”*

Różne standardy

W 10 na 49 analizowanych materiałów odnotowano stosowanie różnych standardów dotyczących różnych grup.

Tabela 2d. Stosowanie różnych standardów wobec grup

Tytuł	Pozytywna prezentacja	Negatywna prezentacja	Opis
skandaliczny HiT	Opozycja; Donald Tusk; opozycja; Prawo i Sprawiedliwość	PiS; Przemysław Czarnek; rząd; Opozycja	-
"konwencja przyszłości"	Platforma Obywatelska	Prawo i Sprawiedliwość	Materiał wyraźnie popiera poglądy Donalda Tuska, a neguje działania rządu.
Młodersi	rząd Prawa i Sprawiedliwości; Strajk Kobiet	manifestujący, strajkujący; Prawo i Sprawiedliwość	-
Pakt Kaczyński- Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspiruje prezesa	osoby LGBT	PiS, Konfederacja	PiS i Konfederacja vs. Środowisko LGBT.

Liturgia niekonsekwentna	opozycja	PiS/Marek Jędraszewski; środowisko PiS i osoba abp. Jędraszewskiego	Twórca materiału jest wyraźnie uprzedzony do Abp Jędraszewskiego i Jarosława Kaczyńskiego.
Kapeluszy kardynalskich nie będzie	Papież Franciszek	Katolicycy tradycjoniści	Faworyzowanie działań i nauki Papieża Franciszka, odejście od tradycyjnej nauki kościół katolickiego.
30 lat religii w szkole, i co?	polski kościół katolicki; Kościół katolicki w Polsce; Polscy biskupi	Papież Franciszek; obecny papież, jego stronnictwo, kościół niemiecki; Papież Franciszek	-
Płeć w Kościele	filozofowie, Tischner; Osoby ze środowiska LGBT	PiS; Kościół katolicki	Autor krytykuje działania władzy PiS i sam kościół katolicki, nato- miast przywołuje wiedzę filozofów, jako naukę, która powinna kiero- wać naszym po- stępowaniem.
Pakt Kaczyński- Jędraszewski. Jak "kapelan dobrej zmiany" inspirował prezesa	Niemiecki kościół	Polski kościół	Widocznie zazna- czone są różnice między polskim kościółem, a nie- mieckim kościółem.

Źródło: opracowanie własne

4 RAMA INTERPRETACYJNA: **Kościół jako Bizancjum**

OPIS ZNACZENIA RAMY

Rama interpretacyjna „Kościół jako Bizancjum” odnosi się do zachowań Kościoła, które świadczą o tym, że jest on nastawiony na zysk. Według tej kategorii instytucja skupia się na zdobywaniu przywilejów podatkowych i majątkowych, wykorzystuje wiernych i Państwo po to, by się bogacić oraz przedkłada biznes nad religię. Kościół jest w tej ramie ponad prawem, ukazany jako instytucja, która jest traktowana w sposób uprzywilejowany przez Państwo (np. dostawanie w ramach rekompensaty za okres PRL ziem o znacznie większej wartości). Księża w analizowanych materiałach przedstawieni są jako osoby zdegenerowane, które zatraciły wartości katolickie oraz moralne. Ich obraz świadczy o pazerności oraz skrajnym materializmie (np. bogacenie się na śmierci parafian poprzez prowadzenie zaciętych negocjacji w sprawie opłat za pogrzeb). Osoby duchowne prezentowane są poprzez negatywne cechy, takie jak pycha i wyniosłość, a Kościół przedstawiany jest jako wielki biznes. Dodatkowo w analizowanych materiałach wyliczane są nadużycia finansowe popełniane w tej instytucji (np. wypłacanie parafialnych pieniędzy przez księdza na rzecz własnej emerytury). Rama „Kościół jako Bizancjum” to wypunktowanie negatywnych stron Kościoła katolickiego, który według analizowanych materiałów, ma w Polsce o przewagę nad innymi instytucjami religijnymi.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Najwięcej materiałów odwołujących się do ramy „Kościół jako Bizancjum” znalazło się w mediach pozostałych (2 razy w Tygodniku Powszechnym, 2 razy w Wirtualnej Polsce i raz w Rzeczypospolitej, Polsacie oraz Onet.pl), a także w mediach sprzyjających opozycji (4 razy w OKO.press i raz w TVN i Gazecie Wyborczej). W mediach sprzyjających rządowi, temat bogacenia się Kościoła pojawił się tylko raz (Nasz Dziennik),

jednak rama została zamieniona w zaletę, a sukcesy Kościoła – wychwalone. W tym materiale duchowni przedstawieni są jako wybawiciele i dobroczyńcy. Materiały dotyczące związku Kościoła z pieniędzmi, najczęściej poruszane były w Internecie (7 razy) oraz prasie (5 razy), najrzadziej zaś w telewizji (2 razy).

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama interpretacyjna podejmuje w przeanalizowanych materiałach następujące tematy:

1. Kościół nastawiony na zysk

- **“Parafianie o księdzu od 2 mln zł: bez spłacenia „długów” nie dopuszczał do komunii”** - w materiale o proboszczu z parafii w Domostawie, osoby należące do wspólnoty parafialnej opowiedziały o przypadkach, w których ksiądz wymuszał wnoszenie opłat na Kościół, a w przeciwnym razie odmawiał udzielania sakramentów. Duchowny sporządzał listę dłużników, którzy musieli wpłacić zaległe pieniądze, nawet po to, aby otrzymać jakikolwiek dokument z parafii - “Parafianie o księdzu od 2 mln zł: bez spłacenia „długów” nie dopuszczał do komunii.”

Parafianie podkreślają, że ksiądz nie miał wyrozumiałości w stosunku do osób, którym brakowało pieniędzy. Jeśli ktoś nie wpłacał datków na rzecz parafii, mógł zostać wykluczony z możliwości przyjmowania w niej sakramentów. Podejście proboszcza było materialistyczne, a Kościół stanowił dla niego formę prowadzenia biznesu - “Nieraz zdarzyła się sytuacja, że nie chciał kogoś pochować (...). To nie miało nic wspólnego z kapłaństwem, to był czysty biznes od samego początku. Co niedziela tylko krzyczał z ambony: daj i daj. Jego nie interesowało, czy ludzie mają za co żyć, ważne, że składki opłacone i jemu kasa się zgadzała.”

Wszyscy „dłużnicy” w parafii spotykali się z ograniczeniami i zgryźliwością proboszcza, który blokował im dostęp do wszelkich sakramentów. Jego negatywny stosunek był szczególnie widoczny wtedy, gdy któryś parafian zgłosił swój protest - “Potrafił być bardzo złośliwy względem osób, które próbowały mu się przeciwsta-

wiać. Jeśli nie były regulowane płatności, które skrupulatnie notował, nie dopuszczał osób do komunii, bierzmowania, nie można było zamówić mszy...”

Jednym ze sposobów, w jaki parafianie próbują walczyć z zasadami wprowadzonymi przez proboszcza, jest zgłaszanie problemów do kurii. W postrzeganiu proboszcza ranga nieopłaconych darowizn urasta do miana długów - “Parafianie od lat skarżą się kurii, że “zaległe” darowizny ściąga od nich jak długi. Jeśli nie były regulowane płatności, nie dopuszczał do sakramentów.”

Parafianie skarżą się na konieczność wnoszenia wysokich opłat za chęć przyjęcia sakramentów i odebrania potrzebnych dokumentów. Opłaty są wygórowane i skrupulatnie rozliczane przez księdza - “Tragedia, żadnego dokumentu, który należy ci się nieodpłatnie, nie było możliwości dostać, jeśli nie dasz haraczu. A liczył za niego czasem i dobrych kilka stówek.”

Karol Wołoszyn przedstawił dowody na to, że proboszcz dokonał transakcji na kwotę 2 milionów złotych z konta parafialnego na swoje osobiste. Kuria utrzymuje jednak, że ta sprawa jest o wiele bardziej złożona, gdyż pieniądze należały do księdza, a przelał je na konto parafialne po to, aby dokonać zakupu obligacji, którego nie udało się zrealizować - “Ksiądz z sandomierskiej Domostawy przelał dwa miliony złotych z konta parafii na prywatne.”

Parafianie twierdzą, że informowanie kurii o postępowaniu proboszcza nie przynosi żadnych rezultatów i kuria nie podejmuje decyzji w tej sprawie. Ich zdaniem jest to ignorowanie realnego problemu i ukrywanie nadużyć finansowych - “Od kilku lat zgłaszamy wszystko w kurii i żadnej reakcji nie było!!! Pod dywan zamiatali i pewnie jeszcze im Konik kieszenie napychał! Jak dzwoniłem, to mnie z kanclerzem łączyli i nic nie zrobił, a potem Konik grzmiał w Kościele, że wie, kto dzwoni. Wszystko musiał mu przekazywać. Ręka rękę myje.”

- **“Państwo zabiera ziemię rolnikom i daje kościołowi. Pod pretekstem rekompensaty za PRL [ROZMOWA]”** - grafika ukazana w artykule przedstawia księży jako Pacmanów (postać kojarzoną z gry komputerowej), którzy odbierają rolnikom dzierżawioną przez nich ziemię Państwową. Jest to negatywna prezentacja wizualna księży oraz całej instytucji Kościelnej, która dba jedynie o własne interesy.

Jak wynika z wielu wskazanych w tekście źródeł (Stowarzyszenie SOISH, Polityka, informacje zebrane przez ks. prof. Dariusza Walencika) Kościół dostał o wiele więcej ziem, niż wynika to z polityki rekompensacyjnej. Jak wskazuje prawo, obowiązek oddawania ziem powinien być zakończyć się już w 2013 roku, a Kościół dostał 50 tysięcy hektarów więcej, niż powinien - "Daniel Flis, OKO.press: Niedawno ujawniliśmy w OKO.press, że kościół katolicki chce odebrać rolnikom 140 hektarów, które dzierżawią od państwa. Parafie i zakony najprawdopodobniej dostaną za darmo ziemię wartą ponad 4 miliony złotych./Jako Stowarzyszenie SOISH sprawdziliśmy, że od roku 1992 roku do połowy roku 2019 dzięki artykułowi 70a Kościółowi przekazano 76 244 hektary. A już w 2020 roku, jak ustaliła „Polityka”, Kościół miał z tego tytułu łącznie 82 546 ha. Czyli dostał kolejne 6300 ha tylko przez półtora roku, a w kolejce czekają wnioski o przyznanie kolejnych tysięcy hektarów. Tymczasem wiadomo, że już w 2013 roku ratio legis artykułu 70a zostało wyczerpane i powinien zostać uchylony. Z danych zebranych przez ks. prof. Dariusza Walencika wynika, że w 1949 roku polski Kościół na Ziemiach Odzyskanych użytkował ponad 33 tysiące hektarów ziem przejętych po Niemcach, a później odebranych przez władze PRL. Tymczasem w 2013 roku, gdy prof. Walencik opublikował książkę na ten temat, z tytułu między innymi artykułu 70a państwo przekazało Kościółowi na Ziemiach Odzyskanych ponad 38 tysięcy hektarów. Już wtedy dostał więc 5 tysięcy hektarów więcej, niż stracił. Dzisiaj ta nadwyżka wynosi około 50 tysięcy hektarów."

- **"Zbiorczy akt oskarżenia"** - w materiale dotyczącym Synodu wskazano, że księża coraz częściej odwracają się od wartości, które wyznawali wcześniej. Nie są oni już tak umocnieni w wierze i nie postępują zgodnie z zasadami Kościoła. Zamiast skupiać się na szerzeniu wiary i przekazywaniu dobra, duchowni są zajęci funduszami Kościelnymi oraz osobistymi - "Wielu kapłanów zachowuje się jak osoby zajmujące się biznesem, a nie sprawami wiary."
- **"Twórcy słynnej petycji dotyczącej ojca Rydzyka znów apelują do papieża"** - autorzy petycji dotyczącej Ojca Rydzyka twierdzą, że księża nie liczą się już z ludźmi zgromadzonymi w ich wspólnotach, ponieważ ich najistotniejszym celem są pieniądze, które zdobywają od podatników. Zdaniem autorów księża już dawno zatracili wszelkie wartości w imię dóbr materialnych oraz ofiarowanych pieniędzy - "Kler przestał traktować ludzi poważnie, bo głównym źródłem jego finansowania stały się pieniądze

od podatników”. Autorzy twierdzą, że działalność prowadzona przez Ojca Tadeusza Rydzyka jest przejawem patologii Kościoła, ponieważ głównym celem ojca Rydzyka jest bogacenie się, a takżę dążenie do posiadania coraz większych wpływów. W związku z tymi stwierdzeniami Adam N. i Witek M. żądają odsunięcia Ojca Rydzyka od możliwości udzielania się w mediach - “Tadeusz Rydzyk, zakonnik używający katolicyzmu jako narzędzia do zdobywania pieniędzy i władzy jest przykładem patologii występującej w polskim Kościele Katolickim.”

- **“NIESPODZIEWANY KANDYDAT”** - materiał odnosi się do trudności z wyborem Rzecznika Praw Obywatelskich. Kandydat Porozumienia – prof. Marek Konopczyński, wzbudza kontrowersję poprzez swoje wpisy w mediach społecznościowych dotyczące Kościoła (Twitter) - “W PRL Kościół Katolicki stał po stronie osób prześladowanych za poglądy i walczących o swoje prawa. Dziś, stojąc tam, gdzie kiedyś stało ZOMO, skazuje się sam na niebyt społeczny! W imię czego? W imię garści srebrników.”
- **“PIN ZA BÓG ZAPŁAĆ”** - według materiału większość ankietowanych uważa, że finansowe wsparcie, którego udziela Państwo Kościołowi, jest zbyt duże. Zdaniem osób biorących udział w sondażu, pomoc Państwa powinna zostać ograniczona - “W sondażu Ipsos dla portalu OKO.press z marca tego roku 56 proc. ankietowanych jako “zdecydowanie za dużą” oceniało pomoc finansową, jaką Kościół otrzymuje od państwa.” Kościół chce iść „ramię w ramię” z postępem technologicznymi i nowymi rozwiązaniami, dlatego coraz więcej parafii rozważa wprowadzenie ofiaromatów. Dla niektórych wiernych stanowi to problem i nie godzi się z ich wizją Kościoła, jako przyjmującego dobrowolne opłaty i funkcjonującego w sposób skromny. Dla kolejnej grupy jest to duże ułatwienie w przekazywaniu opłat na Kościół.
- **“Droga “co łaska””** - ksiądz, prowadząc negocjacje z parafianinem, pokazuje swoje zagubienie i oddalenie od norm moralnych i Kościelnych. Duchowny, zamiast skupić się na szerzeniu dobra, jest skoncentrowany na poszerzaniu majątku parafii i nieugięty wobec cierpienia i tragedii ludzi - “zdeprawowany przedstawiciel kościelnej korporacji.”
- **“Oddajcie koperty”** - ksiądz prowadzący do komunii dzieci w jednej z parafii postanowił ogłosić, że dzieci komunijne powinny podzielić się pieniędzmi otrzymanymi

w kopertach od gości. Zdaniem rodziców, nakłanianie dzieci do takich poświęceń, a wręcz ich wymuszanie jest niemoralne. Rodzice są zbulwersowani postępowaniem księdza i krytykują jego metody działania - "Rodzice nie kryją oburzenia. – Nie jesteśmy przeciwni akcjom charytatywnym. Wręcz przeciwnie, wspieramy je i uczymy dzieci, że warto pomagać. Ale to, co zrobił ksiądz, to zwykłe wymuszenie. I manipulowanie dziećmi. Nasze tak się rozpędziło, że najchętniej oddałoby księdzu całą kwotę zebraną przez naszych krewnych."

- **"Są hektary, nie ma kary. „To taka zabawa”** – mówił 9-latkowi ks. Marian. Dlaczego uniknął procesu?" - materiał odnosi się do sprawy ks. Mariana Sz., oskarżonego o pedofilię. W tle pojawia się kwestia działań, w wyniku których zdobywa on grunty dla archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej – a ta jako jedyna, zarządza ziemią przez spółki handlowe - "We wczorajszym tekście opisaliśmy jak ks. Marian Sz. – prawa ręka biskupa szczecińskiego Andrzeja Dzięgi – od lat 90. załatwia państwową ziemię dla szczecińskiego Kościoła. Dzięki niej archidiecezja zarabia miliony złotych rocznie." Jak wynika z materiału, ze względu na to, że archidiecezja szczecińska-kamieńska bogaci się na działalności ks. Mariana Sz., arcybiskup Andrzej Dzięga utrzymuje na stanowisku proboszcza oraz dopuszcza do kontaktu z dziećmi ks. Mariana Sz., oskarżonego o pedofilię. W tekście przedstawiony jest negatywny stosunek do arcybiskupa, który ignoruje zgłaszany problem.
- **"Nitras miał rację. Przez 30 lat Kościół co roku dostawał grunty o powierzchni średniego miasta"** - jak przybliżyła w materiale OKO.press, aby zadośćuczynić Kościołowi za okres odebrania ziem w PRL-u, Komisja Majątkowa przyznała mu więcej powierzchni, niż zostało mu odebrane. Dodatkowo w artykule wskazano, że nie ma szans na odwołanie od decyzji o przyznaniu ziem - "od najbardziej skandalicznych decyzji Komisji Majątkowej nie można było się odwołać." W materiale zostały przywołane słowa Sławomira Nitrasa, posła Platformy Obywatelskiej, który stwierdził, że Kościół co roku dostaje tak wiele ziem, że ich powierzchnia jest zbliżona do powierzchni średniego miasta. Jak przyznało OKO.press, w okresie III RP, w ręce Kościoła co roku oddawane są tysiące hektarów gruntów - "Przez 30 lat Kościół co roku dostawał grunty o powierzchni średniego miasta."
- **"KOŚCIÓŁ Fundusz Kościelny rośnie"** - jak wynika z danych NIK, w 2020 roku suma pieniędzy przeznaczona na Fundusz Kościelny osiągnęła najwyższy poziom dotych-

czas. Wyniosła ona 181,8 miliona złotych. Początkowo idea pojawienia się Funduszu Kościelnego miała na celu opłacenie konserwacji zabytków, a także finansowanie budowy nowych Kościołów. W tym momencie jednak te pieniądze przeznaczone są na emerytury i składki zdrowotne dla duchownych: - "Fundusz jeszcze nigdy nie pochłoniął tak dużo."

- **"Ks. Strzelczyk: "Dobrze, że ten miecz już na Kościół spadł"**" - zdaniem księdza Strzelczyka, ludzie odsuwają się od Kościoła ze względu na to, że widzą nadużycia finansowe księży oraz wiele nieprawidłowości i przestępstw (np. pedofilia). Ksiądz pytany w materiale o opinię twierdzi, że Kościół wreszcie musi zacząć się mierzyć z tą krytyką i wprowadzać realne zmiany, aby doszło do jego uzdrowienia.

NEGATYWNA PREZENTACJA WIZUALNA

- **"Parafianie o księdzu od 2 mln zł: bez spłacenia „długów” nie dopuszczał do komunii"** - w materiale Kościół katolicki został negatywnie przedstawiony na grafice. Znajduje się tam ksiądz Stanisław Konik, który jest zaprezentowany jako ciemna postać, otoczona banknotami. Na grafice jedynie jego koloratka przedstawiona jest w białym, jaśniejszym kolorze. Dodatkowo w materiale pojawiło się zdjęcie listy „dłużników”, która sporządził ksiądz.
- **"Państwo zabiera ziemię rolnikom i daje kościołowi. Pod pretekstem rekompensaty za PRL [ROZMOWA]"** - na grafice przedstawionej w artykule, Kościół Katolicki zaprezentowany jest w formie Pacmanów, które pochłaniają ziemię rolników dzierżawiących ją od Państwa. Kolorystyka tych postaci i ich kształt przypomina czapki biskupie, które atakują kolejne pola z maszynami do uprawiania roli.
- **"Są hektary, nie ma kary. „To taka zabawa"** – mówił 9-latkowi ks. Marian. Dlaczego uniknął procesu?" - na grafice w przedstawionym materiale można dostrzec zasłaniające się rękoma dziecko, które wygląda, jakby chciało się ukryć lub uciec. Jedną z jego rąk dodatkowo zakrywa usta, co może sugerować, że ksiądz zabronił dziecku mówić o tym, co się wydarzyło. Ksiądz znajduje się w tle za dzieckiem, z czarną przepaską na oczach, którą wykorzystuje się, przedstawiając wizerunek przestępców.

Arcybiskup natomiast przedstawiony jest w pozie zamyślenia, tak jakby zastanawiał się, czy powinien podjąć jakiekolwiek działania.

TYTUŁY

Wszystkie tytuły były uzasadnione treścią. W 6 tytułach na 14 pojawiły się określenia oceniające. Tytuły odnosiły się do Kościoła krytycznie (Państwo zabiera ziemię rolnikom i daje Kościołowi. Pod pretekstem rekompensaty za PRL [ROZMOWA], Parafianie o księdzu od 2 mln zł: bez spłacenia „długów” nie dopuszczał do komunii, niespodziewany kandydat, inwestycja z wizją, droga „co łaska”, Nitrasy miały rację. Przez 30 lat Kościół co roku dostawał grunty o powierzchni średniego miasta). Pojawiły się również humorystyczne, wręcz prześmiewcze tytuły: droga „co łaska” lub PIN ZA BÓG ZAPŁAĆ.

MANIPULACJE

Nie odnotowano.

5 RAMA INTERPRETACYJNA: **Kościół u władzy państwowej**

OPIS ZNACZENIA RAMY

W analizowanych materiałach Kościół jest przedstawiany jako instytucja posiadająca znaczną władzę i ściśle współpracująca z władzą państwową, dzięki czemu ma ona zagwarantowane szczególne przywileje, które często powiązane są z dofinansowaniami, nabywaniem ziemi, a także z licznymi ustępstwami (łagodzenie i opóźnianie restrykcji w czasie pandemii) czy ignorowaniem lub wybielaniem działań Kościoła niezgodnych z prawem. W analizowanych przekazach medialnych władza państwowa pokazana jest jako uczestnicząca w życiu Kościoła, podporządkowująca się jego instytucji lub sprzymierzająca się z jej hierarchiami. Przeanalizowane materiały w kontekście ramy „Kościół u władzy państwowej” dotyczą również publicznego sporu dotyczącego obowiązkowej religii w szkołach.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Wśród przeanalizowanych materiałów, media, które najczęściej prezentowały instytucję Kościoła wedle ramy „Kościół u władzy państwowej”, to media sprzyjające opozycji - łącznie 13 materiałów pochodzi właśnie z tej grupy przekazów, a są to: „TVN”, „OKO.press” i „Newsweek” (po 3 przypadki), „Polityka” (2 przypadki), „Gazeta Wyborcza”, „Warszawa.Wyborcza.pl” - z każdego po 1 przypadku.

Media pozostałe przedstawiły Kościół w powyższej ramie w 10 przypadkach – „Wirtualna Polska” (3 materiały), „Rzeczpospolita”, „Przegląd” (po 2 materiały) oraz „Polska the Times” i „Tygodnik Powszechny”, „Onet.pl” (po 1 materiale).

Najmniejszą ilość materiałów opublikowały media sprzyjające rządowi, po 2 materiały z: „TVP1”, „Nasz Dziennik” oraz „niezależna.pl”.

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama interpretacyjna „Kościół u władzy państwowej” podejmuje w przeanalizowanych materiałach tematy:

1. Kościół układa się z władzą

- Materiał „Bliskie kontakty Stanisława Dziwisza” przedstawia Kościół jako bezwzględny i powiązany z lokalnymi władzami przez to również jako instytucję, która jest niepokonana - „Wyłania się z tych dokumentów obraz patologicznego układu Kościoła i lokalnej władzy. Ofiara w tym układzie nie miała żadnych szans dochodzenia swoich praw w konfrontacji z opresyjną postawą oskarżonych”.
- W materiale „Kościół uzależnił się od władzy” zaprezentowano instytucję Kościoła jako polityczną i stronnictwą - „Niestety, jest sojusz części Episkopatu z władzą państwową. Od 30 lat część biskupów ma skłonność do wchodzenia w sojusze z politykami. One na krótką metę dają pewne korzyści, natomiast na dłuższą metę są ciosem dla Kościoła, bo nie można w żaden sposób wiązać się z politykami i nie można działalności Kościoła uzależniać od władzy. Jestem z archidiecezji krakowskiej, więc najpierw byłem świadkiem sojuszu ks. kard. Stanisława Dziwisza z Platformą Obywatelską, co przyniosło ogromne szkody dla diecezji, a teraz jest jeszcze silniejszy sojusz abp. Marka Jędraszewskiego z Prawem i Sprawiedliwością, co bardzo fatalnie odbija się na pracy duszpasterskiej tych szeregowych księży, którzy mają różne poglądy. Każdy ksiądz i każdy biskup ma prawo do poglądów politycznych, ale nie może się uzależniać od władzy.” Ponadto w analizowanym materiale Kościół przedstawiany jest jako uzależniony od władzy i ze względu na to, skazany na konsekwencje, które z tego wynikają - “Czy w Polsce jest sojusz tronu z ołtarzem”, “To już dochodzi do absurdu. I później, po ewentualnej przegranej PiS, konsekwencje poniesie Kościół jako wspólnota ludzi ochrzczonych. Mam wśród bardzo dobrych przyjaciół, praktykujących katolików, osoby z bardzo różnych partii politycznych i głosujących w różne strony, ale to nie może w żaden sposób wpływać na ich relacje z Kościołem”.
- „Dziś proces fundacji Lux Veritatis, Tadeusz Rydzyk na ławie oskarżonych. Ale czy się stawi?” to materiał, w którym autor opisuje władze państwa jako wspierające

finansowo jednostki zaangażowanych w działanie Kościoła - „Wsparcie z budżetu Państwa dla Rydzyka”.

- W materiale „30 lat religii w szkole i co?” przedstawiono Kościół jako instytucję mającą realny wpływ na rządzących: „Hierarchowie żywili też przekonanie, że katecheza to integralny element nauczania publicznego, dlatego zażądali od rządu Tadeusza Mazowieckiego, by religia wróciła w szkolne mury. Rząd się zgodził”.
- Materiał „Co najbardziej wkurza wiernych w kościele? ‘Start, załęczniony i zmęczony’, ‘konkubina państwa’.” prezentuje Kościół jako tożsamy z partią polityczną - „Kościół czasami jest zbyt utożsamiany z PiS-em, czego jednak warto unikać” oraz zależny od polityki - „W relacji Kościoła i polityki powinna dominować oddolna inicjatywa wiernych ku zmianie prawa na chrześcijańskie, a absolutnie powinno się unikać współpracy hierarchów Kościoła z partiami politycznymi i politykami. Z przykrością zauważamy oficjalne popieranie przez księży i biskupów konkretnych polityków.”, „Naszym zdaniem Kościół często za bardzo ‘wnika’ w świat polityki. Zauważamy, że ścisły związek Kościoła i polityki nie służy ani jednemu, ani drugiemu”.
- W materiale „Pupil ojca dyrektora” autor opisuje powiązania ludzi zaangażowanych w Kościół z ludźmi polityki, wykazując w ten sposób, że Kościół i polityka wzajemnie się uzupełniają i współpracują, nie tylko w obszarach swoich instytucji - „Aby nie drażnić Torunia, ulokowano Jaworskiego w zarządzie Krajowej Spółki Cukrowej, a na jego miejsce u ubezpieczyciela przyszła inna ulubienica o. Rydzyka Małgorzata Sadurska.” Materiał prezentuje również istotność głównych hierarchów Kościoła dla reprezentantów partii wiodącej w Polsce - „To powołanie miało być tylko kolejnym dowodem dla o. Rydzyka, że Kaczyński ceni jego pupila. W kampanii prezes liczy na wzajemność.”, „Wybory coraz bliżej, więc trzeba docenić i wycenić poparcie Rydzyka”.
- „Jesień Kościoła” - w materiale odbiorca dostrzega, że Kościół jest elementem sporu w obszarze polityki, głównie dlatego, że to za jego pomocą politycy chcą zdobyć zaufanie swoich wyborców. - „Choć nasi rozmówcy z PiS twierdzą, że silny związek z Kościołem wcale im nie pomaga, a wręcz może zaszkodzić, zwłaszcza

w dużych miastach, to obecność duchownego podczas wszelkich wydarzeń w okręgach wyborczych jest wciąż obowiązkowa.” „Na łamach ‘Sieci’ Jan Rokita ocenił, że Tusk chce się teraz pozycjonować jako gorliwy chrześcijanin (a nie – katolik), który w imię Boga idzie na wojnę z zacofanym i zdeprawowanym klerem, pogardzającym zwykłymi ludźmi, interesownie zblatowanym z władzą.” „Lista dowodów na to, że Zjednoczona Prawica nadal chętnie płaci kościelne serwituty – i materialne, i symboliczne – jest długa. Pierwszy przykład z brzegu to działalność ministra Przemysława Czarńka – wsparcie dla katolickich uczelni, wysoka punktacja dla pism teologicznych czy forsowanie wizji narodowo-katolickiej w programie szkolnym. W obozie władzy obowiązuje niepisana zasada, żeby podczas ślubowania powoływać się na Boga, aby później nie czytać w tabloidach, że ktoś się wyłamał.” Materiał prezentuje instytucje Kościoła jako istotną dla kluczowych partii politycznych, a co jest z tym związane - jako niepodważalne narzędzie, które posiada władzę i może mieć wybór, z którą partią współpracować - „Pod wpływem kościelnych nacisków w konstytucji nie znalazło się nawet słowo ‘niewierzący’, tylko ‘obywatele niepodzielający tej wiary’.” „To był szczyt politycznej potęgi polskiego Kościoła. Przyjęto się uważać, że to słowa poparcia polskiego papieża przesądziły o wyniku referendum europejskiego, choć nie sposób tego zweryfikować. Kościół w imieniu Jana Pawła II stawiał twarde żądania, a politycy wszystkich opcji potulnie je realizowali. Od zastrzeżenia prawa aborcyjnego, poprzez katechezę szkolną, preferencyjne zasady odzyskiwania mienia, po ratyfikację konkordatu. Kościół okazał się najskuteczniejszą w III RP grupą lobbującą, siłą, która wręcz współrządziła państwem.” „Podział na scenie politycznej został na lata zabetonowany, a najbardziej słyszalny stał się głos tych hierarchów, którzy związali się z PiS.” „Politycy PiS doskonale opanowali język „kościelny” i przemawiają nim z użyczonych ambon. Niektórzy dostąpili wręcz pewnego uświęcenia.” „Na naszych oczach Kościół z mediatora i kreatora zmienia się w petenta. I to petenta jednego obozu politycznego, który zapewnia mu bezpieczeństwo – choćby finansowe.” „Coraz słabszy autorytet moralny Kościoła oznacza coraz słabszy wpływ na wiernych. Od lat zamiast żmudnego przekonywania społeczeństwa do zasad swojej nauki Kościół wybiera drogę siłową. Nie mając szans na wolnym rynku idei, załatwia te sprawy rękami polityków.” „Jeden z ważnych działaczy PiS przypomina, że tuż przed wyborami parlamentarnymi w 2019 r. na konwencji w Lublinie prezes Kaczyński bardzo mocno skleił tę partię z Kościołem.”

Autor przedstawia również współpracę Kościoła i polityki, dodając, że skutkuje ona brakiem wiarygodności instytucji i podważenie jej moralnych poglądów - „Cena sojuszu z PiS może być dla Kościoła wysoka. Dla opozycji stał się instytucją absolutnie niewiarygodną. Jej ewentualne zwycięstwo wyborcze będzie dla niego oznaczać poważne kłopoty. Polityczny parasol dawał hierarchom złudzenie potęgi i iluzję, że nadal dzierżą rząd dusz.”

- W materiale „Kaczyński i biskupi” autor wiąże instytucję Kościoła z konkretną partią, wskazując na dużą zależność pomiędzy nią a hierarchami - „Czujemy i widzimy, jaką rolę odgrywa jeszcze Jarosław Kaczyński, jakie podejmuje decyzje, ale wiemy też, jak bardzo stara się realizować oczekiwania i postulaty Kościoła hierarchicznego.”, „Też jestem przekonany, że Kościół katolicki wykorzysta sytuację i od słabnącej partii Kaczyńskiego uzyska kolejne koncesje.”, „Popełnili fatalny błąd, wyraźnie wiążąc się z jedną opcją polityczną. Z drugiej strony dzięki temu osiągają to, co chcą – ogromne korzyści nie tylko finansowe. Dzięki PiS hierarchia kościelna zabezpiecza wszystkie swoje interesy”. W materiale odbiorca nakierowywany jest również na stwierdzenia, które wprost sugerują jaką rolę odgrywa Kościół i jaką dysponuje władzą - „To zależy, o jakich aspektach życia publicznego mówimy, bo jeżeli o kwestiach obyczajowych czy moralności, statusie mniejszości seksualnych, to niewątpliwie głos Kościoła jest decydujący.”, „NSA ugiął się pod presją potężnej instytucji kościelnej i nie stanął po stronie jednostki mającej prawo do zachowania prywatności, w tym wypadku do usunięcia danych z ksiąg parafialnych.”, „Do tego dochodzi wątpliwie uregulowana prawnie obecność duszpasterstw w różnego rodzaju instytucjach publicznych, w policji, straży pożarnej, służbie celnej, Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej.”, „Rzeczywiście w konkordacie z 1993 r. nie ma wielu przywilejów, korzystnych rozwiązań, które Kościół mimo to uzyskał, żeby nie powiedzieć wydusił na rządzących. Ot, choćby finansowanie katechetów, funkcjonowanie duszpasterstw w różnych służbach państwowych czy dotacje dla papieskich wydziałów teologicznych i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.” Ponadto twórca przekazu przedstawia instytucję jako stronnictwo i polityczną - „Gdy projekt ten stanie się prawem, to nie wiem, jak będzie można mówić, że w Polsce obowiązuje zasada bezstronności, czyli neutralności państwa w sprawach religii i przekonań.”, „Prowadzi głównie do wniosku, że młodzi dostrzegali niegodziwość wielu ludzi Kościoła i jego identyfikację z ekipą rządzącą”.

- W analizowanym przekazie „Sacrum i komercja” autor wiąże spółki Skarbu Państwa bezpośrednio z Kościołem, wskazując między innymi na Poczta Polska czy Narodowy Bank Polski - „Sarkastycznie można powiedzieć, że konkurencję w niektórych asortymentach wzmacniają też państwowe firmy. To przypadek Poczty Polskiej, której wiele placówek przypomina sklepy z dewocjonaliami, głównie z modlitewniami, śpiewnikami religijnymi czy „Bibliami dla dzieci”. Ale też NBP, który seryjnie wprowadza na rynek monety z wizerunkami świętych, zwłaszcza Karola Wojtyły, czy upamiętniające święta i rocznice religijne”.
- „Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak ‘kapelan dobrej zmiany’ inspirował prezesa” to materiał, w którym osoby bezpośrednio związane z Kościołem przedstawione są jako mający układy z partią rządzącą - „O sojuszu Jarosława Kaczyńskiego i abp. Marka Jędraszewskiego świadczy szereg deklaracji wygłaszanych zarówno przez polityka, jak i biskupa.”, „To, że Jarosław Kaczyński i Marek Jędraszewski są sobie szczególnie bliscy, nie jest tajemnicą. Od lat w Krakowie, niby w żartach, ale nie do końca, mówi się, że drugą siedzibą partii PiS jest siedziba Jędraszewskiego, Kuria Metropolitarna przy ul. Franciszkańskiej 3.”, „Niegdyś w Krakowie był układ kard. Dziwisza z wcześniejszą władzą PO-PSL, obecnie jest układ między metropolitą a PiS. Jednak nigdy wcześniej to wzajemne uzależnienie nie osiągało takich rozmiarów”. Co więcej, autor prezentuje, że zarówno naczelnicy politycy partii rządzącej, jak i hierarchowie wspierają wzajemnie swoje działania i poglądy - „Jednak o ideowym sojuszu Kaczyńskiego i Jędraszewskiego, czyli de facto sojuszu tronu z Kościołem świadczy przede wszystkim szereg publicznych deklaracji wygłaszanych ustami zarówno polityka, jak i biskupa.”, „Chyba najbardziej jaskrawym przejawem paktu Kaczyński-Jędraszewski jest rozgrywanie sprawy osób nieheteronormatywnych w Polsce, powszechnie określanych skrótowcem LGBTQ+. I tutaj znowu polityka miesza się z Kościołem. Wystarczy przypomnieć sobie drugą połowę 2019 r., gdy wrzała niezwykle brutalna kampania wyborcza, a Zjednoczona Prawica wykorzystwała w niej atak na osoby innej orientacji niż ‘katolicka’.”, „Jędraszewski od lat publicznie wspiera obóz ‘dobrej zmiany’, wykorzystując do tego kościelną ambonę. To właśnie metropolita krakowski w czasie Triduum Paschalnego Świąt Wielkiej Nocy w 2018 r. porównał działania polityków opozycji do zachowania Piłata, który skazując Jezusa uległ presji ‘ulicy i zagranicy’.”, „W ten sposób biskup zaczął wprost

mówić językiem lidera PiS.” „Kilka miesięcy po tym wystąpieniu Kaczyński i Jędraszewski znowu udowodnili, że sojusz ołtarza z tronem jest w stanie zagwarantować pełnię władzy w katolickiej Polsce. Biskupowi zaś za posługiwanie się mową nienawiści wobec części polskiego społeczeństwa włos z głowy nie spadł.” W materiale zasugerowano również, że układy pomiędzy Kościołem a partią polityczną, mogą mieć ścisły związek z potencjalnym elektoratem - „Odwołania Kaczyńskiego do retoryki wpływowego i konserwatywnego hierarchy dobitnie pokazują, że kampania wyborcza trwa już w najlepsze.” „Ale abp Jędraszewski pomagał nie tylko Jarosławowi Kaczyńskiemu. Warto przypomnieć, że podczas wyborów prezydenckich w 2020 r., gdy dwaj główni kandydaci: urzędujący Andrzej Duda oraz jego opozycyjny rywal Rafał Trzaskowski szli niemal łeb w łeb, w sukurs przyszedł nie kto inny, jak formator ludzkich sumień z Krakowa. By dopomóc kandydatowi "dobrej zmiany" w przeddzień drugiej tury biskup napisał swój apel do wiernych i umieścił go na stronie internetowej diecezji”.

- W materiale „Państwo zabiera ziemię rolnikom i daje kościołowi. Pod pretekstem rekompensaty za PRL” Kościół został przedstawiony jako uzależniony od partii politycznych - „Po drugie problemem finansowania Kościoła najczęściej nie są same przepisy, tylko praktyka ich stosowania. A ta jest uzależniona wyłącznie od polityki, która jest realizowana w danym momencie. Od krótkookresowych bądź długookresowych korzyści, których w związku z taką polityką spodziewają się ci, którzy ją prowadzą. Jeśli rządzący będą przekonani, że nie opłaca się im prowadzenie realnej polityki wyznaniowej, nośne hasła pozostaną tylko hasłami”.
- Materiał „Nie wystarczy słuchać obywateli” prezentuje Kościół jako istotną instytucję dla prowadzonej w Polsce polityki - „Polityczna pozycja Kościoła wyraźnie wprawdzie u nas słabnie, ale nadal jest o wiele silniejsza niż w Irlandii”.
- „Państwo - Kościół: lepsza naprawa niż wojna domowa. Polska 2050 odpowiada krytykom” - „Kościół nie będzie miał więcej „pewnej” sumy zagwarantowanej przez państwo – wynegocjowanej w drodze politycznego targu.” „Warto też pamiętać, że nie tylko bogaty Kościół katolicki może być beneficjentem tego przepisu ustawy o gospodarce nieruchomościami, ale także znacznie uboższe mniejsze związki wyznaniowe.” „Jednocześnie jesteśmy zdecydowanymi zwolennikami ukrócenia

sytuacji patologicznych, w których wysokość udzielanej bonifikaty dyktują polityczne decyzje lub osobiste poglądy włodarzy.” „Co do finansowania lekcji religii – sugerujemy jego podział między Kościół, wspólnoty samorządowe i państwo. Chodzi o to, aby nie powtarzały się już takie sytuacje jak ta z Ustrzyk Dolnych, gdzie burmistrz musiał uciąć wydatki na zajęcia sportowe, bo biskup nie zgodził się na choćby czasowe ograniczenie liczby lekcji religii”.

- Analizowany przekaz „Ks. Strzelczyk: ‘Dobrze, że ten miecz już na Kościół spadł’” dotyczy upolitycznienia Kościoła oraz wynikających z tego zależności i płynących konsekwencji - „Opowiada również o błędach Kościoła, uwikłaniu w politykę i przyszłości wiary w Polsce.” „Widzą upolitycznienie Kościoła, to że źle posługuje się pieniędzmi i wizerunek medialny staje się ostatecznym pretekstem do odejścia, które właściwie i tak już się wewnętrznie dokonało.” „Nie jestem socjologiem, ale widzę tutaj związek z uwarunkowaniami politycznymi lat 80. i 90. - gdy Kościół pełnił za komuny rolę wykraczającą poza religię, później ciesząc się przez jakiś czas zdobytym wtedy prestiżem.” „Nie da się ukryć, że są księża, którzy zupełnie zblatowali się z obecnym rządem.” „Każda władza, jeśli wchodzi w układ z hierarchami, ma w tym swój interes. Prędzej czy później będzie czegoś chciała.”. Autor poddaje w wątpliwość również moralność takiego Kościoła, który zawiera sojusz z władzą i podważa w ten sposób również jego neutralność wskazując, że takie działania są zagrożeniem dla jego wizerunku w oczach wiernych - „Natomiast jeżeli przedstawiciele Kościoła starają się załatwiać sprawy sumienia za pomocą prawa państwowego, a nie na drodze przekonania ludzi do wartości, to nie pomaga”, „Wydaje mi się, że przynajmniej na poziomie wizerunkowym - to wrażenie albo też fakt uwikłania w relacje z władzą - bardzo osłabia Kościół. Bez względu na to, o jakiej partii mówimy, taka relacja jest zawsze ze stratą dla Kościoła”.
- Materiał „Reakcja chodnikowa” wskazuje na wpływy, które posiada Kościół na służby zaufania publicznego, takie jak policja - „Toruńska policja staje się policją, która chroni kościół a nie obywateli, obywatelkę, policja konsultuje sprawy z proboszczem, a nie myśli o tym co się dzieje obywatelowi na ulicy.”
- Materiał „Konwencja przyszłości” - „Wtedy Kościół budował wspólnotę i stał po stronie słabszych, a dziś staje po stronie władzy, która wyśmiewa osoby transpłciowe

i atakuje kobiety”.

- „Ogłoszą mnie świętym” to materiał, w którym prezentuje się hierarchów Kościoła jako skupionych na indywidualnych potrzebach, a nie na budowaniu wspólnoty - „Ten człowiek (tu: Tadeusz Rydzyk) widzimy co on znaczy, do czego dąży, jak widzi swój interes tylko swój, a nie innych (...) on szkodzi Kościołowi”. Materiał wskazuje również na upolitycznienie instytucji Kościoła - „Kościół zajął właściwe miejsce. Jest potrzebny, ale do pracy duchowej na przyszłe nasze życie, a niech się odczepi od tego życia politycznego tu i teraz – to jest rola polityki”.
- W materiale „Młodzi ludzie mają dość. Wymyślają nowe społeczeństwo” Kościół został przedstawiony jako instytucja, która traci swój autorytet i wiarygodność - „Aktualnie Polska wydaje mi się mocno zacofanym krajem, szczególnie na skutek dużej ingerencji Kościoła”, „Patrząc na instytucję Kościoła i jego rolę w państwie czuję zniesmaczenie i całkowite rozczarowanie”, „Mój stosunek do kościoła jest zdecydowanie negatywny. Instytucja Kościoła Katolickiego w Polsce jest w moich oczach kompletnie skompromitowana”, „Bo to, co jest często głoszone na mszach, nie ma żadnego pokrycia z Pismem Świętym, a jest jedynie projekcją poglądów duchownego”, „W dzisiejszych czasach słyszy się głównie o pedofilii w kościele, nepotyzmie czy oszustwach finansowych”, „Społeczność Kościoła jest dla mnie momentami bardzo toksyczna, choć staram się otaczać ludźmi, którym nie zależy na dyskryminacji innych, a na osobach, które szukają po prostu zdrowego kontaktu z Bogiem”, „Ponadto dzisiejszy Kościół bez zażenowania milcząco, a czasami też aktywnie uczestniczy w propagandzie serwowanej Polakom przez PiS”.
- Materiał „Inwestycja z wizją” - „I gdyby nie dobra wola ojców redemptorystów, państwo polskie musiałoby płacić wielomilionowe odszkodowanie za fatalne decyzje podejmowane w czasach Platformy Obywatelskiej”.

2. Religia w szkole - kościół vs państwo

- W materiale „Jesień Kościoła” przedstawiana jest współzależność politycznej organizacji systemu edukacji od wpływów Kościoła - „To był szczyt politycznej potęgi polskiego Kościoła. Przyjęło się uważać, że to słowa poparcia polskiego papieża

przesądziły o wyniku referendum europejskiego, choć nie sposób tego zweryfikować. Kościół w imieniu Jana Pawła II stawiał twarde żądania, a politycy wszystkich opcji potulnie je realizowali. Od zaostżenia prawa aborcyjnego, poprzez katechezę szkolną, preferencyjne zasady odzyskiwania mienia, po ratyfikację konkordatu. Kościół okazał się najskuteczniejszą w III RP grupą lobbującą, siłą, która wręcz współrządziła państwem”. Ponadto materiał prezentuje polityków jako wspierających religię w szkołach w trosce o wizerunek publiczny - „Lista dowodów na to, że Zjednoczona Prawica nadal chętnie płaci kościelne serwituty – i materialne, i symboliczne – jest długa. Pierwszy przykład z brzegu to działalność ministra Przemysław Czarnka – wsparcie dla katolickich uczelni, wysoka punktacja dla pism teologicznych czy forsowanie wizji narodowo-katolickiej w programie szkolnym. W obozie władzy obowiązuje niepisana zasada, żeby podczas ślubowania powoływać się na Boga, aby później nie czytać w tabloidach, że ktoś się wyłamał.”

- Autor materiału „Szukanie winnych” przedstawia poparcie dla rozdzielenia oświaty od władzy Kościoła - „Jeżeli dochodziło do czynów haniebnych i wychodzi kurator oświaty i mówi nie, nie, nie sprawdźmy to jeszcze dokładnie, bo to nie wiadomo, bo to jednak siostry, a to jest jednak Kościół więc my będziemy z tym Kościołem żyć dobrze to dla takich ludzi nie ma miejsca w pracy z młodzieżą”
- W materiale „30 lat religii w szkole i co?” przedstawia Kościół, który ingeruje w działania polityczne mające na celu promowanie religii w szkołach z pełnym poparciem i zaangażowaniem - „Hierarchowie żywili też przekonanie, że katecheza to integralny element nauczania publicznego, dlatego zażądali od rządu Tadeusza Mazowieckiego, by religia wróciła w szkolne mury. Rząd się zgodził.”, „Bo kolejnym krokiem z ich strony było żądanie, aby katecheci, podobnie jak nauczyciele, byli opłacani z państwowych pieniędzy. I w tej kwestii hierarchowie dopięli swego”, „Nauczanie religii w szkole miało dać biskupom gwarancję, że katolicyzm w Polsce oprze się sekularyzacji. I pozwolić otrąbić sukces. Dodatkowo – za pieniądze i dzięki infrastrukturze państwa”. Co więcej materiał podkreśla stosunek partii rządzącej do religii i jej rozpowszechniania w szkołach - „Dlatego, wobec spadku zainteresowania lekcjami religii, rząd PiS, który jest bardziej papieski od papieża, chce, by nauka religii nie była przedmiotem, który młodzi wybierają dobrowolnie, ale żeby była obowiązkowa”, „Kościół powinien na takie rozwiązanie przystać, a pomysłów ministra

Przemysław Czarnka unikać jak diabeł święconej wody. Ten bowiem pomylił role: zamiast być ministrem edukacji, staje się ministrem banalizacji katolicyzmu. To zła wiadomość nie tylko dla Kościoła, ale także dla państwa”.

- Autor materiału „Państwo - Kościół: lepsza naprawa niż wojna domowa. Polska 2050 odpowiada krytykom.” przedstawia poglądy dotyczące rozdziału kosztów religii w szkołach pomiędzy państwo a Kościół, sugerując w ten sposób, że finansowanie religii tylko przez państwo może spowodować jej monopol dotyczący środków finansowych - „Co do finansowania lekcji religii – sugerujemy jego podział między Kościół, wspólnoty samorządowe i państwo. Chodzi o to, aby nie powtarzały się już takie sytuacje jak ta z Ustrzyk Dolnych, gdzie burmistrz musiał uciąć wydatki na zajęcia sportowe, bo biskup nie zgodził się na choćby czasowe ograniczenie liczby lekcji religii”.
- „Rugowanie religii” negatywnie prezentuje poglądy partii lewicowych w stosunku do katechetów, sugerując w ten sposób, że liberałowie dyskryminują nauki Kościoła Katolickiego - „Radni Lewicy dyskryminują katolickich uczniów”, „Zauważmy, że tak nielogiczna propozycja ma wielkie wsparcie lewackich mediów. I znowu powracamy do sytuacji, w której podważa się autorytet katechetów. Próbuje przedstawić się ich jako darmozjadów, osoby niekompetentne. To już jest stan jawnych szykan względem tych osób/ Złożenie tej uchwały jest również próbą podważenia autorytetu duchowieństwa, Propozycja złożona przez radnych Lewicy jest więc jednym wielkim zbiorem absurdów”.
- W materiale „Etyka czy ateizacja?” autor analizuje spór dotyczący nauki religii w szkołach zastępując ją etyką. W tekście pojawiają się pytania retoryczne oraz stwierdzenia, które mają umniejszyć pozycji przedmiotu szkolnego „Etyka” - „A może zatrudnić ateistów? Tylko których, bo chyba nie tych marksistowskich, którzy pokazali już ludzkości, na co ich stać. To prawda, że były to „wypaczenia” i nie można przez pryzmat największych zbrodni dokonanych w historii ludzkości patrzeć na wszystkich komunizujących ateistów, ale jednak coś tu zgrzyt.”, “No cóż, nawet sataniści nie mogliby zapewne podjąć się tego zadania, gdyż i oni parodiują lub negują myśl, wiarę czy symbolikę chrześcijańską, a to już tylko krok od jakże niebezpiecznych dla współczesnych polskich dzieci skojarzeń.” Co więcej, autor

materiału wskazuje religie jako jedyny racjonalny wybór w kształtowaniu młodych umysłów - "Chyba że podobnie jak we Francji, pod pozorem świeckości państwa, chce się doprowadzić do jego daleko idącej laicyzacji.", "Wypada w tym miejscu przytoczyć słowa Jana Pawła II, który wyjaśniał, że państwo neutralne światopoglądowo nie oznacza państwa promującego ateizm, a tym się stała obecna Francja.", "Autorka i osoby cytowane w artykule narzekają na koszty prowadzenia katechezy w szkołach. Jednak z ich toku myślenia wynika, że z chęcią by powitały finansowane przez nas wszystkich za pośrednictwem budżetu zajęcia ateizowania dzieci i młodzieży, uzasadniając to nieprzystosowaniem lekcji religii do realiów XXI w., odkryć naukowych i rozwoju wiedzy. Krótko mówiąc, dobrze znany z historii komunizmu argument postępu w walce z ciemnotą religijną.", "To był, pani Anito, brutalny reżim, który niszczył ludzi myślących inaczej. A to, co obecnie pani mówi o Kościele, tylko pokazuje spustoszenie, którego ten ustrój dokonał w głowach wielu niezorientowanych osób.". Ponadto autor materiału całą odpowiedzialność za opozycję do stanowiska popierającego religię w szkołach przypisuje partiom lewicowym - "Wówczas zapewne, tak jak robi obecnie lewica w Polsce, wszelkie wysiłki będą się koncentrowały na usunięciu religii ze szkół w ogóle.", "O to jednak apeluje i w tym kierunku działa Lewica. Jej członkowie nie ukrywają, że najchętniej wyrzuciliby religię ze szkół.", "Niestety kolejny atak na polską szkołę unaocznia nam nie tylko brak umiaru opozycyjnych aktywistów, ale przede wszystkim brak elementarnego zdrowego rozsądku, bez którego nie może być mowy o jakiegokolwiek pozytywnej zmianie naszego systemu edukacji".

- Artykuł „Religia w szkole. Ławki pustoszeją” przedstawia zachwiany wizerunek i wiarygodność nauk Kościoła - „To wypisanie pociechy po komunii lub w kolejnych klasach wynika z różnych postaw, nie tylko z braku wiary lub z rozczarowania Kościołem w Polsce, uwikłanym w afery pedofilskie, atakującym osoby LGBT, sterującym władzą, która liczyć się musi z coraz większą dezaprobatą obywateli. Czasem chodzi o nudę na katechezach, złą atmosferę, niedobre metody wychowawcze, stratę czasu w zdalnym pandemicznym nauczaniu. Czasem łatwiej dziecko po prostu wypisać niż toczyć boje o jakość edukacji.", "Odchodzenie to część odkościelnienia".

3. Księża ponad prawem

- W materiale „30 lat religii w szkole i co?” autor odwołuje się do księży, którzy pomimo łamania prawa nie ponoszą konsekwencji - „Ma dość ‘księży, którzy są ponad prawem’, gdyż państwo nie ściga ich za przestępstwo pedofilii”.
- „Państwo zabiera ziemię rolnikom i daje kościołowi. Pod pretekstem rekompensaty za PRL” to materiał, w którym przedstawia się finansowanie Kościoła uzależnione nie od samej potrzeby posiadania środków przez tę instytucję, ale od polityków, którzy w ten sposób chcą pozyskać potencjalny elektorat - „Po drugie problemem finansowania Kościoła najczęściej nie są same przepisy, tylko praktyka ich stosowania. A ta jest uzależniona wyłącznie od polityki, która jest realizowana w danym momencie. Od krótkookresowych bądź długookresowych korzyści, których w związku z taką polityką spodziewają się ci, którzy ją prowadzą. Jeśli rządzący będą przekonani, że nie opłaca się im prowadzenie realnej polityki wyznaniowej, nośne hasła pozostaną tylko hasłami”.
- W analizowanym przekazie „Suski: Zaraza roznosi się na strajkach. W kościele nikt na niego nie pluje” Kościół został zaprezentowany jako instytucja, która została potraktowana w sposób wyjątkowo pobłażliwy w czasie pandemii - “W związku ze świętami wielkanocnymi rząd nie zdecydował się na zmiany w ograniczeniach dotyczących liczby osób w kościołach”, „Poseł PiS Marek Suski w Radiu Zet bronił decyzji rządu w sprawie kościołów.”, „Dodał też, że nie słyszał o wydarzeniach, które byłyby związane z kościołem i zakażeniami.” Autor przedstawiając brak obostrzeń w kościołach sugeruje, brak spójności rządu w swoich decyzjach i prowokuje odbiorcę do podobnego schematu postrzegania, cytując wypowiedź Marka Suskiego - „Raczej to te strajki, na których pluje się na siebie, roznoszą zarazę. W kościele nikt na nikogo nie pluje. Tam się ludzie przecież nie całują ze sobą tylko siedzą w odległości – wytłumaczył Suski”.
- W materiale „Niedziela dla Boga i wyzysku” autor przedstawia decyzję rządu w sprawie niedzieli niehandlowych jako ruch skierowany ku Kościołowi, sugerując jednocześnie, że Prawo i Sprawiedliwość w ten sposób pragnie zaznaczyć istotną rolę Kościoła - „Przeforsowany przez „Solidarność” zakaz handlu w niedzielę jest

szkodliwym bublek prawnym i symbolem klerykalizacji Polski. Nie uda się go jednak znieść, dopóki władzę sprawuje PiS”.

- „Apel Biskupów o poszanowanie niedzieli” to materiał, w którym autor zadając pytania retoryczne nakierowuje odbiorcę na stanowisko, podkreślające znaczenie niedzieli niehandlowych i krytykuje w ten sposób również opozycję, która oponuje do takiej decyzji rządu.
- “Dlaczego opozycja atakuje wolne niedziele i dlaczego jest przeciwna? Dlaczego sprzyja korporacjom międzynarodowym?”.

DODATKOWE UMOCNIENIE RAMY

W materiale „Pakt Kaczyński-Jędraszewski. Jak ‘kapelan dobrej zmiany’ inspirował prezesa” zostały przedstawione ścisłe zależności prezesa Prawa i Sprawiedliwości z Kościołem. Do materiału została dołączona stworzona fotografia, na której znajduje się zarówno abp Marek Jędraszewski oraz Jarosław Kaczyński. Sugeruje to ich dobre stosunki i jest dodatkowym wzmocnieniem dla ramy “Kościół u władzy państwowej”.

Materiał “Kaczyński i biskupi” przedstawia Kościół jako instytucję, która wywiera nacisk na polityków oraz posiada znaczący głos w podejmowaniu decyzji przez partię rządzącą. Do materiału została dołączona fotografia przedstawiająca Zbigniewa Ziobro, który klęczy przed jednym z kapłanów, co w znacznym stopniu przyczynia się do postrzegania Kościoła, jako mającego wpływ na władzę państwową.

6 RAMA INTERPRETACYJNA: Kościół jako instytucja przemocy seksualnej

OPIS ZNACZENIA RAMY

Temat przemocy seksualnej był jednym z najczęściej poruszanych tematów w polskich mediach w kontekście funkcjonowania kościoła. Ujawnianie afer pedofilskich oraz ścieżki ich zatajania (nierzadko wieloletniego) stało się nieodłącznym wątkiem osłaniania niemoralności i nadużyć księży w analizowanych medialnych materiałach. Dodatkowo, zaczęto opisywać także inne nadużycia na tle przemocy seksualnej i historie braku konsekwencji dla oprawców. Warto odnotować, że pokazuje się tam również pojedyncze przypadki sprawiedliwego ukarania czy przeprosin.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Najwięcej materiałów wpisujących się w temat Kościoła jako instytucji przemocy seksualnej przeanalizowano z prasy (24 materiały), internetu (16) oraz TV (15). Najrzadziej ten temat podejmowały media sprzyjające rządowi, a gdy już się go podjęły, to najczęściej starały się przekonwertować treść, aby wpisać się w ramę interpretacyjną 'Kościół jako oblężona twierdza'.

Podział analizowanych materiałów ze względu na wstępną stronniczość medialną prezentuje się następująco:

Tabela 1e. Podział analizowanych materiałów ze względu na wstępną stronniczość medialną

Media sprzeciwiające się rządowi (29 z 55 analizowanych materiałów)		Media sprzyjające rządowi (5 z 55 analizowanych materiałów)		Media pozostałe (5 z 55 analizowanych materiałów)	
TVN	11	Tygodnik „Do rzeczy”	2	Wirtualna Polska (wp.pl)	5
Tygodnik „Polityka”	1	„Nasz dziennik”	1	„Rzeczpospolita”	3
„Gazeta Wyborcza”	5	Tygodnik „Sieci”	1	Tygodnik „Wprost”	1
OKO.press	6	„Nowe Państwo”	1	„Polska the Times”	1
Tygodnik „Newsweek”	4			Polsat	4
Wyborcza.pl	1			Onet.pl	3
Gazeta.pl	1			„Gość Niedzielny”	2
				„Tygodnik Powszechny”	2

Źródło: opracowanie własne

Podział ze względu na rodzaj medium prezentuje się następująco:

- z internetu przebadano 16 materiałów
- z prasy przebadano 24 materiały
- z TV przebadano 15 materiałów

ZAKRES TEMATYCZNY

Analizowane przekazy medialne wpisujące się w ramę interpretacyjną „Kościół jako instytucja przemocy seksualnej” podejmują w swej treści różne tematy, które można podzielić na następujące kategorie:

1. Ujawnianie księży pedofilów

W przypadku tej kategorii materiałów odnoszących się do jej meritum było na tyle dużo, że nie sposób odnieść się do wszystkich. Poniżej przykłady materiałów, które w sposób najbardziej bezpośredni.

„Komisja ds. pedofilii zawiadomiła prokuraturę, że biskup potraktował księdza ‘po ojcowsku’”

- Daniel Flis, OKO.press, 18.09.2022

- Wpływowy kapelan ziemian molestował 14-latkę. Biskup potraktował go „po ojcowsku”
- Ksiądz Mirosław N., wpływowy duchowny diecezji łowickiej, w marcu tego roku dostał trzy lata więzienia za molestowanie 14-letniego chłopca.
- Biskup łowicki Andrzej Dziuba już w 2016 roku wiedział się o molestowaniu chłopca przez duchownego. Jego jedyną reakcją miało być wysłuchanie księdza i potraktowanie go „po ojcowsku”.
- Dwa lata temu opisywaliśmy historię księdza Piotra S., którego przestępstwa seksualne łowiccy biskupi tuszowali 25 lat.
- Udział w tuszowaniu sprawy innego księdza pedofila.
- To nie jedyne ojcowskie podejście do pedofilii.

"NIEREALNE takie 'nic'"

- Ewa Wilczyńska, „Gazeta Wyborcza”, 16.08.2022

- "Teraz biskup świdnicki Marek Mendyk jest oskarżany o molestowanie ośmiolatka"

„SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI”

- Agnieszka Szczepańska, Wprost, 22 lipca 2022

- który od lat podejmuje niewygodne dla Kościoła tematy – m.in. tuszowanie pedofilii, przyznaje, że DOSTAJE OD KSIĘŻY Z BIAŁEGOSTOKU WIELE NIEPOKOJĄ-

CYCH INFORMACJI NA TEMAT TEGO, CO DZIEJE SIĘ W TAMTEJSZEJ DIECEZJI;

- Co więcej, jeden z duchownych napisał, że już wcześniej zgłaszał to danemu przełożonemu, bp. Edwardowi Ozorowskiemu, ale nie było żadnej reakcji na skandal. Co więcej, sprawa miała zostać zatuszowana.
- Trudno jednak uwierzyć, że jego poprzednicy nic nie wiedzieli. TU JEST CAŁA SERIA ZAPRZECZEŃ. Najpierw nikt nic nie wiedział, potem mówili, że chcieli mu dać szansę. To wszystko jest niewiarygodne.
- władze kościelne powinny rozliczyć nie tylko współpracowników SB, ale mafię lawendową i inne skandale obyczajowe. Ubolewam, że wystarczających działań w tym zakresie nie ma. One są jedynie pozorne, a przecież tuszowanie i niereagowanie na patologię to najgorsze zło.
- Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski podejmuje niewygodne dla Kościoła tematy - m.in. tuszowanie pedofilii.
- Pojawia się w internecie wiele innych informacji dotyczących jakiejś tajemniczej sauny, do której rzekomo mają chodzić księża w Białymstoku, pojawia się problem grupy księży homoseksualnych i zgłaszania nadużyć, jeśli chodzi o osoby nieletnie.

„Najdłuższy proces Kościoła”

- „Czarno na białym”, 15.01.2021

- "kompletna obojętność";
- "ksiądz kazał mi się rozebrać od pasa w dół";
- "gdy ostatecznie chłopak głośno powiedział, że ks. Dymier go wykorzystał"/ "swych ofiar ksiądz nigdy nie przeprosił, pozywa za zniesławienie";
- parasol ochronny ze strony Kościoła na przewinienia księży / poczucie bezkarności;
- ksiądz wykorzystywał seksualnie a został awansowany;
- kompletna obojętność / relikwety myślenia kościelnego, chowajmy bo się zgorszą

2. Krycie pedofilii przez innych hierarchów kościoła

Wpływowy kapelan ziemian molestował 14-latka. Biskup potraktował go „po ojcowsku”.

- biskup łowicki Andrzej Dziuba już w 2016 roku wiedział się o molestowaniu chłopca przez duchownego. Jego jedyną reakcją miało być wysłuchanie księdza i potraktowanie go „po ojcowsku”.
- Dwa lata temu opisywaliśmy historię księdza Piotra S., którego przestępstwa seksualne łowiccy biskupi tuszowali 25 lat.

DRUGI RAPORT

- Komisja zbadała też 40 spraw o których zatajono wiedzę o przestępstwie. Wszystkie dotyczyły osób duchownych.
- Według szefa komisji kościół, choć dziś robi dużo walcząc z pedofilią, to cały czas stawia komisji bariery w dostępie do dokumentów.
- Episkopat czeka na opublikowanie raportu komisji i tego co mówi jej szef na razie nie komentuje.
- Tu jest zbyt dużo lęku, że będą wychodzić nie tylko nowe, ale i stare sprawy i że biskupi stracą nad tym kompletną kontrolę. I że to pójdzie w dwie strony, stare sprawy doprowadzą do świeżych, a świeże do starych.
- Znane komisji przypadki pedofilii dotyczyły [...] ale przede wszystkim duchownych.
- Jaka jest przyczyna, że większość spraw dotyczy duchownych?
- W materiale widzimy nagranie wewnątrz kościoła dokonanego przez dziurkę od klucza. Co symbolizuje hermetyczność i utrudniony dostęp, tajność tej instytucji. (negatywne prezentacja wizualna)
- Widzimy także fragment nagrania zza zamkniętej bramy, przez co nie ma wstępu do kościoła(negatywne prezentacja wizualna)

SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI

- Co więcej, jeden z duchownych napisał, że już wcześniej zgłaszał to danemu przełożonemu, bp. Edwardowi Ozorowskiemu, ale nie było żadnej reakcji na skan-

dal. Co więcej, sprawa miała zostać zatuszowana.

- Trudno jednak uwierzyć, że jego poprzednicy nic nie wiedzieli. TU JEST CAŁA SERIA ZAPRZECZEŃ. Najpierw nikt nic nie wiedział, potem mówili, że chcieli mu dać szansę. To wszystko jest niewiarygodne.
- Władze kościelne powinny rozliczyć nie tylko współpracowników SB, ale mafię lawendową i inne skandale obyczajowe. Ubolewam, że wystarczających działań w tym zakresie nie ma. One są jedynie pozorne, a przecież tuszowanie i niereagowanie na patologię to najgorsze zło.
- Ukrywanie tego działania nie tylko na niekorzyść ofiar, ale i sprawcy, bo nie podlega on leczeniu, terapii czy izolacji.
- Przypomnę, że od czasu skandalu wywołanego przez abpa Juliusza Paetza, nawet po jego śmierci, episkopat sprawy do końca nie wyjaśnił.

Biskup Wiktor Skworec, poprzedni ordynariusz tarnowski, mimo zarzutów o tuszowanie pedofilii awansował i został arcybiskupem.

TO DOPIERO POCZĄTEK

- Ksiądz Andrzej Dębski ukarany za nieprzyzwoite zachowania jest nieodrodnym synem własnej diecezji. Tolerowane przez lata w Białymstoku patologie dały przyzwolenie na bezkarność takich jak on duchownych.
- Tam jest mafia. Wszyscy kryją swoje skandale. Wiedzieli wszyscy. Księża w diecezji wiedzieli o tych rzeczach. Nikt nic nie robił. Bo ks. Dębski był wysoko postawiony”.
- Byłem w szoku, bo gdy rozmawiałem z ks. Dębskim, był wstrząśnięty nie tym, co zrobił, ale tym, że ktoś o tym wie.
- Był współpracownikiem SB i tuszował kościelną pedofilię, sam będąc seksualnym drapieżcą.
- Dębski miał jej za milczenie proponować pieniądze i pomoc w załatwieniu pracy, ale kobieta zdecydowała się poinformować o sprawie znajomego księdza, a ten miał ją zgłosić ówczesnemu metropolicie abp. Tadeuszowi Wojdzie. Ten jednak, jak twierdzi kobieta, „zamiótł sprawę pod dywan”, bo jedyną wówczas karą dla Dębskiego była utrata stanowiska prefekta białostockiego seminarium.

Obirek próbuje zrozumieć papieża Franciszka i się poddaje. Nie znajduje usprawiedliwienia

- krycie pedofilów w sutannach

BLISKIE KONTAKTY STANISŁAWA DZIWISZA

- Dziwisz stolica apostolska zwolniła z wszelkiej odpowiedzialności w tej sprawie.
- Rakoczy zamiótł sprawę Szymika pod dywan. Zamiast chronić ofiarę, chronił sprawcę.
- Wizycie Stanisław Dziwisz nie poinformował o możliwości popełnienia czynów o charakterze seksualnym żadnego organu powołanego do ścigania przestępstw” czytamy w dokumentach Prokuratury Rejonowej w Żywcu.
- Największym błędem kardynała jest strategia zaniechania i przemilczania.
- Rigali podał się do dymisji po doniesieniach, że jego archidiecezja nie reagowała w sprawie 37 księży oskarżonych o pedofilię.

Kościół uzależnił się od władzy

- Jeżeli chodzi o stronę kościelną, to jest ogromny opór materii, mówiąc najdelikatniej. Teraz ten proces jest zatrzymany. Praktycznie nie ma też decyzji Watykanu.
- Ojciec Święty obiecywał, że te sprawy będą rozwiązywane w ciągu kilku miesięcy. A mamy tu w Polsce klasyczne przypadki, w których do tej pory Watykan się nie wypowiedział. Z jednej strony więc dobrze, że prawo świeckie poszło do przodu w tych sprawach, natomiast w Kościele jest zahamowanie. Jak idzie wyjaśnienie przypadków pedofilii w Kościele?
- Ale inne sprawy do tej pory są niewyjaśnione i nierozwiązane. I nie ma też ruchu ze strony Watykanu.
- Nie wiemy, jaki będzie efekt, co jednak nie zmienia tego, że od strony prawa kościelnego zaniedbań jest o wiele więcej, natomiast brak jest decyzji Watykanu.
- Niektórzy to wykorzystują, żeby właśnie nie podejmować pewnych decyzji.
- Ówczesny biskup pomocniczy poznański Marek Jędraszewski stanął nie po stronie ofiar, ale po stronie sprawcy. w sprawie polityki międzynarodowej popełnia kar-

dynamalne błędy.

- Abp Marek Jędraszewski, przy całym szacunku do niego, od 20 lat nie chce wyjaśnić sprawy abp. Juliusza Paetza, który dopuszczał się molestowania na tle homoseksualnym młodych kleryków i księży.

Sąd nie dla kościelnych hierarchów

- biskupi, którzy przed laty ukrywali pedofilię
- "Bo choć nie może ich ukarać świecki wymiar sprawiedliwości, to może to zrobić kościelny. Ma do tego narzędzia i z nich korzysta."

Polska bez księży

- Do przypadków tuszowania dochodzi cały czas. Co najgorsze, część wiernych w imię fałszywie pojętej solidarności z Kościołem zdaje się tym nie przejmować. Akceptacja dla zgorśnień w Kościele jest wciąż zbyt wysoka.

NIEREALNE takie "nic"

- "Najbardziej mnie boli, że mówi, że to kłamstwo, że to się nie stało. Dla niego to było takie „nic”, a mi zniszczyło życie.”;
- Może dlatego obmacywanie dzieci wydaje mu się normalne? Ja wtedy też myślałem, że tak musi być.

Ks. Strzelczyk: "Dobrze, że ten miecz już na Kościół spadł"

- zdarzało się krycie sprawców przestępstw seksualnych. Chroniono wizerunek sprawców, a nie ofiar./przedstawiciele Kościoła starają się załatwiać sprawy sumienia za pomocą prawa państwowego, a nie na drodze przekonania ludzi do wartości

Benedykt XVI – upadek mitu

- wbrew zapowiedziom papieża Franciszka, nie wyraża zainteresowania współ-

pracą z organami państwa w zakresie wyjaśniania spraw dotyczących nadużyć; pedofil, gwałciciel swoich dzieci, narkoman;

- Ileż brudu jest w Kościele, a dokładnie wśród tych, którzy w kapłaństwie powinni należeć całkowicie do Niego! Ile dumy, ile samowystarczalności.

3. Przemoc seksualna wśród księży – pozostałe wątki

NIEREALNE takie "nic"

- To, co zobaczyłem w seminarium, to był dla mnie szok. Tu para, tam para, chłopaki świetnie się w tym odnajdywali. Ja tak nie chciałem.
-
- przeprosił mnie biskup
- "Gość ma problem. Ktoś, kogo ledwie znamy, nie powinien wyskakiwać z takimi pytaniami"
- "zapytał o moją opinię na temat seksu oralnego. Zdębiałam. Czy to propozycja?"
- "Czepiał się za koszulki z Iron Maiden, uczninicy zwrócił uwagę, że ubiera się jak prostytutka."
- "Rodzice nastoletnich uczennic oskarżyli go o robienie im masażu."

SEKSSKANDAL W BIAŁOSTOCKIEJ DIECEZJI

- Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski przyznaje, że ma wiele sygnałów o skandalach obyczajowych w białostockim Kościele.;
- ks. Andrzej Dębski, wieloletni rzecznik białostockiej kurii, współautor programów TVP dla dzieci oraz kapelan Jagiellonii Białostok wysyłał do kobiety smsy z propozycjami seksualnymi, a na jednym z filmików miał się masturbować.
- Rzeczpospolita ujawnia, że Paetz seksualnie molestował kleryków.
- ikon katedry złożony z symboli męskich i kobiecych - w zestawieniu z tematyką tekstu wskazuje na problemy obyczajowe Kościoła. (pozytywna prezentacja wizualna)
- ks. Andrzej Dębski, wieloletni rzecznik białostockiej kurii, współautor programów TVP dla dzieci oraz kapelan Jagiellonii Białostok wysyłał do kobiety smsy z propozycjami seksualnymi, a na jednym z filmików miał się masturbować.

- Okazało się, że (ks. Tadeusz Wojda) zachowuje się jak dziecko we mgle. / był ode-
rwany od polskich realiów.
- Taka osoba jak ks. Dębski wymaga resocjalizacji.
- Sprawa ks. Andrzeja Debskiego z archidiecezji białostockiej, odsuniętego od
czynności kapłańskich po skandalu, jaki opisuje Gazeta Wyborcza, budzi wiele kon-
trowersji i zatacza coraz większe kręgi.

TO DOPIERO POCZĄTEK

- Byłem zaskoczony skalą i wulgarnością tych wiadomości, bo o romansach ks.
Andrzeja mówiło się w środowisku białostockim od dawna.
- „Jak to możliwe, że taki człowiek – niedojrzały osobowościowo i zdeprawowany
moralnie – został wyświęcony na księdza ponad 20 lat temu oraz jak to możliwe, że
człowiek tak zaburzony seksualnie był prawą ręką kilku biskupów w Białymstoku?”.
- Dla mnie najbardziej porażająca była nie treść wulgarnych wiadomości wysyła-
nych przez ks. Dębskiego ani nawet film, na którym duchowny się masturbuje, tyl-
ko nagranie z programu „Ziarno”, w którym z szerokim uśmiechem namawia dzieci
do pozdrowienia cioci Oli. Jakim trzeba być człowiekiem, aby dopuszczać się takich
manipulacji na dzieciach?
- taki człowiek niedojrzały osobowościowo i zdeprawowany moralnie
- człowiek tak zaburzony seksualnie
- wszyscy wiedzieli, że Gulbinowicz lubi złapać za kutasa, ale tylko Sławoj Leszek
Głódź wie, co z tym zrobić
- (Edward Ozorowski) był współpracownikiem SB i tuszował kościelną pedofilię,
sam będąc seksualnym drapieżcą
- Razem prowadzili kampanię przeciwko LGBT.
- Podczas pierwszego Marszu Równości w Białymstoku w 2019 roku Dębski za-
chęcał do udziału w kontrmanifestacji. Doszło do aktów przemocy, pobić i palenia
tęczowych flag, w czym przodowali kibole miejscowej Jagiellonii. Ks. Dębski był klu-
bowym kapłanem. Do głównych starć doszło przed katedrą.

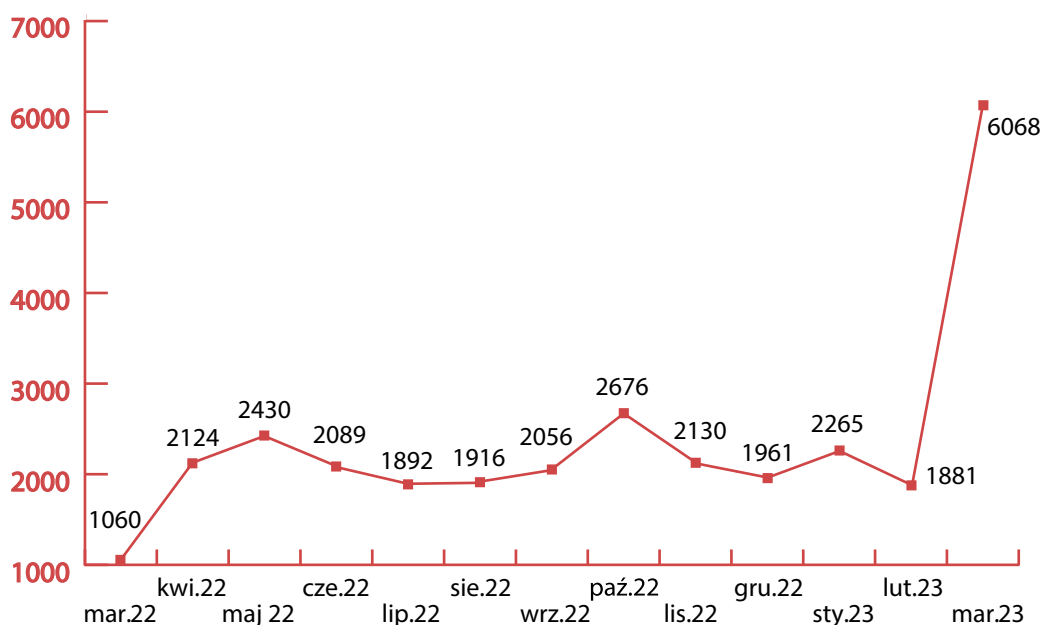

POST SCRIPTUM 2023

Temat stanu i roli kościoła katolickiego stanowi ciągle żywą debatę w polskich mediach. Przykład stanowi dokument „Franciszkańska 3” w programie „Czarno na białym”, po którego publikacji zainteresowanie postacią Jana Pawła II (wyszukiwanego narzędziem SentiOne jako „Jan Paweł II”, „Karol Wojtyła” oraz „papież Polak”) wyraźnie wzrosło, głównie w kontekście omawianej tu ramy interpretacyjnej. Szczegóły przedstawiają się następująco:

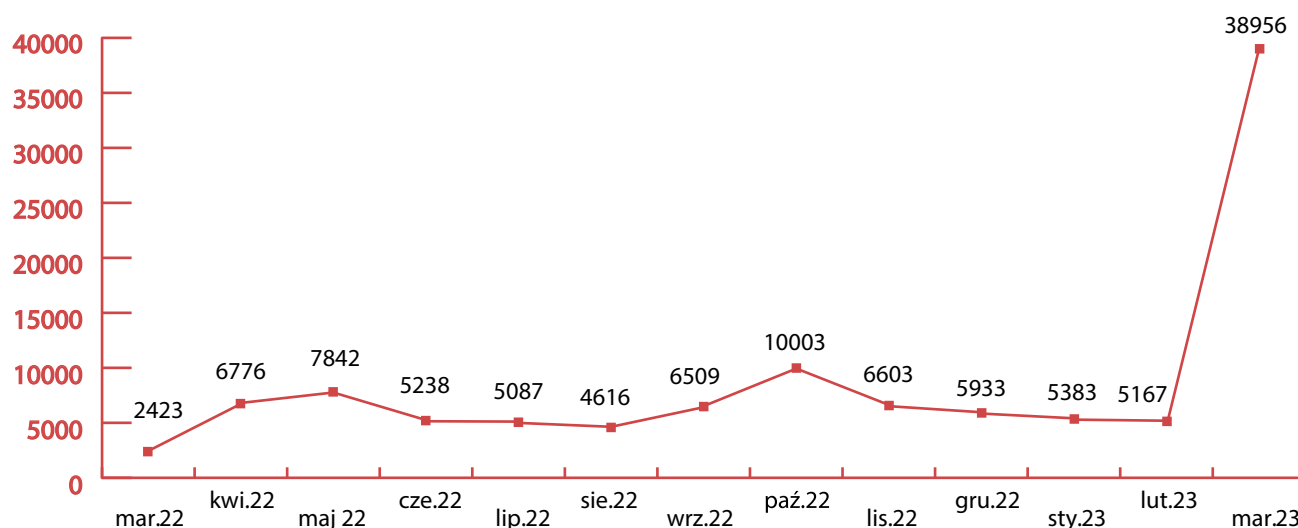
- w liczbie artykułów publikowanych na portalach internetowych – prawie trzykrotnie w stosunku do wcześniejszego miesiąca w ciągu roku (z 1881 w lutym 2023 do 6068 w marcu 2023),
- w ogólnej liczbie wzmianek publikowanych w Internecie – ponad siedmiokrotnie (z 5167 w lutym 2023 do 38956 w marcu 2023).

Wykres 1e. Rozkład wzmianek o Janie Pawle II na portalach internetowych w ciągu roku (18.03.2022 – 18.03.2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników pozyskanych z SentiOne

Wykres 2e. Rozkład wzmianek o Janie Pawle II w ciągu roku (18.03.2022 – 18.03.2023) – ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z SentiOne

Najwięcej wpisów, które o wspominały o Janie Pawle II, opublikowano na Twitterze - ponad 24 tys. Ponadto prawie 8 tys. na Facebooku i ponad 5,8 tys. artykułów na portalach informacyjnych. W okresie 4-18.03.2023 sentyment SentiOne spośród tych ponad 38 tysięcy wzmianek przypisał negatywny wydźwięk do 2444 wpisów, a pozytywny do 1371.

- (sentyment dla samych artykułów medialnych się nie oblicza w tym przypadku!)
- A sentyment dla „Franciszkańska 3”: 6849 wszystkie, 40 pozytywnych, 371 negatywnych. Wydźwięk 62 mln (47 tys. pozytywne, 3 mln negatywne)

Zasięg wszystkich wzmianek został oszacowany przez SentiOne na ok. 125 mln, z czego 113 stanowiły social media (62 mln Twitter, 51 mln Facebook), a ok. 10 mln pochodziło ze stron internetowych. Te o negatywnym wydźwięku odnotowano 8 mln, a o pozytywnym 2 mln.

Materiały dotyczące Jana Pawła II (wyszukiwanego narzędziem SentiOne jako „Jan Paweł II”, „Karol Wojtyła” oraz „papież Polak”) opublikowały:

- tvp.info – 59 materiałów
- tvn24.pl – 37
- polsatnews.pl – 29

Poszukując materiałów jako „Franciszkańska 3”, tendencja się nieco odwróciła:

- tvn24.pl – 32
- tvp.info – 20
- polsatnews.pl – 10

TVN24.pl wspominał więc częściej o dokumencie, a postać JP II przywołał tylko 5 razy w tytułach materiałów, a 7 razy Karola Wojtyłę:

- "To, co odkryliście, jest przełomowe, bo pokazuje, że Jan Paweł II wiedział, że ten problem istnieje" (11.03.2023)
- Przesłanki seksualne w Kościele. Jak papież Jan Paweł II zmienił kodeks i "osłabił rangę" (8.03.2023)
- Białkowska: nie da się w tej chwili utrzymać tezy, że Jan Paweł II nie wiedział, nie zdawał sobie sprawy (7.03.2023)
- Co Jan Paweł II wiedział o pedofilii w Kościele? Program specjalny po reportażu "Franciszkańska 3" (6.03.2023)
- Jan Paweł II wiedział o pedofilii w Kościele. Jako kardynał "chronił przede wszystkim instytucję, a nie ofiary" (6.03.2023)
- Karol Wojtyła wiedział o pedofilii w Kościele. Papież Franciszek: w tamtych czasach wszystko tuszowano (13.03.2023)
- Karol Wojtyła wiedział o pedofilii. "Nie można przekreślać dorobku Jana Pawła II, ale jego biografię trzeba napisać na nowo" (7.03.2023)
- Episkopat: ocena decyzji i działań Karola Wojtyły wymaga dalszych badań archiwalnych (7.03.2023)
- Reportaż o faktach z życia Karola Wojtyły. Ojciec Guzyński i publicyści komentują (7.03.2023)
- Marcin Gutowski o reportażu z cyklu "Bielmo": odpowiedź na pytanie, co wiedział Karol Wojtyła, była rzeczywiście tam (6.03.2023)

- Barbara Labuda: ocena Karola Wojtyły nie może być jednoznaczna (6.03.2023)
- Gutowski: nie będzie można powiedzieć, że Karol Wojtyła nie wiedział, że księży wykorzystują nieletnich (6.03.2023)

Podczas gdy TVP.info robiło głównie materiały o ataku na kościół i niepodważalności autorytetu JP II (absolutnie całe spektrum manipulacji kryzysowej i naprawy wizerunku):

- Marsz w obronie dobrego imienia św. Jana Pawła II w Nowym Targu (18.03.2023)
- Kompromitacja TVN. Dziennikarze demaskują manipulacje w materiale o Janie Pawle II (17.03.2023)
- „Szedł przed nami jak Mojżesz, wyprowadził z niewoli”. Episkopat ponawia apel (16.03.2023)
- Lewica wesprze zmiany nazwy ulic i szkół im. Jana Pawła II. Co na to Polacy? (16.03.2023)
- Jak zadziałał atak stacji TVN na Jana Pawła II [SONDAŻ] (15.03.2023)
- Prezes KRRiI: Rośnie liczba skarg po emisji filmu „Franciszkańska 3” (15.03.2023)
- Hiszpański profesor: Uderzenie w Jana Pawła II to cios w dzisiejsze państwo polskie (15.03.2023)
- Gliński: Atak na św. Jana Pawła II to opozycyjna taktyka spalonej ziemi (15.03.2023)
- S.Karczewski: Senat również powinien przyjąć uchwałę w sprawie obrony dobrego imienia św. Jana Pawła II (14.03.2023)
- „Kazanie o kremówkach”, czyli co Borys Budka zapamiętał z nauczania Jana Pawła II (13.03.2023)
- Rektor UKSW: Staję w obronie Jana Pawła II (13.03.2023)
- „Łapy precz od Jana Pawła II”. Mocny transparent na Legii (12.03.2023)
- Atak na TVP, obrona św. Jana Pawła II i wiosenna ofensywa PiS (12.03.2023)
- „Cios wymierzony w jedność”. Morawiecki komentuje ataki na Jana Pawła II (12.03.2023)
- Morawiecki: Atak na Jana Pawła II to próba wywołania cywilizacyjnej wojny w Polsce (8.03.2023)
- Oświadczenie KEP nt. reportażu dotyczącego kardynała Karola Wojtyły (7.03.2023)

7 RAMA INTERPRETACYJNA: **Kościół ostoją codzienności i fundamentem polskości**

OPIS ZNACZENIA RAMY

Kościół jako ostoja codzienności i fundament polskości jest w polskich mediach przedstawiany jako organizacja odpowiadająca potrzebom ludzi, pomagająca im w potrzebie, świecąca przykładem. Organizowane przez Kościół wydarzenia, takie jak pielgrzymki i procesje, są popularne, a wierni chętnie biorą w nich udział. Poza tym, Kościół jest symbolem Polski, jest częścią tożsamości Polaków. Nie byłoby Polski i polskości bez Kościoła, a Kościół chroni tradycyjnych wartości polskich, będących jednocześnie wartościami chrześcijańskimi.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Ramę „Kościół ostoją codzienności i fundamentem polskości” zidentyfikowano w 40 materiałach w 15 różnych mediach. Materiałów z użyciem owej ramy było najwięcej w mediach sprzyjających rządowi, w których odnotowano 28 takich treści. W pozostałych grupach mediów owa rama jest rzadziej stosowana - w mediach pozostałych zauważono 9 materiałów, w których pojawiła się ta rama, w mediach sprzyjających opozycji zaś jedynie 3 takie materiały.

Jeśli chodzi o pojedyncze tytuły medialne, najwięcej materiałów z użyciem tej ramy pochodzi z telewizji publicznej. W TVP1 potwierdzono aż 12 materiałów, w których stosowano ową ramę. Na drugim miejscu pod względem ilości materiałów z tą ramą znalazł się „Nasz Dziennik”, media bezpośrednio związane z środowiskiem katolickim. Wśród artykułów opublikowanych na łamach „Nasz Dziennik” 7 artykułów stosowało ową ramę. Podium zamyka „Do rzeczy”, tygodnik mający charakter konserwatywno-liberalny i popierający partię rządzącą.

Grafika 1f. Negatywna prezentacja wizualna

Media sprzyjające rządowi

12 MATERIAŁÓW Z:
TVPi

„OPOZYCJA ESKALUJE
NIENAWIŚĆ”

„ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”

„Z MARYJĄ POŚLANI W POKOJU”

„BOGU DZIĘKUJECIE, DUCHA NIE
GĄSCIE”

„ŚWIĘTO ZESŁANIA DUCHA
ŚWIĘTEGO”

„ZAKŁADNICY LEWICOWEJ
POPRAWNOŚCI”

„WYJĄTKOWA MODLITWA NA
JASNEJ GÓRZE”

„SZCZEPIONKI RATUJĄ ŻYCIE”

„POMOC DLA OFIAR
ROSYJSKIEGO LUDOBÓJSTWA”

„ŚWIĘTO ZESŁANIA DUCHA
ŚWIĘTEGO”

„DRUGI DZIEŃ ŚWIAT
WIELKANOCNYCH”

„Tytuł niedostępny”

7 MATERIAŁÓW Z:
Nasz Dziennik

„Kapelan też leczy”

„Inwestycja z wizją”

„Drugi zamach na papieża”

„Unia głucha na prześladowania
chrześcijan”

„Marginalizowanie Kościoła”

„Ratujmy Polskę”

„Cel: zniszczyć Kościół”

4 MATERIAŁY Z:
Do rzeczy

„Co wynika z religii o. Adama
Szustaka”

„Ukraina i Christianitas: nadzieje
i złudzenia”

„Sposób na rewolucję”

„Kościół w pandemii”

1 MATERIAŁ Z:
TV Trwam

„Nasz Dziennik’ na Jasnej Górze”

1 MATERIAŁ Z:
Gazeta Polska

„BEZBŁĘDNE ZAKONNICE”

1 MATERIAŁ Z: niezalezna.pl

„Tato – bądź, prowadź, chroń’. Ulicami Warszawy przeszedł Narodowy Marsz dla Życia i Rodziny.”

2 MATERIAŁY Z: Wpolityce.pl

„To zdjęcie przejdzie do historii! Fotografia papieża całującego tatuaż obozowy ocalałej Polki na pierwszej stronie ‘L'Osservatore Romano’ ”

„Słowa ks. prof. Guza o pandemii i restrykcjach wywołały burzę. Co powiedział duchowny? Internauci są podzieleni w ocenie”

Media sprzeciwiające się rządowi

2 MATERIAŁ Z: TV Trwam

„prawo protestu”

„pielgrzymki u celu”

1 MATERIAŁY Z: Gazeta Wyborcza

„Czym zastąpić podręcznik do HiTu?”

Media pozostałe

2 MATERIAŁY Z: Gość Niedzielny

„Twarde słowa prawdy”

„Decydujmy odpowiedzialnie”

3 MATERIAŁY Z: Tygodnik Powszechny

„BOŻE ŚCIERNISKO”

„ZACHOWANIE NIEZAKONNE”

„Szafa na krzesła”

1 MATERIAŁ Z: Polsat

„RUSZYŁY PIELGRZYMKI”

Źródło: opracowanie własne

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama interpretacyjna podejmuje w przeanalizowanych materiałach tematy:

1. Kościół jako fundament polskości

- W materiale „prawo protestu” Kościół utożsamiany jest z polskością więc krytyka Kościoła jest jednocześnie krytyką Polski „To jest podnoszenie ręki na Kościół, a to oznacza także podnoszenie ręki na Polskę.”
- W materiale „Młodersi” wartości chrześcijańskie utożsamiane są z wartościami polskimi „(Uczestnicy protestów to) wrogowie Polski i zagrożenie dla polskich wartości chrześcijańskich.”
- „BOŻE ŚCIERNISKO” - materiał odnosi się do wartości Kościoła, które są postrzegane jako niezbędne dla trwania narodu Polskiego. „Spadkiem po tym jest, według Portera-Szűcsa, głębokość problemu, jaki polski Kościół ma z aborcją i antykoncepcją. Nie traktuje ich jako kwestii indywidualnych wyborów etycznych, ale jako sprawę przetrwania narodu. Dlatego tak szeroko przyjęto się porównywanie aborcji do Holocaustu albo „cywilizacji śmierci”, pojęcia powtarzanego przez Jana Pawła II.”
- Artykuł „Cel: zniszczyć Kościół” odnosi się do postaci abp. Antoniego Nowowiejskiego i wskazuje na jego zasługi w budowaniu państwowości w oparciu o Kościół. „bł. ks. abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego "był czołową postacią Kościoła katolickiego w Polsce. Przyczynił się do budowania Rzeczypospolitej nie tylko na terenie diecezji, ale i w centralnej Polsce.”
- „Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU” - materiał ten odnosi się do pielgrzymki i chwali osoby w niej uczestniczące pokazując, że są jednocześnie osobami wierzącymi jak i Polakami. „Gdy się widzi ten tłum, blisko stutysięczny, ludzi niezwykle radosnych, zjednoczonych ze sobą, wierzących, ale też oddających szacunek Polsce, polskości, wielkich patriotów.”; „Dziękuję wam, że przy wszystkich tych wartościach niezłomie trwacie, że bronicie rodziny, że bronicie życia, że bronicie Polski i wszystkiego co polskie.”

- W materiale „OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ?” ukazane jest połączenie Kościoła z narodem. Dzięki wierze i chrześcijaństwu naród ma być silniejszy. „Naród wierzący jest po prostu narodem mocniejszym.”; „Kościół jest siłą tego narodu.”; „Jeśli przyjdą niszczyć ten naród, zaczną od kościoła, gdyż ten kościół jest siłą tego narodu.”
- „Drugi zamach na papieża” - materiał ten wskazuje, że naród polski posiada duszę chrześcijańską, dlatego Polska jest nierozdzielnie związana z Kościołem. „Dlatego ci, którzy bezpodstawnie uderzają w św. Jana Pawła II, chcą zniszczyć chrześcijańską duszę polskiego Narodu – zwraca uwagę ksiądz profesor. Wskazuje, że atak na św. Jana Pawła II to walka o oderwanie Polaków od chrześcijańskich korzeni, od tradycji, kultury, na straży których on stał”.
- „Ojczyzna jest jak matka” ukazuje rolę modlitwy w życiu społecznym a w szczególności w życiu publicznym w Polsce. „Jako chrześcijanie możemy dać Ojczyźnie to, co dla nas bezcenne: naszą modlitwę.”; „Z modlitwy wynika nasze praktyczne orientowanie się w świecie, sprawach i zadaniach, jakie Pan Bóg przed nami stawia – akcentuje. – Modlitwa ma nam uświadamiać, jak wiele powinniśmy dawać naszej Ojczyźnie – od prawych sądów na jej temat poprzez mądre wybieranie ludzi, którzy Ojczyznę kierują, aż do uznania władzy Pana Boga, także nad ziemską rzeczywistością.”
- „Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia” - w tym materiale chrześcijaństwo łączy się nie tylko z polskością ile z chrześcijańskim dziedzictwem całej Europy, ponownie podkreśla się duszę chrześcijańską, która tym razem jest duszą całej Europy. „pisał, że ma dziś miejsce próba „nadania Europie oblicza wykluczającego dziedzictwo religijne, a w szczególności głęboką duszę chrześcijańską, przez stanowienie praw dla tworzących ją ludów, w oderwaniu od ich życiodajnego źródła, jakim jest chrześcijaństwo”. Ojcu Świętemu nie chodziło więc o odwrócenie anonimowego procesu społecznego, zamianę kulturowego „klimatu”, ale o powstrzymanie „stanowienia praw” niszczących chrześcijańską duszę Europy. Nadzieje te pogrzebano razem z papieżem.”
- „ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI” - w tym materiale Polska jest jednym z niewielu krajów w których chrześcijaństwo nadal funkcjonuje w sposób pożądaný przez

autorów. „Jesteśmy może ostatnim bastionem chrześcijaństwa w Europie, prawdopodobnie też na świecie”.

2. Kościół społecznie odpowiedzialny jako wzór moralności

- W materiale „Unia głucha na prześladowania chrześcijan” Kościół jest przedstawiany jako czasami jedyny podmiot, który działa moralnie i wyznaje moralne wartości. Ponadto pomaga potrzebującym i daje świadectwo dobroci. - „Kościół w takich miejscach jest wszystkim.”; „Wyjaśnił, że Kościół zapewnia pożywienie, dach nad głową. Niesie też pomoc medyczną. – Pracujący tam kapłani oraz siostry zakonne dają przepiękne świadectwo życia i wierności Chrystusowi oraz swojej misji. Niesie też pomoc medyczną.”; „Księża, misjonarze oraz siostry zakonne często są jedynymi osobami znajdującymi się w miejscach odległych, gdzie nie ma szkoły czy administracji publicznej. – Ludzie z krajów, które obejmujemy pomocą, podkreślają, że siostry zakonne oraz księża są dla nich gwarantem bezpieczeństwa.”
- Materiał „Marginalizowanie Kościoła” ukazuje księży jako osoby pomagające społeczności lokalnej, przede wszystkim młodzieży, są pokazywani jako wzór dobrej pracy: „Osobiście każdego dnia spotykam kapłanów niesamowicie zaangażowanych w pracę duszpasterską, pomagających wychowywać młodzież, od których emanuje wielkie dobro”.
- „Kapelan też leczy” - w tym materiale księża kapelanie są bardzo ważnym elementem społeczności, którego nie da się zastąpić - „Posługa kapłanów jest niezastąpiona, bez Was nasze życie byłoby trudniejsze.”
- „DRUGI DZIEŃ ŚWIĄT WIELKANOCNYCH” - ukazanie poruszania przez Kościół tematów obecnych i stawianie się po stronie ofiar. - „Mam nadzieję, że nasze modlitwy też pomogą naszym przyjaciołom z Ukrainy.”

3. Kościół inkluzywny i przyciągający

- „RUSZYŁY PIELGRZYMKI” - w tym materiale Kościół przyciąga do siebie wielu wiernych, którzy wyruszyli na pielgrzymki. Zachęca wszystkich do udziału, również osoby niepełnosprawne. Pokazywana jest wyjątkowość pielgrzymek, ich piękno. „Ruszyła Warszawska pielgrzymka metropolitalna. 2 000 osób już idzie, ale będą dołączać następnie. Wierni idą z różnych miejsc Polski.”; „Ile osób tyle intencji. Każda wyjątkowa.”; „Udział w niej może wziąć każdy.”; „Tego nie da się opisać słowami, to trzeba przeżyć.”; „Jeżeli ktoś ma, czuje jakąś odrobinę chęci, odrobinę odwagi do tego. Piękna przygoda.”; „idąc z osobami niepełnosprawnymi, gdy widzimy jaki ogromny trud muszą, żeby pokonać te 260 km, my się od nich uczymy.”; „21 piesza pielgrzymka niepełnosprawnych, która ruszyła z Warszawy do Częstochowy, pokazuje, że ograniczenia nie istnieją.”
- „Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU” - materiał pokazuje pielgrzymkę jako wydarzenie, podczas którego ludzie odczuwają radość i zjednoczenie: „Gdy się widzi ten tłum, blisko stu tysięcy, ludzi niezwykle radosnych, zjednoczonych ze sobą, wierzących, ale też oddających szacunek Polsce, polskości, wielkich patriotów.”
- „Nagonka na wiernych” - ten materiał z kolei pokazuje, że Kościół jest otwarty na osoby, które nie mogą uczestniczyć w uroczystościach religijnych i wychodzi im naprzeciw: „Aby umożliwić wiernym udział w nich, ks. prał. dr Mirosław Cholewa z podwarszawskiej Magdalenki zdecydował o zainstalowaniu telebimów na terenie przylegającego do świątyni parku. (...)Dzięki temu w bezpośredniej bliskości świątyni wezmą udział w Misterium i przyjmą Komunię św. – relacjonuje ksiądz proboszcz”.
- „DRUGI DZIEŃ ŚWIĄT WIELKANOCNYCH” - ukazanie, że nadal w kościołach jest wielu wiernych - „I mimo że uczestnictwo w mszy świętej nie jest dziś obowiązkowe, w kościołach modliły się tłumy wiernych”.

Podróż „**Kościół jako fundament polskości**” jest wzmacniana na kilka sposobów:

- **poprzez zestawienie w jednym szeregu Kościoła, Boga, wiary i ojczyzny (Polski):**

- „Nasz Dziennik” na Jasnej Górze”: „(Nasz Dziennik) Powstał w porywie serca oraz umiłowaniu prawdy, Boga i ojczyzny.”; „tym kapitałem był idealizm, było pragnienie, pragnienie głoszenia prawdy, pragnienie służby panu Bogu, Kościołowi, ojczyźnie.”
- „Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU”: „Gdy się widzi ten tłum, blisko stutysięczny, ludzi niezwykle radosnych, zjednoczonych ze sobą, wierzących, ale też oddających szacunek Polsce, polskości, wielkich patriotów.”; „Dziękuję wam, że przy wszystkich tych wartościach niezłomnie trwacie, że bronicie rodziny, że bronicie życia, że bronicie Polski i wszystkiego co polskie.”
- poprzez podkreślenie tego, że wartości polskie to wartości chrześcijańskie:
- „Tato – bądź prowadź, chroń. Ulicami Warszawy przeszedł Narodowy Marsz dla Życia i Rodziny”: „Chcę, żeby żyły w kraju, w którym będą mogły zakładać chrześcijańskie rodziny i wychowywać swoje własne dzieci zgodnie z własnymi wartościami. Chcę, by widziały Polskę, jaka jest tutaj, na tym placu.”
- „Młodersi”: „(Uczestnicy protestów to) wrogowie Polski i zagrożenie dla polskich wartości chrześcijańskich.”
- „BOŻE ŚCIERNISKO”: „Spadkiem po tym jest, według Portera-Szűcsa, głębokość problemu, jaki polski Kościół ma z aborcją i antykoncepcją. Nie traktuje ich jako kwestii indywidualnych wyborów etycznych, ale jako sprawę przetrwania narodu. Dlatego tak szeroko przyjęło się porównywanie aborcji do Holokaustu albo „cywilizacji śmierci”, pojęcia powtarzanego przez Jana Pawła II.”
- „Czym zastąpić podręcznik do HiTu?”: „o to, że jest dobra to widać, jak niepolscy Polacy się denerwują.”

- **poprzez podkreślenie zasługi Kościoła na rzecz ojczyzny w przeszłości:**

- „Cel: zniszczyć Kościół”: „bł. ks. abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego ”był czołową postacią Kościoła katolickiego w Polsce. Przyczynił się do budowania Rzeczypospolitej nie tylko na terenie diecezji, ale i w centralnej Polsce.”
- „OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ?”: „Naród wierzący jest po prostu narodem mocniejszym.”; „Kościół jest siłą tego narodu.”; „Jeśli przyjdą niszczyć ten naród, zagną od kościoła, gdyż ten kościół jest siłą tego narodu”.

- **poprzez sugerowanie lub stwierdzenie, że atak na Kościół równa się atakowi na Polskę:**

- „prawo protestu”: „To jest podnoszenie ręki na Kościół, a to oznacza także podnoszenie ręki na Polskę.”
- „Młodersi”: „(Uczestnicy protestów to) wrogowie Polski i zagrożenie dla polskich wartości chrześcijańskich.”

DODATKOWE UMOCNIENIE RAMY

Różne standardy

W 11 materiałach stwierdzono stosowanie różnych standardów wobec różnych osób/podmiotów/grup. W materiałach faworyzowano Kościół, związane z nim organizacje (np. Radio Maryja) i pojęcia (np. wiara, wartości katolickie, rodzinne, poglądy prawicowe) oraz popierających go ugrupowania polityczne i polityków (np. partia rządząca, Prawo i Sprawiedliwość), pokrzywdzono natomiast ludzi lub grupy krytykujące Kościół, (np. opozycja, Platforma Obywatelska, środowiska lewicowe itd.) czy poglądy odmienne od tych głoszonych przez Kościół (np. bezbożnictwo/ateizm, wartości liberalne).

Tabela 1f. Stosowanie różnych standardów wobec grup

Tytuł materiału	Strona pokrzywdzona	Strona faworyzowana
Ratujmy Polskę	bezbożnictwo/ateizm	wiara
OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ	opozycja Platforma Obywatelska Donald Tusk Ludzie, którzy nie zgadzają się z postępowaniem Kościoła	partia rządząca Prawo i Sprawiedliwość Kościół Katolicki Jarosław Kaczyński
ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI	Opozycja oraz środowisko LGBT+	Kościół katolicki

ZAKŁADNICY LEWICOWEJ POPRAWNOŚCI	Osoby o poglądach lewicowych	Osoby o poglądach prawicowych
Inwestycja z wizją	Platforma Obywatelska	Radio Maryja i jego sympatycy Prawo i Sprawiedliwość
Drugi zamach na papieża	środowiska lewicowe	Kościół Katolicki i prawica Jan Paweł II
Unia głucha na prześladowania chrześcijan	Grupa kobiet uczestnicząca w Strajku Kobiet; strajk kobiet; Unia Europejska	Osoby ściśle powiązane z Kościołem przychylne władzy; Kościół katolicki
Marginalizowanie Kościoła	Platforma Obywatelska Lewica Sławomir Nitras	Kościół Katolicki
Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia	Unia Europejska osoby LGBTQ+ wartości liberalne	Kościół katolicki wartości katolickie, rodzinne
Sposób na rewolucję	opozycja; Twórczość Olgi Tokarczuk	rządzący; Religia
prawo protestuJ	arostław Kaczyński	protestujący

Źródło: opracowanie własne

Manipulacja

6 materiałów zawierało manipulacje. 1 z nich dotyczy bezpośrednio ramy „**Kościół ostoją codzienności i fundamentem polskości**”, mianowicie materiał pt. „Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU” zawiera wypowiedź Ministra Edukacji i Nauki, Przemysława Czarńka, która wyolbrzymia liczę zgromadzonych wiernych na Jasnej Górze, co stawia Kościół w lepszym świetle.

Tabela 2f. Przykłady zmanipulowanego materiału

Tytuł materiału	Opis materiału
Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU	Minister Edukacji i Nauki Przemysław Czarnek udzielając wywiadu powiedział o blisko stutysięcznym tłumie, natomiast żadne znalezione w internecie źródła nie potwierdzają tej liczby, a nawet zaprzeczają jej, podając, że wiernych mogło być ok. 50 tys. podając za biurem prasowym sanktuarium na Jasnej Górze.
OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ	Autor przypisuje agresywne działania przypadkowych ludzi opozycji. W materiale pojawiają się nagrania video, które ukazują jak działania opozycji wpływają na dewastowanie kościoła katolickiego w Polsce, jednakże źródłem jest archiwum, więc tak naprawdę nie wiemy z kiedy są te nagrania, czy rzeczywiście są w jakikolwiek sposób związane z opozycją i czy wydarzenia na nich ukazane mają jakiekolwiek powiązanie z treścią materiału.
ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI	Zawarte w materiale nagrania video sugerują, że osoby ze środowiska LGBT+ dopuszczają się wandalizmu, niszcząc mienie i symbole religijne. Jednak patrząc na nagrania nie da się jednoznacznie stwierdzić, że dane osoby są z tego środowiska. Nagrania nie mają rzetelnego potwierdzenia co chodzi o tożsamość danych osób, równie dobrze mogli to być zwykli wandy. Wypowiedź Sławomira Nitrasa wyjęta z kontekstu. Twórca materiału wybrał tylko te fragmenty z wypowiedzi Pana Nitrasa, aby podkreślić, że opozycja rzekomo podsycza wandalizm wobec Kościoła.
POMOC DLA OFIAR ROSYJSKIEGO LUDOBÓJSTWA	Polskę i Polaków przedstawiono w materiale w sposób bardzo wyidealizowany. Skupiono się na samych pozytywach i całość zmontowano tak, by wrażenie tego ideału tylko potęgować.

Ukraina i Christianitas: nadzieje i złudzenia	Dziennikarz s ugeruje, że konwencja stambulska przez UE narzuciła Polsce i Ukrainie konwencję gender i trzeba z nią walczyć.
Sposób na rewolucję	Poprzez przywołanie historii książki „Kalendarz Ludzkich Świąt” i swoją osobistą opinię i interpretację, autor tekstu ukazuje twórczość Olgi Tokarczuk w negatywnych odcieniach, przyrównując przy tym całą fabułę książki i zawarte w niej sytuację do chęci rewolucji porównanej do tej z 1917 roku w Rosji, na skutek której zginęło wiele ludzi.

Źródło: opracowanie własne

Prezentacja wizualna

Pozytywna prezentacja wizualna: W 10 materiałach, w których używano owej ramy, pojawia się wyraźnie pozytywna prezentacja wizualna. Stanowi jedną czwartą materiałów z użyciem tej ramy. Z wyjątkiem jednego materiału (POMOC DLA OFIAR ROSYJSKIEGO LUDOBÓJSTWA), ta pozytywna prezentacja dotyczy głównie Kościoła.

W trzech z nich pozytywna prezentacja wizualna polega na przedstawieniu tłumów uśmiechniętych i zadowolonych pielgrzymów zarówno w drodze na Jasną Górę, jak i u celu pielgrzymki. Duże skupiska ludzi mają świadczyć o popularności pielgrzymki, natomiast różnorodność jej uczestników, w tym dzieci, seniorzy, osoby niepełnosprawne ma świadczyć o inkluzywności Kościoła (Każdy kto bierze udział, każdy jest mile widziany.).

W materiałach pt. „Z MARYJĄ POSŁANI W POKOJU” oraz “pielgrzymki u celu” w tłumie zgromadzonych na Jasnej Górze można zobaczyć liczne flagi Polski różnego rozmiaru, co wzmacnia pojęcie Kościoła jako fundament polskości.

Wśród tych materiałów można wyróżnić 5, w których pozytywna prezentacja wizualna polega na przedstawieniu osób związanych z Kościołem, np. Papieża Franciszka w “To zdjęcie przejdzie do historii! Fotografia papieża całującego tatuaż obozowy oca-

lałej Polki na pierwszej stronie "L'Osservatore Romano", Papieża Jana Pawła II w "Dru-
gi zamach na papieża", o. Adama Szustaka w "Co wynika z religii o. Adama Szustaka",
kard. Konrada Krajewskiego w "Kto będzie następcą papieża Franciszka? W kulu-
arach rosną szanse "Robin Hooda" z Polski" oraz Aliny Petrowej-Wasilewicz, autorki
książki „Uratować tysiąc światów”. opisującej historię Matki Matyldy, która uratowała
setki żydowskich dzieci i dorosłych przed śmiercią. W przypadku Papieża Franciszka
oraz kard. Konrada Krajewskiego, zdjęcie przedstawia ich jako księży bliskich ludziom
i pomagającym słabszym.

Tabela 3f. Pozytywna prezentacja wizualna

Tytuł materiału	Kto?	Opis materiału
RUSZYŁY PIELGRZYMKI	Pielgrzymi	W całym materiale przewijają się nagrania z pielgrzymami-pątnikami. Są oni radośni, zorganizowani, uśmiechnięci, pełni werwy.
	Żołnierze	Są w mundurach. Grają na instrumentach i maszerują.
"Z MARYJĄ POŚLANI W POKOJU"	Rodzina Radia Maryja; Kościół katolicki; pielgrzymi	Doroczna pielgrzymka pokazywana jest jako wielki sukces polskiego katolicyzmu, wspierana przez ludzi stojących w obronie wymienionych w materiale wartości, oraz czołowych polityków w państwie na czele z Prezydentem RP. Polskie flagi zostały wyraźnie wyeksponowane w tłumie, pielgrzymi dumnie nimi wymachują.
	Papież Franciszek	Papież Franciszek w oknie papieskim oraz na telebimie, a w tle widać wiwatujące tłumy, machające rękami i flagami.
pielgrzymki u celu	Pielgrzymi	Pokazane zostały zarówno osoby starsze, jak i rodziny z małymi dziećmi. Wszyscy są radośni i widać, że są dumni z tego, że dotarli do celu oraz z tego co podczas tej drogi osiągnęli. Niektórzy niosą kwiaty, niektórzy machają balonami. Te obrazy niosą za sobą bardzo pozytywną energię. Uśmiech na twarzach pielgrzymów w drodze, tłumy u celu podróży.

Tytuł niedostępny	Kościół Katolicki	Ludzie modlący się za ofiary i poszkodowanych w wyniku wypadku autokaru na Jasnej Górze.
Kto będzie następcą papieża Franciszka? W kuluarach rosną szanse "Robin Hooda" z Polski	kard. Konrad Krajewski	Zdjęcie, gdzie rozmawia z bezdomnymi w dniu urodzin Papieża Franciszka, jest uśmiechnięty, życzliwy i wygląda sympatycznie.
Co wynika z religii o. Adama Szustaka	Adam Szustak	Na zdjęciu wygląda na pozytywną osobę, z pasją. Bardzo ładne ujęcie, kadr, kolory.
BEZBŁĘDNE ZAKONNICE	Alina PETROWA-WASILEWICZ, autorka książki „Uratować tysiąc świa- tów”	Autorka na zdjęciu jest uśmiechnięta "od ucha do ucha", ładne zdjęcie, ładnie jest ubrana.
Drugi zamach na papieża	Jan Paweł II	uśmiechnięty, z rozłożonymi rękami jakby błogosławił ludzi
To zdjęcie przejdzie do historii! Fotografia papieża całującego tatuaż obozowy ocalałej Polki na pierwszej stronie "L'Osservatore Romano"	Papież Franciszek	papież oddający pocałunek na rękę więźniarki
POMOC DLA OFIAR ROSYJSKIEGO LUDOBÓJSTWA	Telewizja Polska	Na samym końcu zapowiedziany jest planowany telewizyjny protest, a prezentowane przy tym są kadry tłumów ludzi, sugerujące, że protest również przebiegnie tak pomyślnie;
	Joe Biden	Prezydent Stanów Zjednoczonych uśmiecha się podczas wznoszenia do góry dziecka pośród polityków partii rządzącej i dziennikarzy. W tle również poczęstunek i zwykli, prości obywatele Ukrainy dziękujący za zaangażowanie w ich sprawę oraz sam Joe Biden składający obietnicę pomocy i jednocześnie przytulający się do przypadkowej kobiety.

Źródło: opracowanie własne

Negatywna prezentacja wizualna: Zaledwie 3 materiały zawierają wyraźnie negatywną prezentację wizualną. Żadna prezentacja wizualna poniżej nie pasuje do

ramy „Kościoł ostoją codzienności i fundamentem polskości”, gdyż jest to raczej rama „pozytywna”.

Grafika 2f. Negatywna prezentacja wizualna

„OPOZYCJA ESKALUJE NIENAWIŚĆ”	
wyborcy opozycji	Ci którzy, tworzą prowokacje, bójki, namawiają do agresji, atakują kościół.
Chrześcijan	Grupa festiwalowiczów parodiuje pieśń religijną, przebiera się za postacie religijne (materiał audiowizualny z Pol'and'Rock)
Rafał Trzaskowski	Pokazano Trzaskowskiego rozkładającego ręce na scenie, z przygnębioną miną, jakby nie wiedział, co ma robić. Potem pokazano go drapiącego się po twarzy.
Szymon Hołownia	Pokazano Hołownię rozkładającego ręce na scenie, jakby nie wiedział, co ma robić
Władysław Frasyniuk	Pokazano Frasyniuka krzyczącego na scenie, ze złą, skrzywioną miną, a potem kłócącego się z policją na protestach.
„ZERO TOLERANCJI DLA WANDALI”	
Osoby LGBT+	Nagrania osób niszczących symbole religijne oraz mianowanie kościoła z awanturą w materiale pokazującym osoby LGBT+ jako wandali
„prawo protestu”	
Prawo i Sprawiedliwość Jarosław Kaczyński	Zdjęciu banera krytycznego wobec władzy - złodzieje mogli dalej rządzić. Transparenty, na których napisy o odnosili się negatywnie do Jarosława Kaczyńskiego.

Źródło: opracowanie własne

8 RAMA INTERPRETACYJNA: **Papież Franciszek – papież nadziei i zmiany**

OPIS ZNACZENIA RAMY

Rama “papież nadziei i zmiany” przedstawia Papieża Franciszka jako osobę, która jest świadoma zmieniającego się świata oraz potrzeby wprowadzenia reform w Kościele i podejmuje działania, mające na celu przekonać do tego innych hierarchów kościelnych. Zajmuje stanowisko dyplomaty jako głowa Kościoła Katolickiego w rozmowach, sporach i dyskusjach toczących się na całym świecie oraz niesie nadzieję, akceptację, tolerancję wszystkim, którzy tego potrzebują.

JAKIE MEDIA UŻYWAJĄ TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ?

Media, które najczęściej przedstawiały Papieża w ramie “papież nadziei i zmiany” to “media pozostałe” - 2 materiały ze stacji Polsat oraz po jednym z następujących źródeł: Interia.pl, Onet.pl, Wprost, Tygodnik Powszechny, Rzeczpospolita i Przegląd.

Media sprzyjające rządowi przedstawiały Papieża w tej perspektywie w 4 przypadkach – 2 razy w materiałach ze stacji TVP 1 oraz po jednym z portalu internetowego niezależna.pl oraz Gazety Polskiej.

Media sprzyjające opozycji opisywały Papieża w powyższej ramie w 3 analizowanych materiałach, po jednym z: OKO.press, Polityka i Gazeta Wyborcza.

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama „Papież nadziei i zmiany” przejawiała się w różnych postaciach – w zależności od analizowanego materiału, można wskazać na następujące perspektywy ujęcia tematu:

1. Nastawienie na dialog poprzez dyplomację i autorytet

- W materiale pt. „Papieska pielgrzymka do Bahrajnu” Papież Franciszek został przedstawiony jako dyplomata, który chce dotrzeć ze swoim przekazem do całego świata - „pierwszy następca Świętego Piotra w historii, który udaje się do tego kraju i pierwszy, który w ogóle odwiedza ten region świata, czyli Półwysep Arabski.” Oprócz tego autorka materiału prezentuje głowę kościoła jako wędrowcę, który szerzy pokój poprzez dialog - „powraca z tą 4-dniową pielgrzymką jako właśnie pielgrzym braterstwa, dialogu i pokoju.”
- „W Kazachstanie Franciszek odnalazł swój głos. Inny kościół jest możliwy” to materiał, w którym Papież Franciszek został zaprezentowany jako osoba, która poprzez akceptację dąży do zrozumienia różnych społeczeństw i ich kultury - „Swoje pierwsze przemówienie w stolicy Kazachstanu, Franciszek w całości poświęcił narodowemu instrumentowi tego kraju – dombrze. Stała się dla niego symbolem harmonii, której świat dzisiejszy potrzebuje i poszukuje.” Ponadto w przeanalizowanym materiale autor pokazał Franciszka jako Papieża innowacyjnego i gotowego na nadchodzące zmiany - „Papież podpadł opinii publicznej nie potępiając jednoznacznie agresji Rosji na Ukrainę i zrównując obie walczące strony. Ale na zjeździe przywódców religijnych w Astanie zmienił ton. Więcej - zaprezentował się jako głowa Kościoła na nowe, świeckie czasy.”
- „Papież jedzie do Kazachstanu spotkać się z przywódcami religijnymi” materiał prezentuje Papieża Franciszka jako szczególnie nastawionego na dialog i wierzącego w siłę debaty - „Franciszek opowiada się za kontynuowaniem dialogu z Rosją w nadziei na doprowadzenie do pokoju; W niedzielę Franciszek powiedział wiernym, że będzie to ‘pielgrzymka pokoju’.”
- Materiał pt. „Ojciec Święty a Moskwa” poddaje analizie stanowisko papieża dotyczące wojny w Ukrainie, przedstawiając go jako niekonsekwentnego w swoim przekazie - „Czy właściwa jest pozycja antywojenna, pacyfistyczna, w której Kościół nie opowiada się jednoznacznie po stronie ofiary, i w jakiejś mierze ‘rozkłada racje’?; Papież w tym wypadku jest pełen wątpliwości, jego doktryna zawsze miała w centrum sprzeciwianie się wyścigowi zbrojeń, bycie przeciwko

eskalacji produkcji broni, którą prędzej czy później ktoś będzie chciał wypróbować na polu bitwy, powodując śmierć i cierpienie.”

- W materiale “Wolni od Kościoła” Jarosław Mikołajewski przedstawia Papieża Franciszka jako wiarygodnego w swojej komunikacji. Autor prezentuje głowę kościoła jako pełnego tolerancji i sprzeciwiającego się przestępcom, natomiast nieautonomicznego i bezsilnego w stosunku do postrzegania przedstawicieli Kościoła Katolickiego - “Rozumiem: Franciszek troszczy się przede wszystkim o pokój, boi się, że ‘konflikt’ rozleje się na cały świat i przybierze na sile, przerodzi się w wojnę światową; Tak, wierzę w mądrość i delikatność tego papieża. Uwiarygodnił się, działając i mówiąc na rzecz uchodźców, osób LGBT, żebraków. A cała wina za zamieszanie moim zdaniem jest w nas; Papież jest w mocy i woli, by zadeklarować homoseksualistom solidarność, nie jest jednak w stanie zapewnić im małżeństw. Potrafi potępić pedofilię, nie potrafi nazwać pedofilów. Umie rozeznaczyć racje i brak stron konfliktu, lecz sam siebie blokuje w działaniu.”
- Materiał “Palmowa niedziela” przedstawia Papieża Franciszka jako głowę Kościoła, która poprzez swój autorytet chce wpłynąć na zawieszenie konfliktu zbrojnego apelując o pokój i powołując się na paradygmaty wiary - “Papież Franciszek powiedział, że w szaleństwie wojny ponownie krzyżuje się Chrystus; Papież Franciszek zaapelował o zawieszenie broni, nie tylko na Wielkanoc; W homilii papież mówił wiele o przebaczeniu, ale i o popełnieniu niewyobrażalnych okrucieństw.”
- „Obirek próbuje zrozumieć papieża Franciszka i się poddaje. Nie znajduje usprawiedliwienia” - Papież Franciszek w materiale Stanisława Obirka jest przedstawiony jako postać, która w sposób jawny nie może przeciwstawić się aktom agresji, a ponadto osoba słaba. Autor natomiast w niektórych fragmentach patrzy na papieża przychylnym okiem - “Bergoglio ma świadomość, że zła nie można wyeliminować, ale trzeba zrobić wszystko by je zneutralizować. Dyplomacja watykańska patrzy nie tylko na to, co się w tej chwili dzieje, ale ma na uwadze przyszłość. W sposób zdecydowany potępia istniejące akty przemocy, ale stara się łączyć, a nie dzielić, ‘zaszywać, a nie ciąć’; Nikt nie powinien mieć

wątpliwości, że Franciszek zdecydowanie potępia agresora, o czym świadczą używane przez niego słowa: 'nie do przyjęcia akt militarny', 'gwałtowana agresja przeciw Ukrainie', 'barbarzyństwo', 'akt bluźnierczy'. Należy też pamiętać, że papież nigdy nie atakuje przywódców religijnych czy politycznych. Franciszek, podobnie jak jego poprzednicy, wzywa do rozwiązywania konfliktów i potępia złe wybory polityczne.

2. Papież, biorący odpowiedzialność za błędy Kościoła i grzechy jego wyznawców

- „Gwoździe życia” to materiał, w którym autorka przedstawia Papieża Franciszka jako pokorną głowę Kościoła Katolickiego, który potrafi przyznać, że nie zgadza się ze wszystkim, co dzieje się w obszarze Kościoła. W materiale zostały zaprezentowane przeprosiny Papieża i prośba o wybaczenie rdzennych mieszkańców Pierwszych Narodów za katolickie szkoły w Kanadzie. Dzięki temu, Papież postrzegany jest jako człowiek niosący nadzieję – „Podczas sześciodniowej pielgrzymki pokutnej papież Franciszek złożył przeprosiny rdzennym mieszkańcom Kanady; Mówił o ‘katastrofalnym błędzie’, ‘mentalności kolonizacyjnej’, ‘prosił o wybaczenie za zło wyrządzone przez chrześcijan; W Kanadzie papież potrafił wskazać winnych. A to zaledwie pierwszy krok w długotrwałym procesie sprawiedliwości. Jego słowa dotyczące wojny pokazują, jak trudna droga przed zrozumieniem, że prócz wybaczenia dla oprawcy jest także ofiara. Psychologie podkreślają, że proces zdrowienia uzależniony jest od wskazania i ukarania sprawców. Wciąż na to czekamy.”
- Pokorna postawa papieża, pełna troski i zrozumienia dla ofiar została przedstawiona również w materiale “Papież w Kanadzie: Nie można głosić Boga w sposób, który jest sprzeczny z Bogiem”. W artykule papież przeprosza za politykę asymilacji i krzywdy wyrządzone rdzennym mieszkańcom Pierwszych Narodów przez katolickich kolonizatorów - “Do symbolicznego gestu doszło w poniedziałek podczas wizyty Franciszka na terenach ludów tubylczych w Maskwacis w prowincji Alberta. Tam, podczas spotkania z przedstawicielami rdzennej ludności, przeprosił za cierpienia i krzywdy wyrządzone dzieciom w szkołach i za to, że wielu chrześcijanin wspierało ‘kolonizacyjną mentalność mocarstw,

uciskających rdzenne narody.” Papież Franciszek ponownie jest przedstawiony jako niosący nadzieję, akceptację i wiarę w lepszy czas – „Franciszek wskazał, że parafia ta (tu: kościół Świętego Serca w Edmonton) ukazuje, jaki powinien być Kościół. Jest miejscem, w którym ‘gościnność i przyjęcie, typowe wartości kultury rdzennej, mają fundamentalne znaczenie: gdzie każdy winien czuć się mile widziany, niezależnie od tego, co przeżył i od swych indywidualnych okoliczności życiowych.” Ponadto Papież Franciszek został ukazany jako głowa Kościoła sprawiedliwa i dostrzegająca ludzką krzywdę - “Przyznał, że ma świadomość tego, jak trudno jest dostrzec jakąkolwiek perspektywę pojednania osobom pokrzywdzonym przez tych, którzy ‘powinni dawać świadectwo życia chrześcijańskiego.; Wyraził pragnienie, by Kościół nie był ‘zbiorem idei i nakazów do wpojenia ludziom, ale domem gościnnym dla wszystkich.”

- Papież Franciszek przedstawiony jest jako dostrzegający krzywdę ofiar, również w materiale „Papieskie przeprosiny” Agnieszki Milczarz – „Franciszek miał w Kanadzie wzruszające przemówienie; Wielokrotnie potępiał politykę asymilacji mówiąc, że jedna kultura nie może dominować nad drugą i stosować środków przemocy.”
- Skruszoną postawę Papieża Franciszka przedstawia też Nick Taylor-Vaisey w materiale „Papież jedzie do Kanady. Kanadyjczycy czekają - kogo i za co przeprosi Franciszek” – „W kwietniu, kiedy grupa ocalałych odwiedziła Watykan, papież zaskoczył wielu z nich przepraszając ich podczas prywatnej audiencji. Franciszek wyraził ‘smutek i wstyd’, jaki odczuwa ‘z powodu roli, jaką wielu katolików, szczególnie tych odpowiedzialnych za edukację, odegrało w tych wszystkich sprawach, które was zraniły, w nadużyciach, których doświadczyliście i w braku szacunku dla waszej tożsamości, kultury, a nawet wartości duchowych”.

3. Papież Franciszek jako reformator i prekursor zmian

- „To powolna, spóźniona ewolucja” - materiał ma na celu przedstawienie papieża jako postać wspierającą kobiety i ich dążenie do równouprawnienia na stanowiskach administracyjnych, lecz nie kościelnych. Papież podkreślił rów-

nież, że możliwe jest przyznanie kobietom innych kierowniczych stanowisk, np. w dykasterii ds. Kultury i edukacji czy w Bibliotece Apostolskiej. Podkreślić należy, że materiał w niektórych fragmentach jest ironiczny i prześmiewczy - "I to właśnie to sprawia, że 'dawanie szansy' kobietom, o którym mówił Franciszek w wywiadzie dla Reutersa, nie jest żadną rewolucją, a niezwykle powolną, spóźnioną ewolucją, z której próbuje się zrobić wielkie halo.; Franciszek zapowiedział, że 'jest gotów dać więcej szans kobietom.'"

- Materiał pt. „Obirek próbuje zrozumieć papieża Franciszka i się poddaje. Nie znajduje usprawiedliwienia” przedstawia papieża również jako zwolennika zmian i reform w zakresie równouprawnienia – „Franciszek chce wzmocnić kompetencje konferencji episkopatów lokalnych, a nie umniejszać je, jak to się działo w czasach Jana Pawła II i Benedykta XVI. Szczególnie szeroko są komentowane nominacje kobiet na ważne stanowiska w Kurii Rzymskiej, zwłaszcza te, które dają im możliwość wpływania na nominacje biskupów czy na sposób oceniania teologów.”
- „Liturgia niekonsekwentna” autorstwa Piotra Sikory to materiał, który krytykuje rozważania papieża nad liturgią przedsoborową – „Zamiast tłumić spór z tradycjonalistami, jak to usiłuje robić papież, warto wykorzystać stawiane przez nich kwestie i przemyśleć fundamenty wiary; Papież próbuje przywrócić wizję bliższą tej, jaka była oczywista dla pierwszych uczniów Jezusa, a która, choć nigdy w historii nie zanikła, to często stawała się mniej wyraźna i rozpowszechniona.” Autor nie jest przekonany do poprawności dylematów papieża, który z jednej strony nie chciałby powrotu do liturgii sprzed II soboru, zatem przejawia innowacyjną postawę, a z drugiej strony podkreśla ważną rolę ugruntowanej tradycji dla Kościoła Katolickiego - “Papieski sceptycyzm wobec ‘wewnętrzności’ jest tym trudniejszy do uzasadnienia, że Franciszek wyraźnie podkreśla symboliczny charakter celebracji liturgicznej ; Papieska diagnoza zawiera sporo skrótów myślowych, które mogą sugerować, że Franciszek krytykuje ważne elementy chrześcijańskiej tradycji. Najbardziej widać to w przypadku ‘gnostycyzmu’ (rozumianego przez Franciszka bardzo specyficznie).”
- W materiale “Kościół uzależnił się od władzy” Jacek Nizinkiewicz dostrzega działania Franciszka odnośnie doniesień o pedofilii i skandali obyczajowych

przedstawiając jego osobę jako prekursora zmian, jednocześnie krytykując go za brak czynnego udziału i jasnej komunikacji w sprawie wojny w Ukrainie – „Ojciec Święty obiecywał, że te sprawy będą rozwiązane w ciągu kilku miesięcy. A mamy tu w Polsce klasyczne przypadki, w których do tej pory Watykan się nie wypowiedział; To jest dla mnie osobiście ogromny problem, bo o ile bardzo doceniam, co papież zrobił w sprawie pedofilii i innych skandali obyczajowych, o tyle w sprawie polityki międzynarodowej popełnia kardynalne błędy.”

- „Jak Włosi oceniają Franciszka” - w materiale papież przedstawiony jest jako nadzieja dla społeczeństwa w trudnych czasach pandemii koronawirusa – „Decyzje, gesty i słowa Franciszka w czasie pandemii zjednały mu wielu zwolenników. Podobnie jak fakt, że papież walczył z irracjonalizmem, przeciwstawiając się antyszczepionkowcom oraz tym, którzy szerzyli fejk i podważali naukę.” Ponadto Franciszek opisywany jest jako głowa Kościoła Katolickiego, która cały czas dąży do reform – „Rok po roku Franciszek kształtuje Kościół Katolicki zgodnie z własną wizją, starając się dostosować go do współczesności i zmian globalizacyjnych. Jego wybory dotyczące sfery moralnej, obyczajowej, społecznej, ekonomicznej i ekologicznej – pod różnymi względami bardziej radykalne niż poprzedników - z jednej strony prowadzą do rozłamu wśród katolików i szerzej pojętej opinii publicznej, z drugiej stają się uniwersalnym spoiwem ludzkości.” W materiale natomiast przedstawiony jest brak zrozumienia dla postawy papieża dotyczącej wojny w Ukrainie – „Jednak postawa papieża wobec wojny w Ukrainie nie dla wszystkich jest jasna.”
- W materiale „Kościół Episkopat na dywanik” Papież Franciszek przedstawiony jest jako autonomiczna głowa Kościoła, która przeciwstawia się niepopieranym przez siebie praktykom – „Podejrzewam, że ta wizyta ma nas ustawić w pionie – stwierdza i dodaje, że spodziewa się ze strony Franciszka gorzkich słów.”

DODATKOWE UMOCNIE NIE RAMY

W materiale "Papież w Kanadzie: Nie można głosić Boga w sposób, który jest sprzeczny z Bogiem" postawa głowy Kościoła Katolickiego została przedstawiona jako pełna szacunku, współczucia i zrozumienia dla ofiar. Jednocześnie autorzy materiału ukazali papieża jako autorytet, który w jednoznaczny sposób przeciwstawia się praktykom szerzonym przez zło. Do artykułu zamieszczona została fotografia Papieża Franciszka w tradycyjnym nakryciu głowy Pierwszych Narodów w Kanadzie, całującego w dłoń przedstawiciela pokrzywdzonych oraz fotografia papieża całującego transparent z imionami dzieci, które zmarły w szkołach rezydencyjnych, co podkreśla jeszcze bardziej ramę papieża niosącego nadzieję, okazującego szacunek i biorącego odpowiedzialność za błędy Kościoła.

9 RAMA INTERPRETACYJNA: “Słaby Franciszek”

OPIS ZNACZENIA RAMY

Papież Franciszek w analizowanych materiałach jest przedstawiony jako osoba bez jasno sprecyzowanych poglądów i zadeklarowanego stanowiska. Media prezentowały Franciszka również jako osobę przejawiającą postawy nieakceptowane przez społeczeństwo, niezgodne z rzeczywistością lub postać, która swoimi działaniami osłabia pozycję Kościoła Katolickiego na świecie i wywołuje „zachwianie” wiary wśród wyznawców.

MEDIA UŻYWAJĄCE TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ

Media, które najczęściej przedstawiały papieża w ramie “słaby Franciszek” to media sprzyjające rządowi - taka sytuacja miała miejsce w 3 przypadkach: 2 przypadki z DoRzeczy i jeden materiał z niezależna.pl.

Media sprzyjające opozycji przedstawiały papieża jako słabego w 2 przypadkach – jeden materiał z Newsweek’a oraz jeden z Polityki

Podobnie prezentują się dane z mediów pozostałych, które opisywały papieża w powyższej ramie w 2 analizowanych materiałach, po jednym ze stacji Polsat oraz Tygodnika Powszechnego.

ZAKRES TEMATYCZNY

Rama "Słaby Franciszek" zawarta została w poniższych tematach:

1. Papież Rosji

- "Ukraina i papieska emerytura" to materiał, w którym autor podważa racjonalność Papieża Franciszka i kwestionuje jego przekonania - "Papież po prostu tak, a nie inaczej myśli. On naprawdę wydaje się nie dostrzegać rzeczywistości, nie jest zdolny wyjść z własnych przekonań, obrazów świata, swojej niechęci do USA i sięgających jeszcze czasów głębokiej zimnej wojny przekonania, że Związek Sowiecki jest dla Stanów ideowym rywalem, który przywraca nadzieję."
- W materiale "Obirek próbuje zrozumieć papieża Franciszka i się poddaje. Nie znajduje usprawiedliwienia" Papież Franciszek przedstawiany jest jako osoba nieautonomiczna, bez własnego zdania i stabilnych poglądów - "Jak to się stało, że ten jezuita zasiadający na tronie Piotrowym popełnia takie błędy w rozumieniu napaści Putina na Ukrainę. Dlaczego nie tylko ciągle milczy, ale mizdrzy się do patriarchy Cyryla, który bezwstydnie błogosławi wojnie Putina." Franciszek został zaprezentowany jako postać bierna w obliczu tragedii ludzi - "Jako głowa Kościoła wpisuje się w haniebną tradycję swego poprzednika Piusa XII, który wobec tragedii Żydów europejskich mordowanych przez nazistów i ich sprzymierzeńców trwał w niezrozumiałym milczeniu."
- Materiał "Katolików problem z Franciszkiem" przedstawia Franciszka jako osobę, która nie dostrzega cierpienia ludzi i jest wobec niego obojętny, naginając tym samym fakty do swojej własnej perspektywy - "Nawet jeśli pod uwagę wziąć fakt, że we wspomnianym wywiadzie papież powiedział o patriarsze Cyrylu, że nie może on być 'ministrantem Putina' oraz że wywiad nie był autoryzowany przez Stolicę Apostolską, to wciąż niewiele to zmienia, bo pozostaje odczucie, że Ojciec Święty usprawiedliwia kata i relatywizuje rzeczywistość."
- W materiale "Kluczenie Watykanu" widzimy obraz Papieża Franciszka, który nie wykorzystuje swojej mocno ugruntowanej pozycji jako głowa Kościoła Katolic-

kiego do słusznych celów - "Nie potrafi wykorzystać swego moralnego autorytetu, przyjaźni z patriarchą Cyrylem i kontaktów z Putinem ani watykańskiej dyplomacji do przerwania rozlewu krwi." Franciszek prezentowany jest jako postać stronnicza, znajdująca się po złej stronie konfliktu - "Franciszek wdał się w dywagacje, że być może jedną z przyczyn tak brutalnej reakcji Putina było 'szczekanie NATO u drzwi Rosji'. Te słowa musiały być wzięte pod lupę, bo brzmią jak propagandowy przekaz Kremla; Gdy prezydent Załenski niemal codziennie prosi o dostawy zachodniej broni, bez której Ukraina nie pokona rosyjskiego agresora, Franciszek skupia się na niebezpieczeństwie wyścigu zbrojeń i testowania sprzętu wojennego w różnych częściach świata. To rodzi kolejne pytanie: czy papież uważa, że Ukraina broniąca się przed napaścią to taki poligon 'szczekającego NATO'? Wygląda na to, że Franciszek ulega jakimś spiskowym teoriom." Głowa Kościoła Katolickiego zaprezentowana została w materiale również jako sprzeczna z interesami reprezentowanej instytucji, polityczna, niedyplomatyczna - "Papieskie skróty myślowe mieszają politykę z kaznodziejstwem, wciągając Franciszka - założmy, że wbrew jego intencjom - w mgłę wojennej narracji Kremla i jego zauszników. Tego się nie da zagadać."

2. Papież milczący w obliczu spraw, które wymagają jego głosu

- W materiale "Pęknięte stany" Papież Franciszek przedstawiony jest jako osoba, która tylko ze względu na pełnioną rolę w Kościele Katolickim, a nie ze względu na wyznawane wartości, przeciwstawia się konfliktom zbrojnym - "Milczenie papieża groziło wizerunkową katastrofą, dlatego w sukurs pośpieszyły służby prasowe Watykanu, zapewniając, że w kwestii ochrony życia Franciszek ma zdanie identyczne jak jego poprzednicy"
- „Dlaczego płoną kościoły” - autorka materiału zadając pytanie retoryczne przekazuje swoim odbiorcom, że Papież Franciszek jest bierny w obliczu ludzkiej tragedii oraz że brak w nim pokory - "Kościół doskonale zna skalę nadużyć i ciężące nad nim zarzuty, papież Franciszek od lat wzywany jest do przeprosin. Dlaczego wciąż milczy?".
- Materiał "Katolików problem z Franciszkiem" jest przykładem tekstu, w którym

odbiorcy widzą obraz osoby niezdecydowanej, bez jasno sprecyzowanych poglądów, która nie posiada umiejętności komunikacji z wiernymi - "Jednak nie mam wątpliwości, że dla Kościoła i wiernych lepiej by było, gdyby papież precyzyjnie artykułował swoje myśli i gdybyśmy nie musieli tak często zastanawiać się, o co mu tak naprawdę chodziło. To powinno być bezdyskusyjne."

3. Niechciany papież

- Autor materiału "Kapeluszy kardynalskich nie będzie" podważając decyzje Papieża Franciszka przedstawia go jako osobę bez autorytetu, nieracjonalną, działającą tylko w swoim interesie - "Swoich faworytów Franciszek uzupełnia ludźmi potencjalnie słabymi. Albo są to mało znaczący przedstawiciele włoskiego episkopatu, którzy pozostają pod silnym wpływem Franciszka, albo duchowni z małych Kościołów partykularnych, co do których istnieje niemal pewność, że nie posiadają znacznego doświadczenia w kościelnej polityce; Papież Franciszek postanowił jednak taki zgniły kompromis opracować i opublikować go w adhortacji 'Amoris laetitia'."

4. Papież przeciwny reformom

- Materiał „Droga Synodalna dzieli Kościół” przedstawia Papieża Franciszka jako osobę, która nie popiera zmian, a co więcej traktuje je jako potencjalne, niepotrzebne niebezpieczeństwo - "Sam Franciszek stwierdził, że w niemieckiej Drodze Synodalnej dostrzega zagrożenie dla jedności Kościoła i przygląda się jej z niepokojem."

DODATKOWE UMOCNIE NIE RAMY

W materiale "Papież w Kanadzie: Nie można głosić Boga w sposób, który jest sprzeczny z Bogiem" postawa głowy Kościoła Katolickiego została przedstawiona jako pełna szacunku, współczucia i zrozumienia dla ofiar. Jednocześnie autorzy materiału ukazali papieża jako autorytet, który w jednoznaczny sposób przeciwstawia się praktykom szerzonym przez zło. Do artykułu zamieszczona została fotografia Papieża Fran-

ciszka w tradycyjnym nakryciu głowy Pierwszych Narodów w Kanadzie, całującego w dłoń przedstawiciela pokrzywdzonych oraz fotografia papieża całującego transparent z imionami dzieci, które zmarły w szkołach rezydencyjnych, co podkreśla jeszcze bardziej ramę papieża niosącego nadzieję, okazującego szacunek i biorącego odpowiedzialność za błędy Kościoła.

Źródło: Polityka, "Kluczenie Watykanu".

10

RAMA INTERPRETACYJNA: Papież Jan Paweł II jako wzór i ideał

OPIS ZNACZENIA RAMY

Jan Paweł II w analizowanych mediach przedstawiany jest jako papież bez skazy, walczący o wolność, demokrację, Kościół i Polskę. Autorzy analizowanych materiałów prezentowali papieża jako postępującego według doktryny katolickiej i nauki Kościoła Katolickiego, stojącego w obronie wartości takich jak wolność, rodzina, pokój i prawo do życia.

MEDIA UŻYWAJĄCE TEJ RAMY INTERPRETACYJNEJ

W analizowanych materiałach media, które najczęściej prezentowały papieża jako wzór i ideał to media sprzyjające rządowi. Taki zabieg miał miejsce w dwóch przypadkach – „Nowe Państwo” i „Do Rzeczy”.

W mediach sprzyjających opozycji papież przedstawiany był w powyższej ramie jeden raz w „Polityce”. Taka sama sytuacja dotyczy mediów pozostałych - jeden przypadek z „Tygodnika Powszechnego”.

RAMA INTERPRETACYJNA

Rama o papieżu jako “wzorze i ideale” jest zawarta w dwóch następujących tematach:

1. Jan Paweł II jako obrońca podstawowych wartości

- „Kluczenie Watykanu” - w tym materiale Jan Paweł II przedstawiany jest jako idealista, wierzący w pokój na świecie, wzrastający w wierze i wartościach etycz-

nych – „Marzenie Jana Pawła II o Europie chrześcijańskiej oddychającej obu płucami, agresja Putina na Ukrainę pogrzebała zapewne bezpowrotnie”. Materiał przedstawia papieża również jako mającego wpływ ze względu na swoją pozycję – „Stało się tak zwłaszcza w kolejnych dekadach, za pontyfikatu Jana Pawła II, który ma też swój udział - kto wie, czy nie decydujący - w niedawnym rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego.”

- W materiale pt. „Co w nas pozostało z nauczania Jana Pawła II” papież został przedstawiony jako osoba, z której Polacy czerpali przykład, nadzieję i wiarę, a po której w ich sercach została pustka. Autor prezentuje Jana Pawła II jako wielkiego człowieka z charyzmą i autorytetem, który wskazywał ludziom kierunek właściwego postępowania oraz poszerzał ich horyzonty aksjologiczne – „Śmierć naszego papieża sprawiła, że straciliśmy nie tylko wielkiego rodaka, lecz także niekwestionowany autorytet, który wskazywał kierunek myślenia o człowieku, rodzinie, małżeństwie, miłości czy wolności. Był też przewodnikiem, który pomagał odnaleźć się wobec światopoglądowych wyzwań współczesnego świata, takich jak stosunek do aborcji czy eutanazji; Często uznaje się Jana Pawła II za jednego z głównych obrońców cywilizacji życia. Papież Polak wielokrotnie wypowiadał się na ten temat, czemu dał wyraz na przykład w encyklice ‘Evangelium vitae’.” Autor materiału staje w obronie Jana Pawła II przekazując również swoje jednoznaczne stanowisko, co do podejrzeń skierowanych w jego stronę - “Dla wielu Polaków Jan Paweł II to wciąż niekwestionowany autorytet, choć przez ostatnie lata środowiska lewicowo-liberalne uczyniły wiele, aby zniszczyć o nim pamięć, sprowadzić narrację o jego pontyfikacie do braku reakcji na nadużycia seksualne w Kościele.”

2. Jan Paweł II jako fundament Kościoła

- W materiale „Kapeluszy kardynalskich nie będzie” Jan Paweł II przedstawiany jest jako człowiek, który odcisnął piętno swoim postępowaniem czy głoszonymi przekonaniem nie tylko w opinii publicznej, ale również wewnątrz instytucji Kościoła – „Spuścizna Jana Pawła II formułowana często we współpracy z kard. Ratzingerem, wciąż przenika współczesne katolickie nauczanie i rządząca teraz frakcja relatywistyczna, starająca się ostatecznie zrewolucjonizować

Kościół, robi wiele, by wyplenić to dziedzictwo.” Autor materiału zaznacza, że to Jan Paweł II jest nadal dla niektórych niepodważalnym autorytetem w Kościele Katolickim – „Wydaje się, że to właśnie zaangażowanie niektórych polskich biskupów w krytykę ‘postępowych’ poczynąń, które mają obecnie miejsce w Kościele, a także ich przywiązanie do dziedzictwa Jana Pawła II dla Rzymu problemem. Nie możemy zapomnieć, że jednym z haseł pontyfikatu Franciszka stała się dewoptylizacja; Niereformowalnie wojtyliański, stanowczy w obronie katolickiej etyki seksualnej i jej powiązania z uświęcającym charakterem sakramentów. Jeśli wziąć pod uwagę, że Jan Paweł II już w latach 90. XX w. odrzucił, popieraną przez Kościół w Niemczech, propozycję ulubionego teologa papieża Franciszka, kard. Waltera Kaspera, by zacząć udzielać Komunii rozwodnikom w nowych związkach, to napięcie pomiędzy Rzymem a Polską staje się bardziej zrozumiałe; Karol Wojtyła wciąż jest tytanem wiary, nawet jeśli jego postać bywa banalizowana.”

- Materiał „Pęknięte stany” prezentuje Jana Pawła II jako człowieka, który swoją charyzmą i usposobieniem, zachowaniem i głoszonymi przekazami był inspiracją do zmian, podstawą do zbudowania strategii i systemów, które nie były dopuszczalne przed jego pontyfikatem - “Papież Polak mocno zmienił amerykański Kościół - wyjaśnia Faggioli; Przede wszystkim poprzez kryteria, według których wybierano i mianowano biskupów. Wcześniejszy nuncjusz, abp Jean Jadot, Belg, proponował głównie kandydatów postępowych. Po wyborze Wojtyły na papieża i zmianie nuncjusza ta linia się skończyła. Biskupami zaczęli zostawać kandydaci konserwatywni. I tak przez niemal ćwierć wieku.” W materiale również można dostrzec przedstawienie papieża Jana Pawła II jako postać mocno ugruntowaną w historii Kościoła – „Są tam, oczywiście, także przedstawiciele innych religii, ale nurt katolicki, którego inspiratorami byli Jan Paweł II i Benedykt XVI oraz ich biskupi, jest najsilniejszy.”
- W materiale „Drugi zamach na papieża” Jan Paweł II zostaje przedstawiony jako postać o mocno ugruntowanej roli w Kościele Katolickim - “Przeciwnicy Kościoła doskonale wiedzą, że siła Kościoła w Polsce tkwi w osobie św. Jana Pawła II, który miał ogromny wpływ na sposób percepcji Ewangelii w naszej Ojczyźnie. Stąd jesteśmy świadkami próby oderwania nas od jego na-

uczania, szczególnie młodego pokolenia; Zwraca na to uwagę w rozmowie z 'Naszym Dziennikiem', ks. abp. Wacław Depo, członek Rady Stałej KEP. Wskazuje, że ogromne dziedzictwo Papieża Polaka nie pasuje współczesnym 'rewolucjonistom', odrzucającym wartości chrześcijańskie, moralność opartą na Ewangelii." Tekst zwraca uwagę, że oskarżenia pod adresem Karola Wojtyły co do bierności i milczenia w sprawie cierpienia dzieci są oskarżeniami wymierzonymi w katolicką Polskę. Polacy utożsamiając się z wyznaniem katolickim utożsamiają się z samą postacią Jana Pawła II - "Atak na św. Jana Pawła II to też uderzenie w katolicką Polskę; Dlatego walka ze św. Janem Pawłem II to uderzenie wymierzone w naukę Kościoła, wypływającą z Ewangelii." Autorka podkreślając autorytet Jana Pawła II starannie zaprzecza zarzutom przeciwko papieżowi i przedstawia go jako osobę pełną wartości, która nie jest w stanie posunąć się do czynu przeciwko ludziom - "Gdyby było inaczej, okazywały się przy tym dowody winy, a tak nie jest. Stawia się zarzut, nie pokazując żadnych dowodów. W ten sposób niszczy się dobre imię pasterzy Kościoła.; Przykład, w jaki sposób reagować, dał nam ks. kard. Giovanni Battista Re, dziekan Kolegium Kardynalskiego, który odmówił udzielenia wywiadu dziennikarzowi ze względu na to, że pewne programy telewizji TVN, którą reprezentował, 'obrzuciły błotem postać Papieża św. Jana Pawła II.; Formułowanie tez, jakoby 'Jan Paweł II nie reagował właściwie wobec dramatu wykorzystywania seksualnego małoletnich i bezbronnych przez duchownych', jest próbą podważanie autorytetu Papieża Polaka, a w konsekwencji - pomniejszania znaczenia jego pontyfikatu dla całego świata.; Rada Stała KEP w wydanym komunikacie w obronie św. Jana Pawła II wykazuje, że podjął on zdecydowaną walkę z przypadkami wykorzystywania seksualnego małoletnich.; Nie ma argumentów rozumowych, które by mogły podważyć to nauczanie, stąd próbuje się oczernić św. Jana Pawła II i w ten sposób zniszczyć jego autorytet, odrzuca wartości moralne i traci z perspektywy sens zbawienia." Zaznaczyć należy, że autorka materiału zachowuje w stosunku do papieża wyraźny szacunek i prezentuje emocjonalny stosunek, co do zarzutów skierowanych w jego stronę. Ten zabieg w znacznym stopniu przyczynia się do umocnienia ramy Jana Pawła II jako filaru Kościoła Katolickiego w Polsce.

Spis tabel (w kolejności występowania)

Tabela 1a. Spis materiałów dziennikarskich pochodzących z bazy badawczej subiektywnie uznanych w za wzorcowe

Tabela 2a. Sposoby określania źródeł anonimowych – wybrane materiały

Tabela 3a. Szczegółowy opis materiałów, w których dopuszczono się manipulacji

Tabela 1b. Różne standardy stosowane w materiałach

Tabela 1c. Różne standardy stosowane w materiałach

Tabela 1d. Różne standardy stosowane w materiałach

Tabela 2d. Stosowanie różnych standardów wobec grup

Tabela 1e. Podział analizowanych materiałów ze względu na wstępną stronniczość medialną

Tabela 1f. Stosowanie różnych standardów wobec grup

Tabela 2f. Przykłady zmanipulowanego materiału

Tabela 3f. Pozytywna prezentacja wizualna

Spis wykresów (w kolejności występowania)

Wykres 1a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z telewizji

Wykres 2a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z prasy

Wykres 3a. Rozkład badanych materiałów w podziale na tytuły medialne z internetu

Wykres 5a. Rozkład badanych materiałów w podziale na formę przekazu (N=224)

Wykres 4a. Rozkład badanych materiałów w podziale na zależność polityczną (N=224)

Wykres 6a. Czy w materiale znalazło się powołanie się na anonimowe źródła? (N=224)

Wykres 7a. Czy w materiale pojawia/ją się słowne określenia/e negatywne względem jakiejś osoby/podmiotu/grupy? (N=224)

Wykres 8a. Czy w materiale pojawia/ją się słowne określenia/e negatywne względem jakiejś osoby/podmiotu/grupy? (N=224)

Wykres 9a. Liczba najczęściej występujących słów w tytułach badanych materiałów

Wykres 1e. Rozkład wzmianek o Janie Pawle II na portalach internetowych w ciągu roku (18.03.2022 – 18.03.2023)

Wykres 2e. Rozkład wzmianek o Janie Pawle II w ciągu roku (18.03.2022 – 18.03.2023) – ogółem

Spis grafik (w kolejności występowania)

Grafika 1a. Spis tytułów medialnych objętych badaniem

Grafika 2a. Rozkład badanych materiałów w podziale na typ mediów (N=224)

Grafika 3a. Zestawienie odpowiedzi na 14 głównych pytań z klucza kodowego badanych materiałów

Grafika 4a. Stosowanie różnych standardów w prezentowaniu znajdujących się w nim osób/podmiotów/grup – w podziale na polityczną zależność

Grafika 5a. Słowa z tytułów badanych materiałów w postaci chmury słów

Grafika 1b. Spis materiałów, w których występuje rama interpretacyjna

Grafika 2b. Spis materiałów, w których występuje rama interpretacyjna

Grafika 1c. Spis materiałów, w których występuje rama interpretacyjna

Grafika 2c. Różne standardy stosowane w materiałach

Grafika 3c. Pozytywna prezentacja wizualna

Grafika 4c. Negatywna prezentacja wizualna

Grafika 1d. Negatywna prezentacja wizualna

Grafika 2d. Negatywna prezentacja wizualna

Grafika 1f. Negatywna prezentacja wizualna

Grafika 2f. Negatywna prezentacja wizualna

Twórcy raportu

Filip A. Gołębiewski

Team Analityczny INDID

Szymon Orzeszek, Julia Solarz, Mikołaj Wu
Liderka Teamu: Anita Kwiatkowska

Team Publicystyczny INDID

Hubert Głuch, Angelika Olearczyk,
Wiktoria Wojtkowicz, Adrianna Suder
Lider Teamu: Wiktor Nowak

Team Reprezentacyjny INDID

Marlena Sztyber

Team Graficzny INDID

Andżelika Sochacka

